

DETSEMBER

ORIENTTEERUJA

2006

nr.8 /97

LIIGU KAARDIGA
UUEL AASTAL!

Telli

ORIENTEERUJA

2007. aastaks!

Eesti Orienteerumisliit võtab vastu ajakirja "Orienteeruja" tellimusi 2007. aastaks.

Tellida saab ka Eesti Posti kaudu.

Aastatellimus maksab
200 krooni.

Järgmisel aastal ilmub seitse numbrit
ajakirja "Orienteeruja".

HEAD UUT AASTAT KÕIGILE!

Orienteeruja tegijad tänavad
ajakirja tellijaid, lugejaid,
kirjutajaid ja toetajaid ning
muidugi tublisid sportlasi.

*Soovime teile rahulikke jõule,
tujuküllast aastavahetust
ja
edukat 2007. aastat!*

UUENDA OMA HAARET!

MULTISPORTI JALANÕUD
eriti rasketesse tingimustesse

Kui kiiresti liikumine on tähtis

MR2 BUGrip®

Kerge kaalu ja suurepärase omadustega jooksujalanõu. Koos BUGrip® tehnoloogia "arukate" naastude ja paelte sidumissüsteemiga on jalg kindlalt fikseeritud, saavutamaks optimaalset kontrolli suurtel kiirustel ja ka väga rasketel maastikel. Neile kellele meeldib liigsete detailide puudumine, et jooksuking oleks minimaalse kaaluga.

ICEBUG®
GRIP TECHNOLOGIES

2006 SEIKLUSSPORTI MM AMETLIK SPONSOR

ICEBUG ametlik maaletooja Eestis: MATKaSPORT

MATKaSPORT Järve, Pärnu mnt. 234, Tallinn, Järve kaubanduskeskuses, E-P 10-20
MATKaSPORT Pärnu, Lai tn. 10, Pärnu, Port Arturi juures, E-R 10-18, L 10-16

PRINTCENTER

TRÜKIB ORIENTEERUJAT

SISUKORD:

10

14

17

25

- 4** Lühidalt
- 5** O-päevakud 2006
- 6** Ratturid maailmas
- 7** Talvehooajast
- 8** Suve-O koondistest
- 10** Sõjaväelased Brasiilias
- 12** Xdream 2006
- 13** Unenäoline reis
- 14** Karkaralinsk 1986
- 17** Rogaini MM Austraalias
- 20** Põhja-Ameerika MVI
- 23** Eha Teppo 75
- 25** Libahundi jälge otsimas
- 29** OK Kobras 2006
- 30** 80 aastat tagasi ja nüüd
- 32** Türgi turul
- 33** Mitte ainult päevakutest
- 35** Dr O-Trops
- 36** Võistluskutsed
- 38** Juhatuse otsused

Järgmine Orienteeruja ilmub:
nr 1/98 märtsis 2007

Kaastööd Orienteerujasse nr 1 saata hiljemalt 1. märtsiks.

Väljaandja: Eesti Orienteerumislit www.orienteerumine.ee
Peatoimetaja: Arvo Saal, tel 5531 235 arvo.saal@mail.ee
Toimetus: ajakiri@orienteerumine.ee
Sixten Sild, Maret Vaher, Jürgen Einpaul,
Mihkel Järveoja, Kaidi Ruusalepp

Keeletoimetaja: Aili Miks
Kujundaja: Riju Johanson
Kojukanne: Eesti Post
Tellimine: Eesti Orienteerumislit
eol@orienteerumine.ee, -tel/faks 6398 681

Tellimishind aastaks 200 krooni. Arveldusarve: 10220034030010 Eesti Ühispank

Toimetusel on õigus kirju ja kaastööd nende selguse huvides toimetada ja lühendada. Kaastööd ei retsenseerita ega tagastata. Toimetus ei vastuta kuulutuste ja reklaamide sisu eest.

Ajakiri Orienteeruja ilmub 7 korda aastas.

Väärrikas lõpp edukale aastale

Eesti orienteerumisele nii edukas aasta sai väärilise lõpu "Estonia" teatri sinises saalis. Üle 200 orienteeruja ja nende sõbra austasid oma kohalolekuga meie tippsuureteadlaste, korraldajate ja toetajate tänuvõttu. Täna kõiki osalejaid! Koos tegime vastuvõttu sündmuse, mis jääb orienteerumise ajalukku!

Õnnestunuks tuleb lugeda tervet tänavust "EOLi nädalalõppu", mis seekord oli eriti tiheda programmiga. Laupäeva hommikul kogunesid EOLi toimkonnad, et laiapõhjaliselt läbi arutada väiksemates rühmades probleeme ja koos leida võimalusi edasiminekuteks.

Mul on hea meel, et toimkondade tööst osavõtt oli aktiivne ja üldkogul osalejad said osaleda aruteludes. Ala arengu jätkumises on võtmeküsimuseks aktiivsete inimeste leidmine, neile eesmärkide püstitamine ja motiveerimine. Usun, et oleme leidnud toimkondadele sobiva töövormi. 1-2 koosolekut aastas, millele lisandub jooksev infovahetus ja arutelu e-maili teel, on meile ala arengust huvitatutele praegu vastuvõetav.

EOLi üldkogu oli üks viimaste aastate rahulikumaid ja sisukaimaid. See informatsiooni hulk, mille erinevad esinejad olid ette valmistanud, oleks vajanud seedimiseks rohkem aega. Aga üks läbiviijad õpivad ja püüame järgmisel aastal rohkem aega varuda.

Üldkogu võttis vastu suusaorienteerumise arengusuunad aastateks 2007-2010, kus muuhulgas on ette nähtud ka märketeatesuusatamise taaselustamine uute tehniliste vahendite ja võimaluste abil. EOL ei ole veel püssi põõsasse visanud suusaorienteerumise arendamisel, vaatamata kohati lootusetutele lumeoludele. Kinnitatud suusaorienteerumise eelarve on suunatud noorte- ja junioride toetuseks, eesmärgiga kasvatada uus suusaorienteerujate põlvkond lähiaastate jooksul. Kahjuks on täiskasvanute tase hetkel selline, kus oleme, viisakalt öeldes sideme maailma paremikuga kaotanud.

Praegusel EOLi juhatusel täitus esimene aasta 2aastasest volituste perioodist ja nüüd oli esimene tõsisem vahekokkuvõtete tegemise aeg. Viiest enda poolt välja antud "valimislubadusest" on täielikult täidetud üks – võita medal rahvusvahelistelt tiitlivõistlustelt. Kokku tuli 2006. aastal isegi 5 medalit! Oluliselt oleme edasi liikunud orienteerumistreenerite atesteerimisel, kus valimisperioodi lõpuks seatud eesmärgist – 40 treenerit – on täidetud üle poole. Täna on meil 23 kutsetunnistusega orienteerumistreenerit ja avalduse eksami sooritamiseks on esitanud 9 inimest.

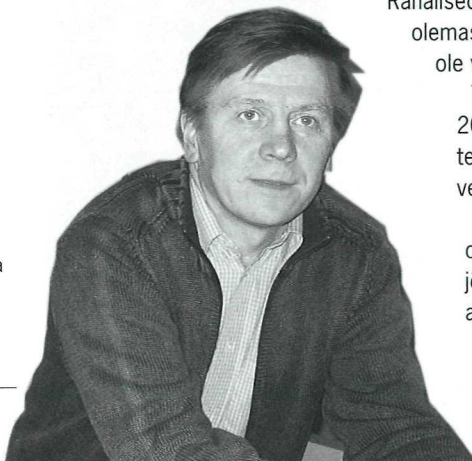
Eesmärgiks seatud päevakuliste arvu suurendamine 30% kahe aasta jooksul sai tugeva tagasilöögi, kuna ürituste arv tänava vähenes metsaminekeelu jt. probleemide tõttu. Tervikuna jäi tänavane aasta mullusele tasemele, kuid hea uudis on see, et keskmine osalejate arv ühel päevakul tõusis. Neljandaks lubaduseks olnud toimkondade töö käivitamine on hea alguse saanud ja nüüd tuleb tõsta vaid töötempot. Viimase lubadusena väljakäidud idee, et EOL vajab teist palgalist töötajat orienteerumise edendamiseks, on täitmata.

Rahalised võimalused on selleks peaaegu olemas, kuid sobiva inimese otsinguid ei ole veel alustatud.

Tööpuudust ei ole juhatusel 2007. aastal karta ja meie koostöö tegevjuhi Tõnu Lauteriga on kindlasti veelgi viljakam.

Täna kõiki orienteerujaid ilusa orienteerumisaasta eest! Rahulikule jõule ja uusi kordaminekuid algaval aastal!

Leho Haldna
11.12.06

Orienteeruja nr. 7/19 ilmus 26. novembril 1996. aastal.

Pargiorienteerumine olümpiamängudele? – küsis avalehel Sixten Sild. Ta selgitas pikemas kirjutises selle ala arengut, kirjeldades värvikamaid seiku võistlustelt. Esileheküljel oli veel juttu EOLi litsentsisüsteemist 1997. aastal ja EOL volikogus otsustatust.

Orienteerujas oli avaldatud Eesti meistrivõistluste (1959-1966) medalivõitjate nimekiri, mida juhtis Viuu Rebane 60 medaliga. Orienteerumisaastast tegi kokkuvõtte Leho Haldna.

Avaldati 1996. aasta orienteerumisjooksu edetabel, mille võitsid Külli Kaljus ja Sixten Sild.

Orienteerujas oli ka mitme võistluse protokollid, reklaamid ning 1997. aasta võistluste kalender.

Liigu Kaardiga liigub uude hooaega!

Eelmise aasta hillisügisel käivitus Tõnu Lauteri vedamisel projekt „Liigu Kaardiga”. Projekti käigus kaardistatakse koolide ja tervisespordikeskuste lähiehitised, et õpilased saaksid orienteerumistõdedega tutvust teha ning tervisespordikeskuste külastajail oleks võimalik ka kaardiga maastikul liikuda. Lisaks varustatakse projektis osalevad koolid KP-tähiste, kompostrite ja kompassidega. Samuti viiakse kooliõpetajatele ja spordijuhendajatele läbi vastavad koolitused.

Projektis osalevate koolide ja nende vajaduste teadasaamiseks said 675 kooli mahukad ankeedid, mille täitjad projekti kaasati.

Projekti kaasrahastamisel osalevad ka omavalitused, mis tagab kohapealse huvitatuse.

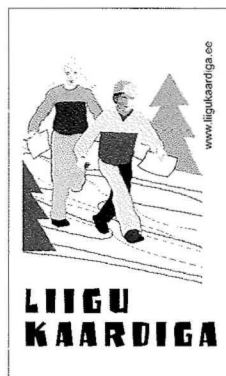
Maakondades organiseerivad kaartide valmimise EOL liikmesklubid,

Tunnustus Vello Viirsalule

Eesti Spordiajaloo Seltsi aastakoosolekul valiti seltsi auliikmeks kevadel ilmunud raamatu „Eesti orienteerumise sünd ja hiilgeaastad 1959-1970” autor Vello Viirsalu.

Orienteerumisest ja orienteerumise ajaloost on Vello Viirsalu kirjutanud juba üle 20 aasta, pidevalt saab tema kirjutisi lugeda ka meie ajakirjas. Tänavu eriti palju seoses Eesti orienteerumise 80. aastapäevaga. Mõned tema lood on juba toimetuses ootamas 2007. aasta esimese numbriga tegemist.

Orienteeruja toimetuse õnnitleb Vellot ja soovib talle jätkuvalt vahedat sulget!

kelle usinusest sõltub väga palju. Väga hästi on projektiga kaasa tulnud: OK Kobras, OK West, Hiiumaa orienteerujate klubi, JOKA, OK Võru ja OK Orvand.

Sügisest koordineeriivad tööd Tallinnas ja Harjumaal SK SRD ning OK Kooperaator, kes on väga tõsiselt projektiga liitunud ning juba esimesed kaardidki ilmutanud. Kaartide trükkimisel on taas abiks EOLi kauaaegne hea aitaja Printcenter Eesti AS.

2006. a. eesmärgiks oli valmistada 46 kaarti. Detsembri alguseks on EOL kodulehele ja Liigu Kaardiga kodulehele: www.liigukaardiga.ee üles laetud 27 kaarti

ning mitmed on kohe-kohe sinna jõudmas. Kodulehele on lähitulevikus kavas üles riputada ka info, kelle käest kohapeal kaarte saab. Samuti on kodulehelt võimalus kaart alla laadida OCAD 6 ja korraliku resolutsiooniga GIF formaadis. 2007. a. plaanis on koguni 69 kaarti.

Kõik projekti osapooled on lõppeva aasta jooksul kasvuraskused üle elanud ja projekti olemusest ning toimimisest aru saanud. Uute mõtete elluviimisel muutub projekt uuel aastal veelgi paremaks.

MAIT TÕNISSON

ÜLDKOGU

ARVO SAAL

Eesti Orienteerumislidu üldkogu toimus 2. detsembril Harjumaal Murastes.

Hommikupoolikul tegid tõsisist tööd EOLi toimkonnad ning seejärel kogunesid klubide esindajad üldkogule.

President Leho Haldna rääkis EOLi ja juhatuse tööst. Kontori tegemistest andis ülevaate tegevdirektor Tõnu Lauter. Koondiste esinemisi meenutasid Tarvo Avaste, Vallo Vaher, Raul Kudre ja Arbo Rae. Aruanded EOLi töörühmade tööst esitasid rühmade

Vallo Vaher rääkis noortest ja juunioridest.

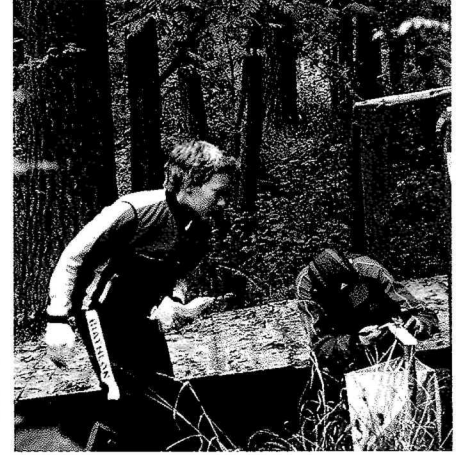
juhid.

Üldkogu võttis vastu Eesti suusaorienteerumise arengukava 2007-2012 ning kinnitas EOLi 2007. aasta SO eelarve.

Parimaks meessportlaseks orienteerumisjooksus tunnustati Euroopa MV pronks ja MMI viies Olle Kärner ja naissportlaseks Euroopa MV kaheksas Anu Annus. Aasta tegija 2006 tiitli pälvisid juunioride maailmameistrid teatejooksus Markus Puusepp, Mihkel Järveoja ja Timo Sild. Parimaks orienteerumisvõistluseks valiti Euroopa MV Otepääl (korraldajaks OK Ilves) ja parimaks orienteerumiskaardiks Kääriku (kaardistajad Kalle Remm ja Madis Oras).

Järgmisel päeval oli rahvusooper Estonia Sinises saalis EOLi presidendi vastuvõtt, kus tunnustati medalivõitjaid, parimaid sportlasi, treenereid, korraldajaid ja toetajaid.

○- PÄEVAKUD

2006. aastal töid tõrkeid ja uuendusi

TARMO KLAAR

2006. hooaja päevakuid iseloomustas 2 sõna – tuli ja SPORTident. Väga kuiva suve tõttu kuulutati Eestis metsades välja kõrgendatud tuleoht ja seetõttu jäi Põhja-Eestis toimumata 10 päevakut ning mõnede päevakude puhul tuli muuta toimumise kohta veel viimasel hetkel. Nii paljude päevakute ärajäämist pole olnud aastaid ja seetõttu selle aasta statistika absoluutnumbrid jäid ka väiksemaks, kui eelmisel aastal.

Meeldivama uudisena on mul ajakirja lugejatele teatada, et Eesti päevakulised on võtnud omaks elektroonilise märkesüsteemi ja kontrollkaartidega metsas jooksmissi toimub veel mõnel üksikul päevakul. Arvudes väljendub see nii, et 2006. aastal päevakutel tehtud startidest 97% korral kasutati SI kaarti (2005. aastal oli vastav number 75% ja 2004. aastal 59% startidest).

Kontrollkaarte kasutatakse veel Läänemaa ja osaliselt ka Raplamaa päevakutel ning mõningatel tillu- või lasteradadel. Käesoleva aasta sügisel muretses SI komplekti endale ka Jõhvika klubi ning järgmisel aastal plaanitakse Ida-Virumaa päevakutel kasutada juba elektroonilist märkesüsteemi.

TONi otsus hakata kasutama ainult SI märkesüsteemi käesolevast aastast ei toonud endaga kaasa osalejate vähenemist, pigem on juurde meelitanud uusi päevakulisi. Korraldaja võib kindlasti ajas ja tööjõus, kuna enam ei ole vaja nii palju kohtunikke starti ega finišisse (kes meie päevakutel on tavaliselt ühiskondlikud abilised). Samuti ei ole õhtuti enam vaja uurida tihti mudaseid ja raskesti loetavaid kontrollkaarte ning sisestada tulemusi käsitsi. Päevakute tulemused on juba sama päeva õhtul või hiljemalt järgmisel päeval internetist kõigile nähtavad.

Orienteerujad saavad juba kohapeal võrrelda etapiaegu omavahel ning hiljem arvestust teha ka detailsemat analüüsi erinevate graafikute abil.

Lisaks eeltoodule on SI kasutamine võimaldanud väiksematel kaartidel huvitavamate radade tegemise ja seega saab kasutada ka selliseid maastikke, mida seni ei olnud mõttekas kasutada, kuna sinna poleks kõik rajad ära mahtunud.

2006. aasta arvudes

Kokku toimus Eestis 18 sarja 28 nädala jooksul. Päevakute kalendrisse ja raamatusse oli kantud küll 253 üritust, kuid tuleohtu tõttu toimus 243 päevakut. Päevakute kordade arv on viimasel neljal aastal

olnud stabiilselt 250 starti. Keskmiselt osales päevakul 130 jooksjat (2005:123 ja 2004:119), suurima osavõtjate arvuga oli Männikul toimunud TONi neljapäevak, kus metsas käis 756 orienteerumissõp-
ra. Sellisest osalejate arvust unistavad kõik võistluste korraldajad.

Lugenud kokku kõik osaluskorrad kõigilt päevakutelt, sain tulemused: 2006. aasta 243 päevakul tehti 31677 starti (2005. aastal oli see arv 32079, kuid siis toimus 16 päevakut rohkem). Arvestades sellega, et TONil jäi tuleohtu tõttu toimumata 3 päevakut keskmiselt 590 osavõtjaga, võib oletada, et startide arv oleks võinud sel aastal olla umbes 34000 stardikorda (2000 enam kui 2005. aastal, kasv 6%).

Päevakutel käijate arv on viimastel aastatel mõõdukalt kasvanud. 6-7% rohkem osavõtukordi ei ole küll hüppeline kasv, kuid järgmistel aastatel loodame kasvu jätkumist ja orienteerujate 4500pealisesse peresse uute liikmete lisandumist.

Enne sügisest EOLI üldkogu sai Murastes kokku ka päevakute töörühm. Seekordsele kokkusaamisele kutsusin eri piirkondadest ja ka eri suurusega päevakute korraldajaid. Eesmärgiks oli kaardistada meie päevakute hetkeseis ja leida võimalikud ühised tegevuskavad tulevikuks.

Kirja said meie päevakute plussid ehk kordaminekud, mida tasub hoida ning mida saab edasi arendada. Plusse ei olegi nii vähe, kui arvata võiks. Meil on väga innovaatiline ajavõtt SPORTidenti näol ning ülevabariigiline ühtne koodisüsteem, päevakute sarjadel on tugevad traditsioonid, päevakutel pakutakse igale eale ning erineva orienteerumisoskusega spordisõbrale võimetekohast rada. Tegemist on väga emotsionaalse liikumisharrastusega, mis on tööpäeva õhtutel väga hea stressi ja töömurede maandaja.

Positiivse kõrval on ka negatiivset. Kirja panime teadaolevad puudused päevakutel, milliseid probleeme on olnud ja millised mured võivad korraldajatel tekkida lähiajal. Kohal olnud korraldajad leidsid, et suurim probleem on selliste massiürituste korraldamisel suhted maomanikega. Samuti ka transpordi, parkimise ja olmetingimuste korraldamine võistluskeskuses. Leiti, et suuremat tähelepanu/abi/õpet võiks pakkuda algajatele ning koolitada tuleks päevakute rajameistrid.

Päevakute töörühm plaanib talve jooksul välja töötada reeglid rogaini klassi jaoks ning võimaliku võistkondliku-seltskondliku punkti-arvestuse sisseviimiseks.

Eestlased lõpetasid aasta väga kõrgetel kohtadel

Lõppenud hooajal stabiilselt suurepäraseid tulemusi näidanud Tõnis Erm ja Margus Hallik saavutasid World Ranking sarja kokkuvõttes kõrgelthinnatava II ja III koha. Meie mehi suutis sel aastal edestada vaid kõigi aegade edukaim rattaorienteeruja, viiekordne maailmameister Mika Tervala.

RATTA-O MAAILMA EDETABEL 2006

IOFi egiidi all toimuv ja tiitlivõistluste kõrval rattaorienteerujatele tugevakonkurentsilisi rahvusvahelisi jõuproove pakkuv seeriavõistlus "World Ranking Events Series" on oma kolmandaks hooajaks igat pidi paika loksunud ning kajastab üsna adekvaatselt maailma edetabeli seis. Alates sellest aastast kasutatakse WRE jooksvat punktitableti ka suurvõistlustel "kuuma rühma" ehk tugevaima stardigrupi moodustamiseks.

Reeglid on konkurentsi tõhustamiseks tehtud üsna lihtsaks – 18 osavõistlusest läheb arvesse vaid 6 parimat, mistõttu ei pea sportlane üldarvestuses tulemuse kirja saamiseks startima üldse paljudel etappidel. Põhimõtteliselt piisab osalemisest suurvõistlustel (MM ja EM) ning oma regiooni kahepäevasel WRE-etapil.

Tagamaks võrdseid võimalusi kõigile spordilaga tegelejatele on kevadtalvest hilissügiseni toimuvad World Ranking etapid püütud ühtlaselt jaotada ratta-o eri levi-piirkondade vahel. Näiteks sel hooajal leidsid ala põhi raskuskeset kandva Kesk- ja Põhja-Euroopa kõrval (etapid vastavalt Austrias, Tšehhis ja Šveitsis ning Soomes, Eestis ja Taanis) osavõistlused aset ka Portugalis ja isegi kaugel Austraalias. Muide, käesoleva aasta suurima osavõtjaskonna kogus veebruarikuine Portugali etapp, kus koos rahvavõistlustel startinutega osales kokku 534 rattaorienteerujat.

Kõrgendatud koefitsiendiga läksid arvesse veel ka Soomes peetud MMi ja Poolas aset leidnud EMI individuaalsõitude tulemused.

TULEMUSTEST

World Ranking ülivõimsa võidu võttis meeste seas 38aastaselt üldse oma karjääri edukaima hooaja teinud Mika Tervala, kes võitis nii MMil

kui Emil pika raja ning teenis mõlemal tiitlivõistluse lisaks hõbeda lühirajal. Koos teatevõistluste võitudega käesoleva hooaja suurvõistlustel kokku 4 kuld- ja 2 hõbemedalit võitnud soomlane sai WRE-sarjas kirja veel ühe esi- ning ühe teise koha ja kogus kokku 322 punkti.

Järgnevatele kohtadele esikolmikuga aga platseerusid meie mehed, kellest Tõnis saavutas 265 punktiga II ning Margus 251 silmaga III koha. Kusjuures suurvõistlustelt said nii Tõnis (4.-4.-6.) kui Margus (4.-5.-5.) täpselt ühepalju punkte, omavahelise paremuse otsustas aga Tõnise kõrgemad kohad teistelt osavõistlustelt, milles sisaldus ka kaks etapivõitu Eesti WRE-lt. Eestlased osalesid kokku 10 etapil ning mõlemad jõudsid esikolmikusse neljal korral, kuue hulgast välja jäädi vaid üksikutel juhtudel.

Kuigi Tõnis-Margus jäid selle aasta tiitlivõistlustel kõigil distantsidel napilt medalitest ilma, suutsid nad näidatud stabiilsuse tõttu edestada World Ranking arvestuses peale Tervala kõiki teisi suurvõistlustel esikolmikusse jõudnud mehi, keda oli kokku kuus.

WRE lõppedetabelis kuue hulka jõudmiseks tuli koguda üle 200 silma, millega said hakama veel eksmaailmameister Adrian Jackson Austraaliast (228 punkti), selle aasta lühiraja MM-kuld Tuomo Tompuri Soomest (226) ning eelmisel hooajal World Ranking sarja võitnud Ruslan Gritsan Venemaalt (216).

Eesti meestest tegi veel vähemalt kuuel etapil kaasa Alar Viitmaa, kes lõpetas kokkuvõttes 80 silmaga 34. kohal. Tiitlivõistlustel jäi tema parimaks MM-i 29. koht.

Naiste arvestuses võitis World Ranking sarja kolmandat aasta järjest austerlanna Michaela Gigon kogudes koguni 309 punkti. Venelanna Ksenia Chernõh kaotas võitjale 18 ning tavaraja

maailmameister Christine Schaffner Šveitsist 34 punktiga.

Mõlemad täisprogrammi kaasa teinud eestlannad lõpetasid hooaja korralike resultaatidega – Ingrid Kala saavutas kokkuvõttes 15. koha 159 punktiga ning Maret Vaher jäi 19 vähemsillega 18. kohale. Eestlannade parimaks tulemuseks MM-ilt jäi Maret 11. koht ja EM-ilt Ingridi 6. koht.

Ruth Vaheri lõppkohaks märgiti 49 silmaga 54. MM-il oli Ruthi laeks jäänud 36. koht.

Lõppenud hooaja World Ranking sarjast võttis osa 458 rattaorienteerujat - 326 meest ja 132 naist. Osavõtvaid maid oli kokku 27, traditsiooniliste Euroopa riikidele lisaks oli esindatud Põhja-Ameerika (USA), Aasia (Jaapan ja Iisrael) ning Okeania (Austraalia ja Uus-Meremaa).

MEHED

1. Mika Tervala	FIN	322
2. Tõnis Erm	EST	265
3. Margus Hallik	EST	251
4. Adrian Jackson	AUS	228
5. Tuomo Tompuri	FIN	226
6. Ruslan Gritsan	RUS	216
7. Jussi Mäkilä	FIN	196
8. Matti Keskinarkaus	FIN	194
9. Maksim Žurkin	RUS	193
10. Beat Okle	SUI	181
34. Alar Viitmaa	EST	80
61. Raul Kudre	EST	45
81. Rene Ottesson	EST	30

NAISED

1. Michaela Gigon	AUT	309
2. Ksenia Tšernõh	RUS	291
3. Christine Schaffner	SUI	275
4. Ingrid Stengård	FIN	259
5. Maija Lång	FIN	252
6. Anna Ustinova	RUS	210
7. Hana La Carbonara	CZE	207
8. Anke Dannowski	GER	198
9. Hana Bajtosova	SVK	193
10. Kirsi Korhonen	FIN	188
15. Ingrid Kala	EST	159
18. Maret Vaher	EST	140
54. Ruth Vaher	EST	49

Talvehooaeg on ukse ees

RAUL KUDRE

suusaorienteerujate treener

Samal ajal, kui jooksuorienteerujad teevad sügisel kokkuvõtteid, käib suusaorienteerumise meestel-naistel tõsine ettevalmistus talve hooajaks.

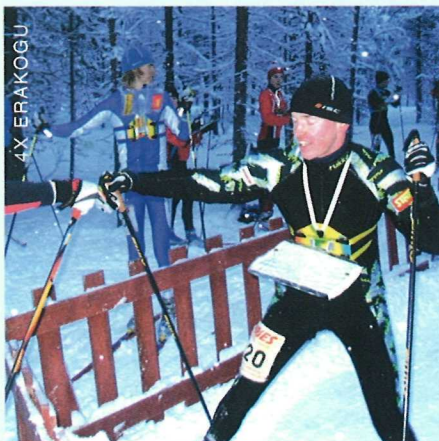
Ettevalmistaval perioodil on omavahel kohutud laagrites 3 korral. Augustis Käärikul, kus tehti suusaerialast trenni rullsuuskadel, oktoobris põhjanaabrite juures Jämil tunnelis ja detsembri alguses Lapimaal Saariselkäl. Laagrites on etteseadud eesmärgid täidetud ja mitmed sportlased on laagrite vahelisel ajal korralikult treeninud.

Kindlas headuses möödus Jämi tunneli laager, kus põhirõhk oli suunatud hooaja alguses ununenud tehnikale. Peale lumetormist kojusõitu, kus kõik autod laevale ei jõudnud, sai Eestiski terve nädala suusatada, mida kõik usinalt ära kasutasid.

Selle aasta lumelaagri Saariselkäl võib pida üheks viimaste aastate õnnestunumaks lumelaagriks. Kõige tähtsam, lumi, oli olemas, suusaorienteerumise võistlused toimusid, peale võistlust toimunud kaarditreeningud olid kvaliteetsed ja temperatuur oli kogu laagri vältel ideaalne: -1 kuni -8. Kindlasti lisandus maastiku uuduse moment, sest Saariselkäl pole varem laagris viibitud.

2007. hooaja põhieesmärkideks on juunioride MM ja noorte EM Salzburgis Austrias 11.-17. veebruaril ja täiskasvanute MM Krasnogorskis Venemaal 26. veebruarist-3. märtsini. Koondise vanematest tegijatest võtavad hooaega tõsiselt Taavi Nurm, kes käis eelnevalt Venemaal laagris, kuid paraku nappis seal lund ja Tõnis Erm, kes peale edukat rattahooaega tahab näidata enda tugevust ka talvel.

Noortele ja juunioridele on vanemad treeningutel heaks eeskujuks ja silme ees on kindlasti

Taavi Nurm teatevahetuses.

kõrgemad kohad tiitlivõistlustelt kui eelnevatel aastatel.

Koondise koostamise katsevõistlusteks on Põlva MV ja Eesti MV jaanuaris. Vormi katsetamiseks jäaks Tallinna MV aasta esimesel nädalavahetusel.

Loodan, et planeeritud võistlused lumepuudusel ära ei jää ja Eestisse ilus talv saabuks. Kõigile huvilistele indu treeningutel!

Lumega lumelaager

Eesti suusaorienteerumiskoondis pidas selle talve hakul lumelaagri 27.11–10.12 Saariselkä tundrute vahel Põhja-Soomes kaugel polaarjoone taga. Treenimas olid eliitklassi võistlejatest Tuuli Mäeots, Tõnis Erm ja Taavi Nurm ning noortest-juunioridest Evely Kaasiku, Daisy Kudre, Piibe Tammemäe, Sander Linnus, Joonas Oja, Ain Roosimägi, Mati Solom, Even Toomas ja Tiit Toomas. Treener-esindaja raske roll lasus esmakordselt Raivo Röömu õul.

Ehkki Eestis ja Euroopas valitses sel ajal soojalaine, oli Saariselkä meeldivalt talvine. Suusaorienteerujad peavad vist fortuunat tänama, sest õnn juhatas meid lumeparadiisi ajal, kui paljud murdmaaja laskesuusatajad pidid oma plaane muutma ja vähestesse lumega treeningpaikadesse koonduma. Saariselkä laagri lõpuks oli lumevaiba paksus kasvanud umbes 40 sentimeetriini; suusaradu oli sisse aetud 50 kilomeetri ulatuses, neist 30 km valgustatud.

Laagri peamine rõhuasetus oli mahu- ja kaarditreeningutel. Nendele lisasid võitlust, ujumine, mägitatk, suusatehnikaharjutus, laskumistehnika filmimine ja kaks võistlust. Kaheteistkümne kohal oldud päevaga suutsid usinaimad koguda 43 treeningtundi jooksul 550 kilomeetrit.

Suure treeningmahu juures nõuab sportlase organism palju toitu ja puhkust. Ühe äärmiselt raske päeva ajakava oli järgmine: kell 8.00 äratus, hommikusöök, uinak, treening 3.5h, lõunasöök, lõunauinak, õhtune treening 1.5h, õhtusöök, puhkus, suupiste ja kell 22.00 uinumine.

Laagriaja keskel toimus kaks võistlust: individuaalne pikk rada ja teade. Pikal rajal saavutas vanuseklassi võidu Daisy Kudre, teise koha Even Toomas ning kolmandaks tulid Piibe Tammemäe, Ain Roosimägi ja Tiit Toomas. Kolmanda koha saavutas Eesti teatevõistkond ka meesjuunioride seas. Täiskasvanud ebaõnnestusid individuaalidistantsil, kuid rehabiliteerisid end teatevõistluses, kus Tõnis Erm ja Taavi Nurm saabusid avavahetuselt oma hajutusvariandi võistlejaterivi esiossas.

TÕNIS ERM

O-jooksu KOONDIS

TARVO AVASTE

täiskasvanute koondise treener

Novembris algas mul o-jooksu koondise treeneri ametis teine kaheaastane periood. Kahe esimese aastaga on koondise ettevalmistussüsteem põhijoontes paika saanud: novembrist veebruarini on koondisel kolm baasettevalmistuslaagrit, märtsis on pikem laager soojemas kliimas, aprillis tehnikalaager Eestis ja suvel MMi ettevalmistuslaager. Mahukamat laagrite programmi ei võimalda eeskätt töö ja kooli kõrvalt treenivate amatöör-tippportlaste ajabilanss, samuti seab oma piirid eelarve.

Vaadates kahele ees ootavale hooajale, näen eeskätt arenguruumi ettevalmistussüsteemi kvaliteedi parandamises.

Oleme kahe aastaga kõikides ettevalmistuse elementides oluliselt edasi liikunud, kuid parandamise varu on veel piisavalt. Hoolimata sellest, et allajäämine maailma eliidile on puhtas jooksus märgatavalt vähenenud, on minu hinnangul enamusel koondislastest just jooksuvõime arendamises ikka veel kõige suurem reserv. O-tehniliste oskuste poolest kaotame oluliselt vähem. Siin jätab soovida ehk vaid teevalikuoskus, kui silmas pidada paari aasta kaugusel ees ootavaid maailmameistrivõistlusi Ungaris

ja Tšehhis. Vaimse valmisoleku ja võistluseks häälestumise osas on raske väga kiireid muutusi saavutada, kuid ka siin võib positiivseid nihkeid täheldada. Enamus koondislastest teeb o-tehniliste vigade analüüsimisel ja põhjuste väljaselgitamisel pidevalt süstemaatilist tööd.

Tänu sellele on võimalik treeneritel anda nõu, milliseid eriharjutusi treeningutesse lisada. Võistlusteks valmisolekut on toetanud ka paranenud taustajõudude töö. Kui kõik vajalikud ettevalmistused on kodus korralikult tehtud ja kui suurvõistluste nädalal on koondise-siseselt organisatsioonilised pisiasjad hästi paigas, on enesekindlust kõigutavad ja keskendumist häirida võivad tegurid kontrolli all. Väga oluline element on seejuures ka koondise üksteist toetav ja kannustav sõbralik atmosfäär.

Ettevalmistus

Mida ettevalmistuses edaspidi paremini teha? Nagu juba mainitud, peame pöörama veelgi rohkem tähelepanu füüsilise võimekuse arendamisele. Eeskätt annab oluliselt parandada treeningute planeerimise ja treeningprotsessi juhtimise kvaliteeti.

Suurim viga, mida kahjuks jätkuvalt kordavad ka väga kogenud koondislased, on ebapiisav puhkamine. Treeningtundide kogumise õhinas ignoreeritakse kuhjuvat väsimust ja „lõhutakse” edasi. Kõvema tervisega sportlased jätkavad väsimuse foonil kuude kaupa mitteamendavaid treeninguid, nõrgemad jäävad haigeks ja põevad pikalt. Ületreenitusseisundist väljatulekuks kulub nädalaid, vahel ka kuid.

Kokkuvõttes treenitakse nii vähem, kui õigel ajal piisavalt puhates. Oluline on jõuda arusaamiseni, et parima sooritusvõime annab optimaalne, mitte maksimaalne võimalik treeningmaht. Optimaalse mahu leidmisel on eelisseisus nõ

Eesti Orienteerumislüüdi president Leho Haldnalt Timo Sild ja Mihkel Järveoja.

Eesti NOORTE- ja JUUNIORIDE hooaeg 2006 ja

Kõik juba kindlasti teavad, et orienteerumishooaeg 2006 oli Eesti noorte- ning juuniorideklassi sportlastele üliedukas. Kokku võideti 4 tiitlivõistluste medalit.

Siinkohal võiks neid veel meenutada: juunioride MM-i I koht noormeeste teatejooksus (Mihkel Järveoja, Timo Sild, Markus Puusepp), Markus Puusepp -juunioride MM III koht tavarajal, Lauri Sild – noorte EM-i I koht tavarajalt ning HI 6 klassi noormeeste teatevõistkonna (Raido Mitt, Kenny Kivikas, Lauri Sild) III koht.

Selliseid suurepäraseid tulemusi ei osanud enne hooaega keegi loota. Kui mäletate, lubasin aastaalguse prognoosides, et vähemasti ühe esikuuiku koha tiitlivõistlustelt (MM või EM) ikka saame. See plaan sai aga kuhjaga täidetud. Võiks ütelda, et isegi hirmuäratava kuhjaga – hooajal 2007 võib tekkida probleeme samal tasemel võistlemisega (usun, alla me igatahes ei anna).

VALLO VAHER

noorte- ja juunioride koondise treener

Kuidas me siis selliste tulemusteni jõudsim?

Nagu juba tavaks saanud, moodustasin eelmisel sügisel järjekordse ettevalmistuskoondise, kes hakkas ühiselt treenima kõrgete eesmärkide nimel. Talve-kevadperioodil toimus 4 ettevalmistuslaagrit: Sihval – 26.12.-30.12.2005.a., Madsa spordibaasis – 02.01.-06.01.2006.a., Jõulumäe Tervisekeskuses – 23.02.- 26.02.2006.a., Taevaskoja Turismi- ja matkakeskuses – 20.03.-24.03.2006.a.

Lisaks toimusid treeninglaagrid veel juunis Põlvas (6 päeva) ning vahetult enne tiitlivõistlusi ka võistluspaikades (2-4 päeva), eesmärgiga kohaneda sealsete tingimustega.

Kokku oli 2006 hooajal 7 treeninglaagrit e. 32 päeva. Loomulikult treenisid noored-juuniorid ka laagritevahelisel ajal kas iseseisvalt või oma isiklike treenerite juhendamisel. Kui lisada siia koondise võistlusted, siis oli koondis koos 2006. aastal 54 päeva.

Analüüsinud suurepärase tulemusteni jõudmist, siis võiks sportlaste endi andekusele ja tõsisele töösuhetumisele lisada koondise väga

improvisatsioonilised harjutajad, kes väga täpset ja ranget treeningplaani ei tee, vaid lähtuvad treenimisel enesetundest.

Paraku kipub päris ilma planeerimata treenides laiskus võimust võtma ja treeningmaht jääb jällegi optimaalsest oluliselt väiksemaks. Kuldne kesktee käib kahe äärmuse vahel ja selle leidmine ongi edu võti.

Jooksuvõime mõõtmiseks on meil koondisega kavas teha edaspidi aastas 3-4 testjooksu. Testjooksud annavad sportlastele ülevaate enda arengust aastate lõikes, samuti hetkevormi võrdluse teistega. Üks märk on juba maas – esimese testi jooksime novembri lõpus Kurgjärve suusaradadel.

Koondise ettevalmistuseks liidu eelarvest

eraldatud lisasummade toel on meil võimalik sel aastal teha treeningute juhtimise kvaliteedi tõstmiseks rohkem laktaaditeste. Eelmisel sügisel soetatud laktaaditestrit kasutasime juba terve eelmise aasta, ent nüüd, mil igaihe kohta on piisavalt andmeid olemas, on oluliselt lihtsam lävede tabamiseks sobivaid testikoormusi määrata. Aeroobse töö ülemise pulsiläve täpne määramine annab eeskätt vähemkogenud sportlastele selge piiri talviste vastupidavustreeningute kiiruste doseerimiseks ning kevadtalviste kiirustreeningute tegemiseks.

Organisatsioon

Üks olulisemaid organisatsioonilisi eesmärke on jõuda koondise rahastamisel sellisele tasemele, et omafinantseeringu tasumise nõue ei oleks enam MMi koondise koostamisel valikukriteeriumiks. Kui suudame tänavuse eduka hooaja järel jätkata koostööd seniste toetajatega ja kui majanduskasvu toel paisuvas riigieelarvest meie alaliidule eraldatav rahasumma kasvab, peaks see eesmärk olema tuleval aastal saavutatav.

Kui MMi eelarve võimaldab enam, tahaksime järgmise sammuna esmakordselt MMile kaasa võtta oma massööri. Massaži abil taastumise kiirendamine on pingelisel MMi nädalal hädavajalik ja selles elemendis oleme me paljudest olulistest konkurentidest seni 1:0 maas olnud. Vaatame, mis teha annab.

Organisatsiooni ladusa toimimise jätkumiseks on väga oluline, et koondise teine treener Timo Suppi on andnud nõusoleku jätkata ka järgmisel

aastal. Tänavune koostöö sujus meil Timoga väga hästi ja ka koondislased võtsid Timo kiiresti omaks. Olles võistelnud riigi koondises noorteklassides ja juuniorina ning olles jõudnud ka meeste põhiklassis Eesti meistrivõistluste medalini, tunneb Timo orienteerumist läbi ja lõhki.

Lisaks paljude korralduslike ülesannete täitmisele kannab Timo veel ühte väga olulist rolli – ta suudab jääda igas pingelises olukorras rahulikus. Kui minul närv ja kannatus otsa saavad ning ma tahan hakata kiireid otsuseid tegema, võtab Timo järelemõtlemiseks aega ja nii jõuame koos alati paremate lahendusteni.

Eesmärgid

Siin pole vaja pikalt mõelda. Koondise liider Olle Kärner ei saa endale pärast tänavu saadud EMI medalit seada järgmiseks aastaks väiksemat eesmärki kui MMi medal.

Samuti ei saa meie teatemeeskond seada MMiks madalamat eesmärki kui 6. koht. Olime tänavu sellele nii lähedal ja saime kinnitust, et see on saavutatav. Neid eesmärke on küll väga raske täita, sest konkurents on tihe, aga latti madalamale asetada ka ei saa.

Kolmanda suure eesmärgina tahame tuleval aastal võita kodus peetavad Balti riikide meistrivõistlused.

Lisaks nimetatud kolmele peaesmärgile on iga sportlane esitanud koondise treeneritele oma isiklikud eesmärgid. Need eesmärgid, head lugejad, avaldame MMi eelses ajakirjas.

HARRY VEIDE

saavad autasu maailmameistrid Markus Puusepp,

plaanid aastaks 2007

mõnusa, sõbraliku ja tõise sisekliima. Samuti tuleks tunnustada sportlaste koduklubide ning treenerite suurt toetust sportlaste ettevalmistamisel suurvõitudeks. Lisaks said kõik hooaja eelselt treeningutele seatud plaanid korralikult täidetud. Kõik eelnevalt mainitu panigi aluse hiilgavale hooajale, minul oli tõeline õnn kõige juures olla ja väikesteviisi samuti kaasa aidata! Aitäh kõigile selle eduka hooaja sepistamisel!

Mis on plaanis hooajal 2007?

Eesmärgid eeloleval hooajal ei saa olla kindlasti väiksemad, kui need olid möödunud hooaja eel. Küsimus on vaid selles, kas suudame samaväärselt plaani ületada. See on võimalik, kui sportlased suudavad veelgi paremini treeningutesse pühenduda ning kuidas EOL, klubid ja treenerid neid aitavad.

Järgmise aasta märksõna on juunioride MM Austraalias. See MM paistab silma oma suure rahalise väljaminékuga. EOL-i orienteerumiskjooksu treenerite nõukogu eesmärgiks on saata austraaliasse 3 neidu ja 4 noormeest. Arvasime, et pääsemine Austraaliasse MM-ile on väga suur stiimul treenimiseks ja seeläbi ka Eesti orienteerumistaseme tõusule kaasaaitav. Samuti peab säilima möödunud eduka hooaja valguses MM-idel käimise järjepidevus. Sellest sündis otsus nii suur

võistkond Austraaliasse lähetada. Siit ka üleskutse – kellel on seda projekti võimalik materiaalselt toetada, andku endast teada!

Ettevalmistuses uueks aastaks suuri muudatusi ette näha pole. Viimased paar aastat on näidanud, et praegune ettevalmistusmudel toimib ning seda muuta pole mõtet.

Üks järgmise aasta võtmesõna on ka *Baltic Junior Cup*. See võistlus on toimunud juba aastaid, aga seni eestlaste osavõtuta. Järgmiseks aastaks on ka Eesti osalemiskutse saanud. Osa võtavad Läti, Leedu, Poola, Saksamaa, Taani ja Rootsi noored orienteerujad klassidest HD16-HD20.

Nimetatud võistlus asendab Eesti-Läti-Leedu noortematši. Kuna BJC-I HD14 klasse pole, siis on need alates järgmisest aastast lülitatud kevadise Balti MV programmi.

Niipalju järgmise aasta plaanidest. Kõike ei saa ka välja lobiseda – midagi peab ju jääma saladuseks ning ühtegi konkreetset tulemust ei hakka samuti pakkuma.

Tänavune hooaeg näitas ju, et ennustamine on tänamatu tegevus. Igal juhul loodan, et saame järgmiselgi aastal hulga raha jagada. Treenerina soovitan orienteerumiskjooksule vahelduseks proovida suusaorienteerumist. Suusatamine on isegi jooksjale üldvastupidavuse arendamiseks täitsa hea vahend ja suusaorienteerumine ei lase kaarti ära unustada.

Jõudu treenimiseks, kohtumiseni juba uuel hooajal ning kindlasti ka pidulikul ja rõõmsal hooaja lõpetamisel!

Brasiilia

Naised tõid medaleid

ARMEESPORTLASTE MMilt

Kolmanda koha võitis Eesti naiskond (paremalt Maret Vaher, Annika Rihma ja Kirti Rebane).

Sõjaväelaste 39. MMvõistlused orienteerumises toimusid novembri algul Brasiilias Parana maakonnas Pinhõs. Brasiilia võõrustas külalisi päikese ja ilusate maastikega.

Eesti võistkond naases Brasiiliast kahe pronksmedaliga. Naiskond koosseis Kirti Rebane, Annika Rihma ja Maret Vaher saavutas võistkondlikus arvestuses (individuaaljooksude summa) ja teatejooksus kolmanda koha.

Avapäeval olid Eesti naised väga tublid. Lühirajal (4,7 km) jõudsid kõik kolm meie võistlejat esikümnesse. Maret Vaher sai 5. koha, Kirti Rebane oli seitsmes ja Annika Rihma jagas 8.-9. kohta. Kulla võitis Tatjana Rjabkina Venemaalt. Võistkondlikus arvestuses olid Eesti Venemaa järel teisel kohal.

Eesti meestest oli 6,4 km rajal Marek Nõmm 18.- 19., Sander Vaher sai 26., Rain Eensaar 31., Silver Eensaar 42. ja Erik Aibast 59. koha. Kuld läks Venemaale, võitis Andrei Hramov. Meeste stabiilne jooks andis võistkondlikus arvestuses viienda koha.

Tavarajal oli naistest (8 km) taas kiireim Tatjana Rjabkina. Eesti parimana lõpetas Maret Vaher seekord 9. kohaga, Kirti Rebane oli 11. ja Annika Rihma 21. Kahe distantsi kokkuvõttes oli naiskondlikult liider Venemaa, järgnesid Leedu ja Eesti.

Meeste võistlusel (16,8 km) sai võidu šveitslane Danil Hubmann. Eesti meestest oli Sander Vaher parimana 27. Teiste meie meeste kohad: 57. Silver Eensaar, 58. Marek Nõmm, 66. Rain Eensaar, 80. Erik Aibast. Eesti meeskond langes lühi- ja tavaraja järel üheksandale kohale, kolm paremat olid Šveits, Venemaa ja Norra.

Teatejooksus said eestlannad pronksmedalid. Hõbedast jäi seekord lahutama 30 meetrit.

Meeste teatejooks algas hästi, Eesti esimeses võistkonnas avavahetust jooksanud Sander Vaher tuli vaatepunkti liidrina. Edu

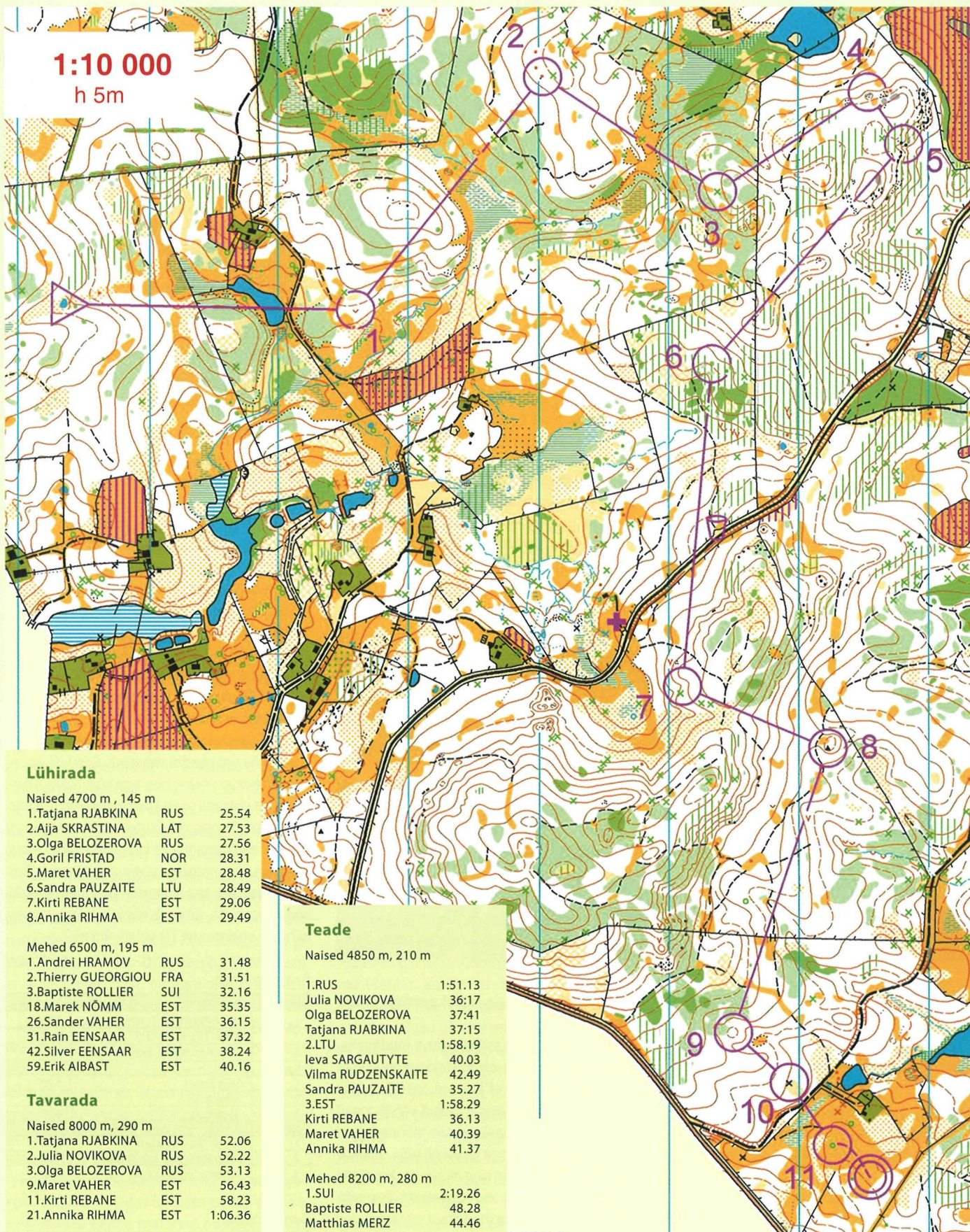
teiste ees oli umbes pool minutit. Väike viga raja teisel poolel kukutas Vaheri liidergrupi teise poolde, aga medalid veel siiski käeulatuses. Marek Nõmm hoidis positsiooni, aga jalavigastuse käes kannatanud Olle Kärner ei saanud kolmandas vahetuses kahjuks lõpuni joosta. Katkestas ka Eesti teine võistkond.

Maret Vaher trennimaastikul.

1:10 000
h 5m

Lühirada

Naised 4700 m, 145 m

1. Tatjana RJABKINA	RUS	25.54
2. Aija SKRASTINA	LAT	27.53
3. Olga BELOZEROVA	RUS	27.56
4. Goril FRISTAD	NOR	28.31
5. Maret VAHER	EST	28.48
6. Sandra PAUZAITE	LTU	28.49
7. Kirti REBANE	EST	29.06
8. Annika RIHMA	EST	29.49

Mehed 6500 m, 195 m

1. Andrei HRAMOV	RUS	31.48
2. Thierry GUEORGIOU	FRA	31.51
3. Baptiste ROLLIER	SUI	32.16
18. Marek NÖMM	EST	35.35
26. Sander VAHER	EST	36.15
31. Rain EENSAAR	EST	37.32
42. Silver EENSAAR	EST	38.24
59. Erik AIBAST	EST	40.16

Tavarada

Naised 8000 m, 290 m

1. Tatjana RJABKINA	RUS	52.06
2. Julia NOVIKOVA	RUS	52.22
3. Olga BELOZEROVA	RUS	53.13
9. Maret VAHER	EST	56.43
11. Kirti REBANE	EST	58.23
21. Annika RIHMA	EST	1:06.36

Mehed 16800 m, 560 m

1. Daniel HUBMANN	SUI	1:20.16
2. Matthias MERZ	SUI	1:22.55
3. Holger HOTT JOHANSEN	NOR	1:22.58
27. Sander VAHER	EST	1:33.09
57. Silver EENSAAR	EST	1:40.42
58. Marek NÖMM	EST	1:40.51
66. Rain EENSAAR	EST	1:42.30
80. Erik AIBAST	EST	1:49.14

Teade

Naised 4850 m, 210 m

1. RUS	1:51.13
Julia NOVIKOVA	36:17
Olga BELOZEROVA	37:41
Tatjana RJABKINA	37:15
2. LTU	1:58.19
Ieva SARGAUTYTE	40:03
Vilma RUDZENSKAITE	42:49
Sandra PAUZAITE	35:27
3. EST	1:58.29
Kirti REBANE	36:13
Maret VAHER	40:39
Annika RIHMA	41:37

Mehed 8200 m, 280 m

1. SUI	2:19.26
Baptiste ROLLIER	48:28
Matthias MERZ	44:46
Daniel HUBMANN	46:12
2. RUS	2:24.11
Roman JEFIMOV	48:39
Valentin NOVIKOV	47:34
Andrei HRAMOV	47:58
3. SUI	2:24.16
Fabian HERTNER	51:02
Christian OTT	46:46
Matthias MÜLLER	46:28

LÜHIRADA

Hansapank Xdream 2006 – orienteerumine, selle kõigis vormides

TÖNIS ERM

Seiklusspordi võistlused sarjas Hansapank Xdream 2006 ületasid möödunud hooajal poole tuhande osavõtja piiri. Võistlejate arvu kasv oleks ilmselt suuremgi olnud, aga paraku tuli juba hooaja alguses seada kergemale B-rajale osavõtjate arvu piir, kuna suurema hulga kanuude võistluspaika toomine oleks muutunud väga keeruliseks. Alljärgnevalt lühidalt sellest, mis lõppenud hooajal toimus ja millistes orienteerumise vormides võistlejad üksteiselt mõõtu võtsid.

I osavõistlusel Kõrvemaal olid lisäülesanne-

mat teed). Rajale lisasid võrtsi veel punktid, mis olid paigutatud puude otsa, rändrahu peale, silla alla, teetruupi, rabalauka saarele ja Pärnu jõe keskele. Lisaks otsustas enamus B-rajaga võistlejatest öösel üle Pärnu jõe ujuda, kuna nii sai 3 minutit kiiremini. A-rada sai proovida jalgrataste transportimist kanuuga ning 1992.

tena kavas granaadiheide, liikumispääring (kus terve võistkond pidi läbima 100 m nii, et ainult 2 jalga kuuest korruga maad puudutab) juhendiviktoriin ja valge-lehe orienteerumine (kus valge lehele olid ainsana kantud punktirõngad ja ühendusjooned). Mõlemal rajal toimus o-jooks rogaini kaardi järgi ja raskem A-rada sai oma jõudu näidata, tõmmates kanuud Loobu jõel vastuoolu.

II öisel osavõistlusel Kurgjal tuli lisäülesannetes sooritada noolevise, **joonorienteerumine** (kaardile märgitud liikumistrajektor, aga punkte selle äärde märgitud ei ole) ja **koridororienteerumine** (kaart on kaetud valge lehega, jäetud on vaid punktirõngad, ühendusjooned ja 200 meetri laiune koridor, mis ei vii aga punktidesse mööda kõige otse-

aastast pärineva Kurgja **retrokaardiga orienteerumist**.

III osavõistlusel Pikasillal kiskus mudaseks. Äärmiselt kuiv suvi oli Võrtsjärve veetasel alandanud niivõrd, et kanuud mööda põhja lohisid. Nii otsustasidki paljud võistkonnad saata ühe võistleja maale, et see mööda kallast punktini liiguks. Kui aga järvel oli põhi, siis kaldal ei olnud seda mitte ning nii kujuneski paljude julgete seiklejate teekond odüsseiaks üle mudaväljade ja läbi pilliroodžunglite. Lisäülesanded olid sellega võrreldes meeldivalt lihtsad: võistkonna kaaslane kandmine puulattide abil, **orienteerumine reljeefkaardiga**, golf (maahokivarustusega) ja torni kõrguse määramine.

“Märjaks peabki saama” - *Siiri Mere soov enne starti.*

“Nüüd ma hakkan ainult Rutti teietama!” - *Heiti Hallikma, selle kohta kuidas Rutt Vaher ja Erik Aibast kanuu pealael läbi Võru linna kandsid ja ISC Adventure Teamile järgi jõudsid.*

“Me peaaegu võitsime. Vaid paar võistkonda läks meist mööda.” - *Leivo Sepa hinnang võistlusele finišis.*

IV osavõistlus oli sprint Võru linnas ja ümbruses. Võistlejad pandi proovile **paintball**-relvaga täpsuslaskmises, spordihalli pinkide lugemises ja peastarvutamises. Lisaks pidi A-rada läbima rulluisutamise, korvviske ja tõusma jalgratatega üles mööda endise suusahüppemäe laskumiskohta Andsumäel. A-rajaga kõrgeima ja madalaima punkti kõrguste vahe ületas kokkuvõttes 100 meetrit. Jooksuetapp oli seekord **valikorienteerumine**.

2007. aastal on Hansapank Xdream sarjas oodata A-rajal tihedat rebimist. See küll absoluutselt kindel veel ei ole, aga kõik märgid näitavad, et eliitrada saab igal osavõistlusel läbida kõieülesande ning rulluisutada rohkem kui üks kord. Võistlus muutub ka intensiivsemaks, kuna pika raja prognoositav võitja aeg lüheneb 5,5 tunni peale. Et aga suuremat pingutust ja riski kompenseerida, pikeneb eliitraja üldarvestuses auhinna saajate rivi 10 võistkonnani.

A-rajaga parimad:

Mehed	Võistkond	punkte
1.	ISC Adventure Team	570
2.	Areal Team Mehed	570
3.	Salomon X-Adventure Team	449
Sega		
1.	Silja Sport	570
2.	Nike ACG	520
3.	Aventura	520
Naised		
1.	Areal Team Naised	600
2.	Jalas Kollased Sandaalid	490
3.	Manny, Sid & Diego	460

B-rajaga võitjad:

	Lajos X-Team	570
Sega	Clickset RTR	570
Naised	Garmont Challenge Team	600

Kahenädalane orienteerumisunenägu

Levinuim võimalus Eestis orienteerumishooga lõpetada on sügisene rogain. Neli nooremampoolset sportlast lõpetasid hooaja aga teisiti.

Höst-Öst resa – Eesti orienteerumiselu ei ole taolisest üritusest vist palju kuulnud. Ometi toimus see otsetõlkes Sügis-Ida tur juba 39. korda ja selle aja jooksul on reisel osalenud palju orienteerumiskuulsusi alustades Jörgen Mårtenssonist ja lõpetades praeguste Rootsi eliitjooksjatega. Rääkimata idee algatajast, selle edasiviijast ja patroonist Per-Olof Bengtssonist, kes ainukesena on osalenud kõigil reisel.

Sel aastal läbis tur 11 Euroopa riiki, kus toimusid erinevad orienteerumisvõistlused. Tihti vaid just reisiseltskonna jaoks korraldatud, aga mõned ka suuremad (Spartacus Cup Ungaris ja linnaorienteerumine Veneetsias). Lähimise järjekord oli selline: Rootsi, Saksamaa, Tšehhi, Slovakkia, Ukraina, Ungari, Serbia, Bosnia ja Hertsegoviina, Horvaatia, Sloveenia ja Itaalia. Nende seas 3 tulevast MMvõistluste korraldajamaad (Ukraina 2007, Tšehhi 2008 ja Ungari 2009), mis oli kõrgete eesmärkidega sportlastele, mida enamus reisel viibivatest eestlastest olid, heaks luureretkeks.

Et kassi ja hiire mäng lõpetada, tuleb öelda, et Eesti delegaadid sellel 2nädalasel turneel olid Markus Puusepp, Timo Sild, Lauri Sild (kõik OK Võru) ja Mihkel Järveoja (OK Põlva Kobras). Ülejäänud reisiseltskonna moodustasid rootslased, mõni norralane ja 2 sakslast.

Reisel on läbi aegade olnud mitu eesmärki. Ühelt poolt anda reisel osalejatele võimalus joosta uut maastikel ja tutvuda uute põnevate o-maadega. Teisalt, nagu PeO Bengtssoni ja WWOP (World Wide Orienteering Promotion) enamuse projektidest, on tegu orienteerumise populariseerimisüritusega.

Näiteks Banja Luka kaardi valmimist Bosnias, kus meil väga põnev võistlus oli, on toetanud WWOP. Bosnia on just selline maa, kes soovib lähitulevikus IOF-ga liituda ning igasugune abi sellel teel kiirendab protsessi. Isegi suure hinnega Markus Puusepp tegi omapoolse rahalise käepigistuse selle maa orienteerumiselule.

Reis toimus ühe suure kahekordse bussiga. Võib tunduda hirmutav (alguses oli meilgi väike eelarvamus) selline marsruut bussiga läbida. Ebamugav? Tüütu? Tegelikult oli aga lõbus. Ööd veetsime me ju hotellides, seetõttu ei olnud päevane sõit nii ebamugav.

Ja see ei olnud klassiekskursiooni-laadne bussireis (kui siis võib-olla veidi vahepeal meenus 8., 9. klassi sõite, kui tagapingi

poisid ennast purju jõid), kus õpetaja kontrollib, et kõik ilusti oma koha peal istuksid. See buss elas oma elu – alt korrusel sai süüa osta, korraldati viktoriine, toimus Suur Õllekarikas, kus pidi võimalikult täpselt ära arvama aja, mis buss piiripunktides seisab (kõige kauem seisime Slovakkia-Ukraina piiril – 2 tundi 50 minutit).

Omamoodi põnev oli bussi WC-s korraldatud orienteerumisvõistlus. Kaardistaja oli väga kavalalt ka WC seinad ära kaardistanud, nii et tegelikult kujutas kaart endast pinnalaotust. Meist osales Markus, kelle aeg 1.42 minutit tunnistati heaks. Liidrid tulid siiski alla minuti – 43 sekundiga. Tegemist oli maastiku esma-kaardistusega.

Väga oluline oli bussireisil ka laulmine. Ringi käisid spetsiaalsed selle reisi laulikud, kuigi enamus vanadest olijatest teadsid laule peast. Vähemalt üks mees, Terje Norramaal, teadis kõiki ning tihtipeale oligi tema eeslauljaks.

Rootsi keeles võtab kogu eelneva kirjelduse kokku väljend “Buss fest”, ehk siis bussipidu.

Nagu see saade, mis kunagi Eesti telekanalites jooksis.

Ainult selle vahega, et see buss oli täis orienteerujaid, kellele alati oli omavahel millestki rääkida või näiteks etapiaegu võrrelda.

Kui tasasel Eestimaal elada, siis hakkad pikapeale ikka mägesid imetlema ja nende ees veidi aukartust tunda. Minul igatahes on nii. Sellepärast pakkus kõige suurema orienteerumiselamuse kindlasti mäginne maastik. Esimese kokkupuute mägedega saime Tšehhis, kui Markus jõudis joosta ennast üle anaeroobse läve raja 4. minutil, kusjuures esimene punkt oli veel mäest alla. Brno külje all asetsevad maastiku suurimad nõlvad olid umbes 75 meetri kõrgused ja pinnas suhteliselt kivine. Veel mägisem maastik oli Ukrainas, kus kaardi peal oli põhimõtteliselt üks suur orvand, kõrguste vahega 130 meetrit. Erilist orienteerumistehnilist naudingut need maastikud ei pakkunud, aga ilus, sünye ja võimas oli kõik see ikkagi.

Omamoodi pärlid oli Slovakkia ja Sloveenia karstimaastikud. Slovakkias suured ja selged langatuslehid ja väga hea läbitavus, Sloveenias tihe ja täiesti korrapäratu väikeste lohkude süsteem ning suhteliselt kehv läbitavus. Mingil moel tunduvad need nagu tehismaastikud ja voolujooneliste eesti

maastikuvormidega harjunuile nii põnev ja erinev. Need on maastikud, kust tõepoolest saab orienteerumistehnilise naudingut, kui sellist väljendit on õige kasutada. Isegi see, kui ma Sloveenias ära eksisin, pakkus mulle rõõmu, sest lahendada tuli uus keerukas ülesanne – kus, kurat, ma nüüd olen?

Ungari maastikud jäid meelde oma torkivate pöösaste ja puisniidu-sarnaste metsadega. Vahepeal on karjamaal päris põnev orienteeruda.

Suhteliselt palju jooksimet linna- ja maastikel, mõned neist olid klassikalised sprindid, enamus aga pikemad. Serbias ja Bosnias jooksimet ainult linnas ja linnaäärsel maastikul. Nendes riikides ongi rohkem kaardistatud linna- ja maastikke, ilmselt seetõttu, et seda on lihtsam teha ja teine põhjus, mis ei olegi väga tähtsusetu, on kindlasti ka maamiinide oht. Miine on nendes riikides maa sisse kaevatud nii suurtes kogustes, et isegi panijad ei mäleta tihtilugu, kuhu need on pandud.

Bosnias pidi üks võistlus ka päris metsas olema, aga kahjuks ei saanud kaart õigeaks ajaks valmis. Tehti rumalat nalja, et võib-olla kaardistaja hukkus maastikul. Banja-Luka eelstardialas lohutas üks kohalik naine meid, et ega selles piirkonnas ei tohiks miine olla. Sellise infoga oli hea rajale minna.

Minule meeldis väga Serbias Karlovići linnas joostud võistlus. Ebakorrapärane tänavate võrgustik ja parajad kõrguste vahed. Ja politseinikud. Just, võistlust turvas tohutult politseinikke iga suurema ristmiku peal. Kui punkt oli ära varastatud, viipas politseinik käega, et jookse edasi. Üldse oli

väga vinged, kuidas need üldlevinud arusaama järgi mitte-nii-arenenud riigid pingutasid, et korraldada võistlusi ühe bussitäre rootslaste jaoks. Näiteks Banja Luka avatseremoonial pidasid kõnet kohaliku orienteerumislidu president, Bosnia ja Hertsegoviina Serblaste vabariigi abiharidusminister ja abilinnapea.

Televisioon filmis, Radio Srbska otsis pärast võistlust minu, kui tolle päeva võitja, üles ja tegi kaasasolnud tõlgi abiga intervjuu. Rääkisime Eesti ja Bosnia orienteerumiselu erinevustest. Mina tundsin kohustust kiita Bosniat kui ilusat maad, mida see ka tegelikult oli.

Samasugune “kui-teha-siis-ikka-korralikult” mentaliteet valitses lisaks võistluste korraldamisele ka mujal. Restoranides kelnerid jooksid, laubad higised, et klientide soove täita. Ja mis selle juures kõige tähtsam – kõike seda tehti hingega ja oldi sõbralikud. See nähtus hakkab heaolumaades vaikselt kaduma.

Tavarajast Veneetsias koos teiste osalenute muljete, piltide ja kaartidega saab lugeda järgmisest ajakirjast.

MIHKEL JÄRVEOJA

Üritan meenutada seda 20 aastat tagasi olnud võistlust. Hakkavad ununema need kauged NLiidu ajad, uusi elamusi on niivõrd palju peale tulnud. Aga see maastik, õieti kivistik, mis seal oli, on siiski nii eriline, mille sarnast pole siiani mujal näinud.

MARJE VIIRMANN

KARKARALINSK

NSVL MV aastal 1986

Olin Karkaralinskis 1981. aastal olnud NLiidu koondise kandidaatide treeninglaagris, võrratu maastik, aga kaarte õieti polnudki. Raske oli mõista, et kõik oli kivine ja mullast maapinda polnudki. Ja need kivimäed reljeefjoontega kujutatud. Tegelikult andis päris suure eelise see, et olin seal enne olnud ja oskasin ette kujutada, mis võistlus toob. Kaardid olid ka valmistatud sellele ajale ja võistlusele vastavad.

Loen treeningpäevikust, et võistluseelsete treeningud maastikul läksid hästi ning olin rahulolev ja enesekindel, sain selle erilise maastikuga hakkama. Olen endale mitte eesmärgiks, aga teadmiseks kirjutanud ka NL koondisesse pääsemise kriteeriumid: 3 paremat finaalist ja 6 võistlejat kahe päeva aegade summas.

Avaalaks oli võistkondlik suund, kus selgusid finalistid. Tuli joosta kindla peale, üritada veatut jooksu. Sain rahuldava, 15. koha.

Järgmisel päeval peeti samal maastikul teatevõistlus 4liikmelistele võistkondadele. Eesti võistkonnas jooksime 1.Riju Johanson, 2.Ede Ümarik, 3.Meeli Kerem ja mina ankruna. Alustasime 5. kohaga, raadiopunktist ei tulnud Ede vaheaega, aga üllatuseks ilmus ta pressipunkti kolmandana, nii ka vahetusse. Hetke närvipinge võis taas vaibuda. Meeil oli võimalus ennast teates näidata, kuna finaali ta ei pääsenud ja vaatamata suurele ajale tõusime teiseks. Medali saatus oli minu kättes, aga lõpusirgel tuli hõbe Nadja Levitševale ja Leningradile loovutada. Tõsisel võitluses oli pronksmedal suureks rõõmuks. Rõõmu suurendas meeste pronksmedal (Haldna, Leesik, Kannumäe, Sild).

Vaatan nüüd imestusega, et oleme võistelnud järjestikustel päevadel, so finaali, see kõige tähtsam, peeti kolmandal päeval. Maastik oli magusam ja tunduvalt keerulisem kui eelmistel päevadel.

Praeguseks meenuvad küll ainult üksikud lõigud rajast, tohtu pikad kivised tõusud ja keerulised kaljudevahed. Mitmeid kordi kohtumised enne mind startinud Alida

Eesti teatenaiskond autasustamisel. Vasakult Meeli Kerem, Riju Johanson, Ede Ümarik ja Marje Viirmann.

Basseini järv Karkaralinski mägedes.

2x ERAKOGU

NSV Liidu MV

Finaal 11.09.1986

Naised

1.Marje Idavain (Viirmann)		1:13.01
2.Riju Johanson		1:14.53
3.Alida Zukule	LÄTI	1:15.52
19.Ede Ümarik		1:42.00

Mehed

1.Mihhail Zorin	VENE	1:35.39
20.Urmas Kannumäe		1:50.50
21.Sixten Sild		1:52.17

Eeljooks 9.09.1986

Naised

1.Alida Zukule	LÄTI	51.58
10.Riju Johanson		1:00.24
15.Marje Idavain (Viirmann)		1:03.07
17.Ede Ümarik		1:05.37
30.Meeli Kerem		1:12.37

Mehed

1.Mihhail Zorin	VENE	1:24.59
2.Sixten Sild		1:30.05
19.Urmas Kannumäe		1:38.58
27.Leho Haldna		1:41.06
28.Inno Ling		1:41.08
31.Are Leesik		1:42.54

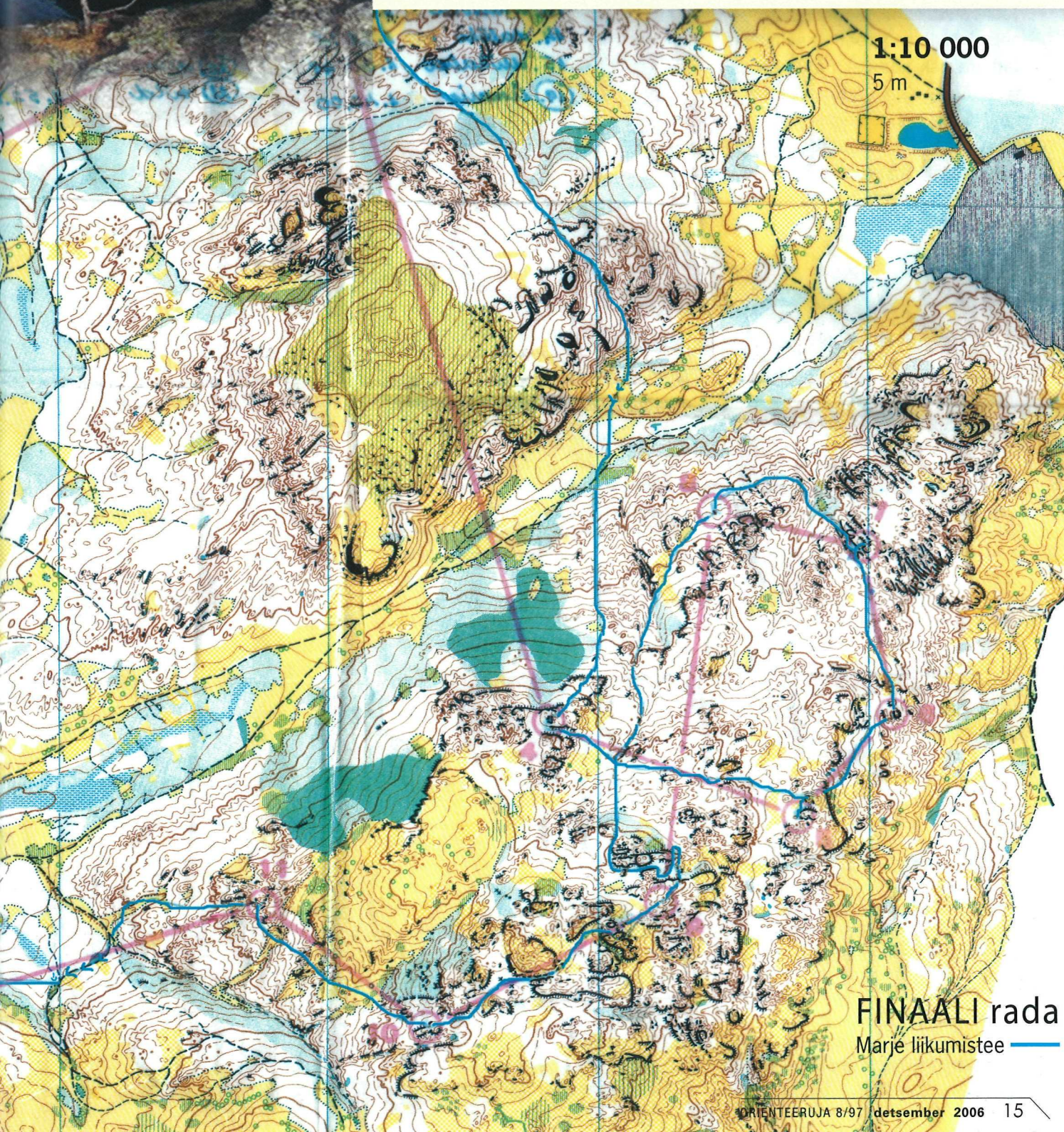

Zukulega (Abola) just kontrollpunktides. Oli vigu ja KP-de otsimisi. Üllatus endale, et selline jooks kuldmedali andis, ju teised eksisid rohkem. Riju mahtus minu ja Alida vahele. Raja pikkus oli 7,4 km, 13 kp ja aega kulus 1:13.01, kahjuks ei ole tõusude summat, see ehk seletaks raja pikkuse ja aja suhet.

Mäletan ka EOL-i sooja vastuvõttu Tallinna lennujaamas ja ühist lõunasööki "Kännu Kukes". Tuli ju pea kogu koondis medalitega tagasi.

Treeningutest enne NL meistrivõistlusi

Olime Eesti koondisega Karjalas Priozerskis 10 päeva laagris. Meelde on jäänud see, et Riju ärkas pooles öös, et kohaneda Karkaralinski ajaga (4 tundi aeg tagasi). Tegime jooksutrenni ja kaardiharjutusi pooleks. Karjala kaljumaastik on tehniline, aga väga erinev Karkaralinskist. Sarnast polnud aga kuskilt võtta. Kaardide tase oli ilmselt ka väga erinev, sest mõnega olen

FINAALI rada
Marje liikumistee —

korruga saanud väga hea kontakti, aga teiseaga ei saanud üldse hakkama.

Leian päevikust erinevaid meeleolusid: kord ei tahagi MV-le minna, kuna tundub, et orienteeruda ei oskagi. Samas leidsin, et ega kedagi paremat saata ka ei ole, nii et ei saa jonnki jätta. Kurdan hüppeliigese valu ning olen sunnitud treeninguid vahele jätma, eks seegi tegi murelikuks. Laagri lõpuks sain siiski joosta.

Enne ärasõitu tegin veel rahuliku 10 km trenni ning osalesin

Rakvere rajooni kergejõustiku meistrivõistlustel. Ühel päeval 1500 m ajaga 5.09,0 ja järgmisel 3000 m 11.09,9ga. Staadionijooksudest hakkasin osa võtma tänu kohustuslikule normile 3000 m jooksus enne NL MVd. Ei meeldinud küll, aga eks see aitas ikkagi tõsta üldist jooksukiiruse taset. Ja sundis tegema muudatusi treeningprotsessis. Olid ajad, kui normi mittetäitjad ei pääsenud finaali.

Karkaralinskis normi ei joostud, seal polnud staadionigi. Nende jooksude ja NL MV startide vahele jäi 5 päeva, trennid ja kohalesõit.

KARKARALINSKI NOPPEID

Nõukogude Liidu 1986. aasta meistrivõistlused peeti Kasahstanis Karkaralinski lähedal. Karkaralinski (tänapäeval Karkaralõ) unikaalsete maastike ja nende võistlustega olid lähedalt seotud nii tartlane Kalle Kalm kui ka moskvalane Stanislav Jelahhovski (1928–1999).

Pakume Orienteeruja lugejale noppeid nendelt.

KALLE KALMU meenutusi Karkaralinski-päevilt

Kus Karkaralinskis asus ja mida eriliselt kujutas endast võistlusmaastik?

Karkaralinski linn paiknes Karagandast 200 km idasuunas ja meenutas 20 aastat tagasi suurt küla. Mõned korrusmajad, kohalikuks lennuväljaks oli karjamaa, kust kivid ära korjatud. Karagandast sai Karkaralinskisse sõita bussi või autoga.

Võistluskeskus – kaevurite puhkekodu «Šahtjor», oli linnast 6 km kaugusel, ühe päeva võistlusplatsi serva peal. Starti tuli sealt jalutada paarkümmend minutit. Inimtegevusest puutumata ja teedeta võistlusmaastikud paiknesid umbes 1000 m kõrgusel keskmäästikus, kus ülekaalus olid suured mäed. Tegemist oli ebakorrapärase vormidega asustamata kaljumaastikuga, mida loodusjõud olid vorminud süsteemituks kivikaoseks, kus puudusid teed ja rajad. Järsud nõlvad, kiviseinad, tipud, lõhed, paljandid koosnesid erineva tugevusega kivimikihtidest, mistõttu mäkketõus tundus kohati treppi mööda astumisenä. Mägedes kasvas hea nähtavusega kidur männimets, orgudes valitses tihedalt lehtpuuvõsa.

Võistlejatele oli maastik harjumatu tehniline – nõudis pidevat maksimaalse kontsentratsiooniga kaardilugemist, muidu võis järg käest kaduda.

Kuidas käis rajameistritöö, palju selleks aega kulus, milline sai rada?

Karkaralinskis käisin finaali päeva kaarti joo-

Radiatsioon kollitab

Riikliku tuumakeskuse andmeil pandi Semipalatinskis aastail 1949–1989 toime 470 tuumakatsetust. Semipalatinsk asub Põhja-Kasahstani steppides ja tollal oli see kõik veel N. Liit. Kaheksa katsetust oli õhus, 30 pinnal ja ülejäänud 360 maa all.

Kokkuvõetuna oli nende plahvatuste võimsus kaks megatonni. Esimene katsetus 1949. aastal oli võrdne 22 kilotonni trotüüli ja viimane 1989. aastal 75 kilotonni trotüüli jõuga.

Võrdluseks: 6. augustil 1945 Hiroshimale visatud aatomipomm oli plahvatusjõud 13 kilotonni.

Pärast keskkonnakaitsjate hulgalisi proteste sulges president Nursultan Nazarbajev katsetuste koha lõplikult augustis 1991. Riiklik tuumakeskus pole siiski seni otsustanud, millises kohas 18 540ruutkilomeetrilisel katsetuste alal võib alustada maaharimist ja karjakasvatust.

Radiatsioon immitseb pidevalt üles pitseerimata tunnelitest ja maa-alustest kaablitest. Valitsuse hinnanguil oli umbes 500 000 inimest, kes elasid Semipalatinskis ja selle ümbruses üle 40 aasta, jäetud radiatsiooni kätte. Nevada-Semipalatinsk usub selle arvu olevat palju suurema, tõenäoliselt kuni 1,5 miljonit.

AP-«Postimees»

nistamas kolmel korral. Esimene kord sügisel kulus ühe-ruutkilomeetrilise maastikuosa ülesjoonistamiseks ligi kuu. Töötada kuu aega päev-päeva kõrval ja ainult 1 km². See oli eriti raske psühholoogiliselt – aeg kulus, aga produktiooni polnud! Tegelikult oli see maastikuosa kõige raskem, hiljem tulid lihtsamad osad. Minu kaardiosa suuruseks sai kokku 2,6 km² ja lõpuks pakkus valminud kaart suurt rahuldust. Välitööde ajakuluks Karkaralinskis arvestasin 120–160 tundi ühele ruutkilomeetrile.

Aga maastik oli eriti keeruline ka. Võrdluseks – keskmise raskusega maastikul kulutatakse Eestis tippkaardi tegemisel ruutkilomeetrile 40–50 tundi välitöödele ja sisetöödele kulub veel oma 20–30 tundi.

Aluskaardiks pakuti meile ebatäpset 1:25 000 topot, millelt saime kasutada ainult kahte arvu – kõrgust merepinnast kõige madalamas ja kõige kõrgemas punktis, mille vahe oli 180 m. Seetõttu pidime aluskaardi ise nn «vene meetodil» tegema: kaugusi mõõtsime 60 m pikkuse telefonikaabliga, kus iga viie meetri tagant olid sõlmed sees, nõlvade kallet määrasime venelaste tehtud spetsriistaga (ripplood ja mall koos), suunad võtsime tavalise kompassiga, kõrgus-kaugus-vahekorrad joonistasime millimeeterpaberile ja tasandasime tekkinud vead. Niimoodi saime päris täpse aluse. Hiljem joonistasin kaarditükid kokku.

Karkaralinskis tegid finaali päeva kaarti neli meest, mistõttu kaart sai ebaühtlase kvaliteediga. Seetõttu tuli radade planeerimisel seda tõsiasja hoolega jälgida. Mitme erineva kaardijoonistaja poolt tehtud kaardil oleks ootamatult võistlejad saata hakatuseks kaardi kehvemale osadele, kus kaardipilt ja reljeef on üldistatud, panna sinna vähem punkte, aga raja lõpp planeerida kaardi parimatele osadele. Vastupidisel juhul oleks võinud tulla igasuguseid probleeme. Nii tegime ka meie 1986. aastal Karkaralinskis Nõukogude Liidu meistrivõistlus-

Meiega samal ajal elasid «Šahtjori» puhkekodus ameeriklased, kes jälgisid venelaste tuumakatsetusi. Neil olid mäe nõlva sisse rajatud šurfid, kus paiknevate seismograafidega mõõtsid Semipalatinskis tehtud tuumakatsetuste mõju.

STANISLAV JELAHHOVSKI ja Karkaralinsk

Karkaralinski orienteerumismaastiku leidis Stanislav Jelahhovski – meile tuntud andeka orienteeruja, organisaatori ja publitsistina, kuid oma olemuselt rahutu hing ning kirglik rännumees NLiidu asustamata paikades. Niimoodi ta 1980. aastal Karkaralinski ümbruse mägedesse sattuski. Nagu oli 1975. aasta talvisel rännakul avastanud orienteerujate jaoks Aloli supermaastikud Pihkva oblastis.

Uus piirkond, Karkaralinski mäginäe ja metsane oas (vene keeles: горнолесный оазис) Põhja-Kasahstanis, kujutas endast äärmiselt soodsa kliima ning unikaalsete vormidega kaljude rajooni. See kant, mida Jelahhovski ise nimetas orienteerujate paradiisiks, hakkas talle algusest peale meeldima. Ta muretses kättesaadavat kaardimaterjali, organiseeris seal orienteerumiskaartide joonistamist.

Alates 1981. aastast korraldati Nõukogude Liidu orienteerujatele seal igal aastal treeninglaagreid, 1986 peeti sealsetes mägedes Nõukogude Liidu meistrivõistlused. Treeningute ja võistlustega Karkaralinski mägedes on seostatud NLiidu ja Venemaa orienteerujate edukaid esinemisi mitmel MMil ja hilisemaid medalivõite.

Karkaralinski mägedesse vedas Stanislav Jelahhovski meeleldi ka oma välismaiseid sõpru, kui selleks ainult võimalus avanes.

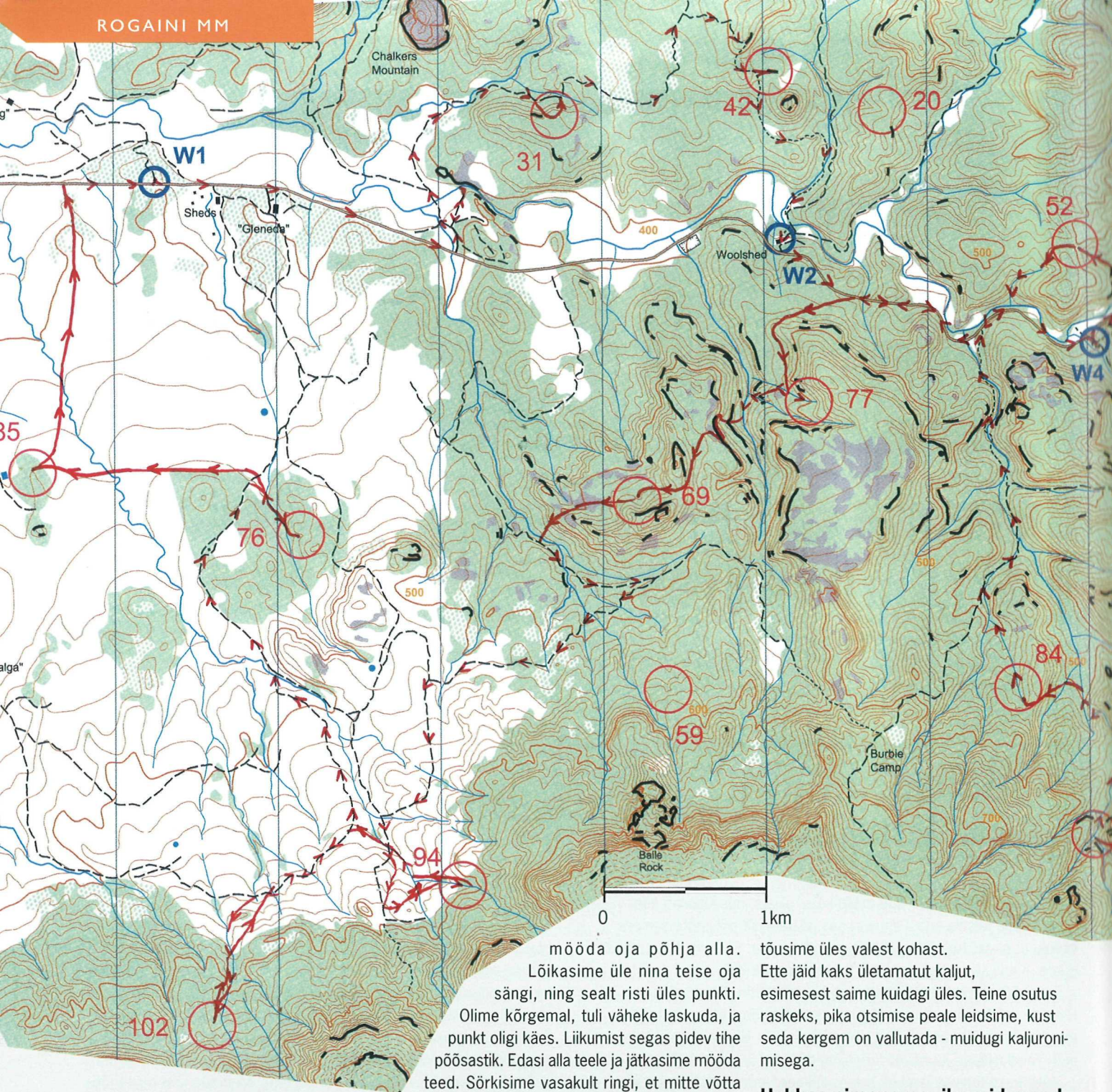
VELLO VIIRSALU
Nõos, 12. juulil 2006

Varaan, ehk mets pakkus üllatusi.

teeni ja lageda nurgast üles. Tõuseme, aga mida ei ole, see on punkt. Otsustasime alla tagasi laskuda. Selgus, et olime lageda valest nurgast mäkke tõusnud. Tuleb jälle üles ronida, mul jalad ronimisest juba väsinud.

Nüüd leidsime punkti 93 kiirelt üles. Edasi punkti 67 suunas. Üle mäe alla orgu, ja oja mööda alla lagedale. Lõikasime üle nina teise orgu, seda mööda hakkasime tõusma. Jalad löövad tuld. Punkt ise asus kahe mäe vahel kalju all, leidsime ta kergelt. Edasi on asi jooksust kaugel. Ei jõua, lisaks häirib palavus.

See ei tapnudki mind nii, kui just ronimine. Tulime alla rajale, proovisime joosta, jõudsin veel. Ees oli tuttav ojake, algas jälle tõus. Ronisime üles. Punkti 83 leidsime ilusti.

Edasi: veevarud olid otsakorral, otsustasime täiendada. Nüüd liikusime KP 84 suunas

mööda oja põhja alla. Lõikasime üle nina teise oja sängi, ning sealt risti üles punkti. Olime kõrgemal, tuli väheke laskuda, ja punkt oligi käes. Liikumist segas pidev tihe põõsastik. Edasi alla teele ja jätkasime mööda teed. Sörkisime vasakult ringi, et mitte võtta liigseid tõuse. Enne suurele teele jõudmist ilmus meie ette emu 10 pojaga. Nad jooksid 500 m umbes 7 meetri kaugusel meie ees.

Veevarud täiendatud, vaatas Margus botaseid. Ühe kand oli lagunenu, talle alt tüki puudu. Olime punkti 52 lähedal, otsustasime selle ära võtta. Punktini on ronida 60 m tõusu. Viga ei teinud. Olin ise ka ronijana parem, vist harjusin ära. Edasi paremalt ümber mäe alla. Laskusime teele, jooksime mööda teed ojani. Lõikasime diagonaalis üle nina mäe teisele küljele. Hoidsime kõrgust, meist 10-15 m kõrgemal liikus teine võistkond. Liikusime edasi ja näe – punkt 77 oli meil ees.

Nüüd oja põhja ja lõige laskumisel teise orgu. Vastu tuli teisi võistkondi. Laskusime endist pilte teha. Enne seda tegime pildi varaanist, kes jäi meile ette.

Järgmine punkt oli kannatuste rada. Esiteks

tõusime üles valest kohast. Ette jäid kaks ületamatut kaljut, esimesest saime kuidagi üles. Teine osutus raskeks, pika otsimise peale leidsime, kust seda kergem on vallutada - muidugi kaljuronimisega.

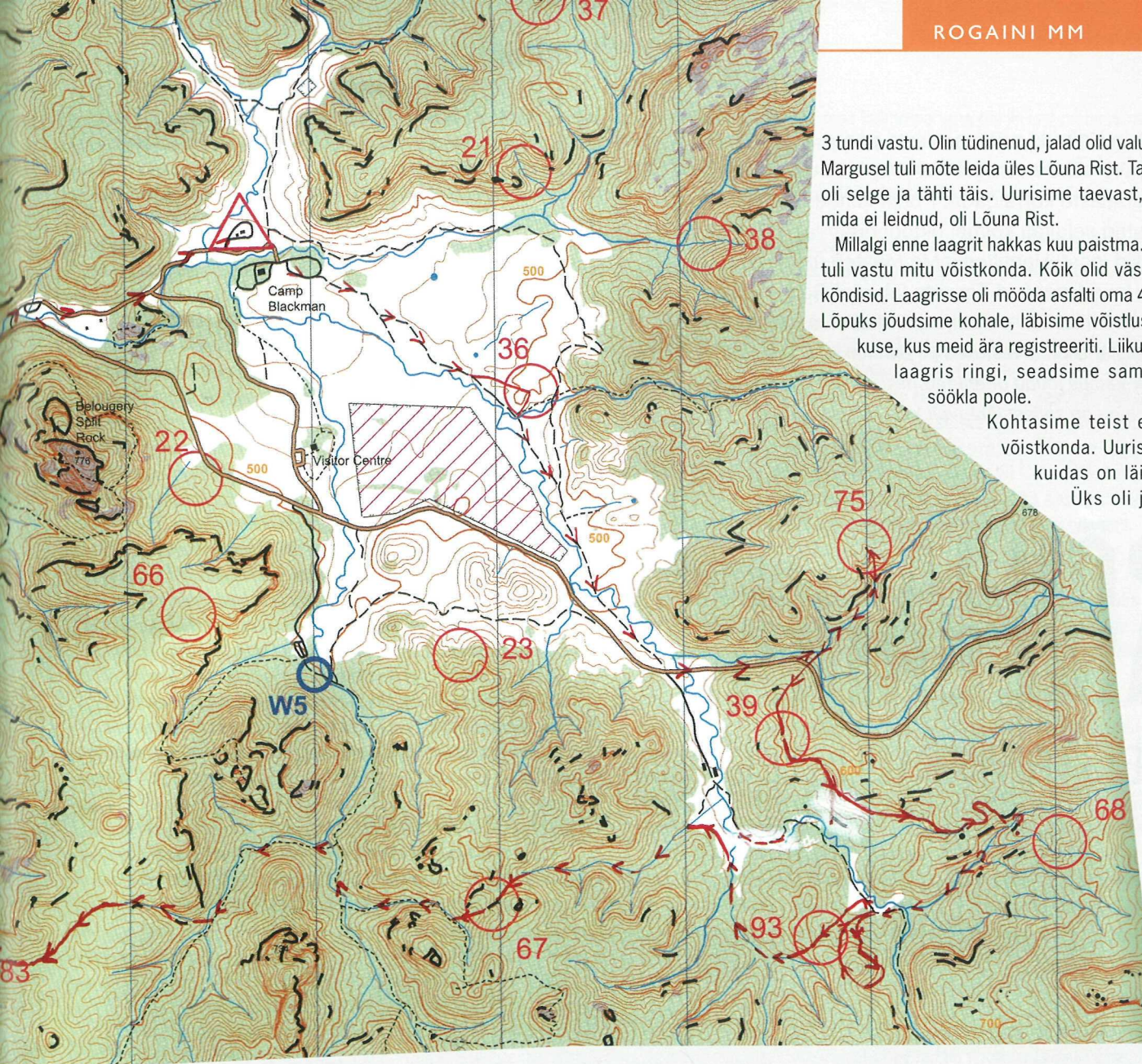
Hakkas pimenema, ilmusid maod

Lootsime järgmise punkti enne pimadat üles leida. Leidsimegi ja pärast seda paneme lambi põlema. Kell oli 19. Mina keeldusin ronimast, otsustasime KP 59 vahele jätta.

Järsku Margus karjatas: madu. Jäime seisma, laterna valgusel roomas meie ees poolteise meetri pikkune madu. Tegin pilti. Jälestus tuli peale, ütlesin: lähme koju. Kardan matusid. Edasi liikudes ununes madu ja koju me veel ei pöördunud. Liikusime mööda teed, kuni tuli jälle tõusta mööda ojasängi. Kohtasime teisi võistlejaid. Olime lagedal, tõusime kõrgemale, kuni ojasäng kadus.

Kohe seejärel tuli tee, uurisime asja. Olime kõvasti paremale kaldunud. Edasi risti läbi kahe oja, tõusime ning võtsime KP 94. Nüüd veel teinegi häda, botased olid ohaka prahti täis. Tuli jalanõud ära puhastada. Marguse botasel

kanda enam polnud, minul see lugu nii hull veel ei olnud.

Tagasiteel

Edasi sama teed tagasi, alla teele. Mööda teed liikudes lugesime ojasid, kui tuli õige, hakkasime tõusma mäkke. Tundus, et tõuseme igavikku, algul lagedal, hiljem metsas. Lõpuks oli punkt 102 käes, mis oli ka kõige kallim.

Nüüd hakkasime liikuma põhja, sama teed tagasi teele, sealt mööda teed punkt 76 suunas. Ühes kohas sain aeda ületades elektrilöögi kätte. Peost löi tuld välja. Punkti 76 võtsime ringi, ei hakanud pimedas seiklema.

Edasi sama teed alla mööda metsaäärt itta. Lagedal oli rohi nagu raspel, terav ja torkiv. Nägime metsatukka lambivalgusel, liikusime sinna. Väikese otsimisega oli punkt 85 käes.

Õo oli soe. Joogivarud olid otsakorral, liikusime joogipunkti poole. Kõndisime, vaatasime taevast. Joogipunktis täiendasime varusid. Vahetasime akut, see pidas vastu 3 tundi. Jalad valusad. Enne koduteed otsustasime võtta veel punktid 31 ja 42. Liikusime mööda suurt teed, miski ei suutnud mind jooksma panna. Kõndisime üle 2

km. Peale oja hargnes tee, vasakut haru pidi liikusime põhja. Kui me suurel teel liikusime, olid aiad mõlemal pool teed. Nüüd tuli need jälle ületada. Aga õnneks oli värav, mille saime pärast suurt pusklemist avatud. Kõndisime edasi mööda teed, tee hargnes. Valisime enda arust õige suuna, see osutus valeks. Paarsada meetrit kõndi ja meie ees oli oja ning ületamatu kalju! Tagasi õigesse kohta, nüüd leidsime õige tee.

Nägime esimesi magajaid tee ääres magamiskottides. Hakkasime tõusma õigest kohast. Punkt oli kivine nina. Punkt käes, liikusime uuesti alla, mööda teed KP 42 suunas. Öö muutus jahedamaks, panin sooja pesu selga. Kõndisime edasi omavahel vesteldes, mina liikusin Marguse tule valgusel. Kaarti lugeda ei näinud, nii oli minu jaoks liikumine tundmatusse. Aga see ei seganud meie liikumist. Juttu ajades läks aeg kiiremini ning järsku oligi õige teekäänak. 100 meetrit metsa ja oligi punkt käes.

Kuna läheduses punkte ei olnud, siis seadsime tee kodu poole. Kõndisime mööda teed, vahepeal oli tegemist isegi laudteega. Meile jäi ette joogipunkt. Taas vahetasime akut, see pidas ka

3 tundi vastu. Olin tüdinenud, jalad olid valusad. Margusel tuli mõte leida üles Lõuna Rist. Taevast oli selge ja tähti täis. Uurisime taevast, aga mida ei leidnud, oli Lõuna Rist.

Millalgi enne laagrit hakkas kuu paistma. Teel tuli vastu mitu võistkonda. Kõik olid väsinud, kõndisid. Laagrisse oli mööda asfaldi oma 4 km. Lõpuks jõudsime kohale, läbisime võistluskeskuse, kus meid ära registreeriti. Liikusime laagris ringi, seadsime sammud söökla poole.

Kohtasime teist eesti võistkonda. Uurisime, kuidas on läinud. Üks oli jalga

väänanud. Punkte olid nad saanud 400 ümber. Sõime, rääkisime juttu ja läksime magama.

Olime maganud kaks-kolm tundi, väljas oli juba valge. Vaatasime teineteisele küsivalt otsa – kas tõuseme? Aga minust ei olnud asja. Keerasime külge ja magasime edasi. Kella kaheksa ajal ajasime end üles. Pilt selge – lõpetame.

Sellega oligi meile rogaini MM lõppenud. Olime saanud 1030 punkti. Ootasime ära keskpäeva ja siis seadsime sammud kodu teele.

Lõpetuseks

Kodus seda kõike rahulikult analüüsid tundub mulle, et see oli hüpe tundmatusse. Ettevalmistus oli poolik. Jalanõud ei vastanud sellele võistlusele. Oleks pidanud enne mägedes ringi tuiama. Mina peaksin ka passist sünniaastat vaatama. Pealegi – olen harjunud jooksma tasasel maal. See saigi saatuslikuks mägedes ronides, jalad väsisid ja võtsid jooksuisu ära. Ka raja planeerimisel tegime vigu.

Kodus selgus, et viimane aku pidas vastu ainult poolteist tundi. Kui oleksime jätkanud, oleksime pimedasse jäänud.

Seekord oli tahtmine suurem, kui ma valmis olin.

USA ja Kanada orienteerujate paremikku koondav ning üle kahe aasta toimuv jõuproov oli sel sügisel kanadalaste korraldada. Põhja-Ameerika kontinendi meistrid selgitati kolmel oktoobripäeval, mil sprindidis-tantsid joosti Hamiltonis Mc Masteri ülikoolilinnakus ning tavadistantsid Toronto lähedal Rocky Ridge Rancho maadel. (Allakirjutanu saavutas sprindis 7. koha, tavadistantside arvestuses jäi parimaks pika raja 22. koht. Autor katsus jõudu orienteerumisjooksjatega oma kõrvalalal ning lugu on sellest lähtuvalt kirja pandud).

PÕHJA- AMEERIKA

MEISTRIVÕISTLUSTEL

[MARGUS HALLIK]

EELLUGU

Ligi viie kuu pikkuse eduka rattaorienteerumishooaja järel pöördusin septembris Euroopast kooli alguseks tagasi Kanadasse, kus resideerub meie pere. Kuna olin niigi pikalt kodust ära olnud, otsustasin viimaste ja vähemoluliste rattavõistluste asemel Vanas Maailmas keskenduda sügishooajal Kanada orienteerumisjooksu jõuproovidele. Peaesmärgiks Põhja-Ameerika meistrivõistlused, milleni jäi lennukist mahaastumisel täpselt kolm nädalat.

Kuidas mul õnnestus kiirkorras ja selle piiratud ajaga ratturist vormida jooksja? Olgu öeldud, et o-jooks on minu jaoks selgelt kõrvalala ning seetõttu puudub selleks ka eriline ettevalmistus. Endise suundsuusataja ja praeguse rattaorienteerujana olen ma Eesti orienteerumisel üldse üks väheseid sportlasi, kes pole kunagi seadnud eesmärke orienteerumisjooksus ega võistelnud sel alal koondise eest ühelgi rahvusvahelisel jõuproovil.

Ent oma esimese orienteerumisstardi tegin rohkem kui 20 aastat tagasi ning alates nõriklassist olen iseõppijana suviti ikka suusatreeningute kõrvalt osalenud paljudel orienteerumisüritustel nii kodu- kui ka välismaal.

Eesti tasemel püüdsin o-jooksus siiski aastatel 1999-2001 veidi tõsisemalt kaasa lüüa niipalju, kui lubas suusaorienteeruja suvine ettevalmistus. Kuid aastast 2002, mil toimus esimene ratta-o MM, on mu suvised prioriteedid olnud selgelt paigas. Näiteks viimasel neljal hooajal olen teinud Eestis ja Soomes kokku vaid kaks o-jooksu starti (Jukola 2003 ning Jüriöö 2006) ja sedagi vaid klubile vastu tulles. Tõsi, 2003-2005 Itaalias elades osalesin ettevalmistusperioodidel tihti kohalikel orienteerumisüritustel, kuid neil alati vaid vahelduse ning kaarditreeningu mõttes.

See aasta on siiski olnud erandlik – suundsuusatamisega tiptase

mel lõpetades panin kõik kaardid rattaorienteerumisele ning kattuvate hooegade tõttu piirdus mu tänavune kokkupuude jooksuorienteerumisega enne sügist vaid ühe aprillikuise päevaku ning Jüriööjooksuga. Kui suusaorienteeruja suvisesse treeningplaani kuulus üsna palju "jala peal" tehtavaid treeninguid (imitatsioon, matkad, hüppeharjutused), siis ratturil moodustab jooks vaid väga tühise osa kogu võistlushooaja treeningust. Nii piirdusin näiteks selle aasta augustis vaid kahe 5 km pikkuse lõdvestussõrgiga.

TREENINGUTEST ENNE SUURVÕISTLUST

Mu tõsised jooksutreeningud olid eelmise ettevalmistusperioodi lõpus 2005. aasta hilissügisel. Päris pikk paus, seega tuli kõigepealt harjutada lihaseid taas jooksuga. Esimesel nädalal sõitsin sekka ikka ratast ka, et üleminek poleks väga karm. Orienteerumisoskuse meeldetuletamiseks osalesin kolmel järjestikusel pühapäeval Ottawa kohalikel orienteerumisvõistlustel, mis kõik toimusid üsna korralikel maastikel metsikus 363 km² suuruses Gatineau pargis.

Kontrollstardid sujusid üsna edukalt: füüsiliselt rasketel, ent tehniliselt mitte väga keerukatel radadel suutsin kõik võistlused võita, konkureerides Kanada rahvuskoondises esinenud meestega.

Ottawa orienteerumisklubilt sain treeninguks ka kohalikke tippkaarte. Harjutasin ka kaardilugemist teejooksul, läbides mentaalselt teistelt laenatud kaartidel Kanada võistluste radu.

Kuigi Põhja-Ameerika MV oli tegu minu elu kaalukaim o-jooksu võistlus, olid mu hooaja suurimad eesmärgid seotud ikka ratta-o tiitlivõistlustega ning nii võtsin orienteerumissügisel tipphetke huvitava vahetalana.

PÕHJA-AMEERIKA MV

Kuigi geograafiliselt kuulub lisaks Ameerika Ühendriikidele ja Kanadale Põhja-Ameerika mandri koosseisu lõuna pool veel teisigi riike, on orienteerumine spordialana USA lõunapiirist kaugemal praktiliselt tundmatu. Seetõttu heitlevad Põhja-Ameerika meistrivõistlustel kontinendi parima tiitlile vaid kahe eelpoolmainitud maa sportlased.

Rääkides aga orienteerumistegevusest nii Ühendriikides kui ka Kanadas, võib tõdeda, et peale II maailmasõda skandinaavlaste poolt Uude Maailma toodud orienteerumispisik on langenud viljakasse mulda. Tänapäeval leidub meie armastatud spordialaga tegelejaid kõigis siinsetes osariikides ja provintsid. Sõitnud Ameerika mandril veidike ringi, tõdesin, et väga mitmekesisel loodusel on kohalikele orienteerumissõpradele pakkuda tõesti palju huvitavaid, eritüübilisi maastikke.

Tänavused Põhja-Ameerika meistrivõistlused olid Kanada ühe suurima orienteerumisklubi "Golden Horseshoe" korraldatud. (Golden Horseshoe ehk Kuldne Hobuseraud kannab tegelikult ühe tihedasti asustatud piirkonna nime, mis algab suurest metropolist Torontost ning kulgeb hobuserauakujuliselt ümber Suure Järvisusse kuuluva Lake Ontario lääneosa kuni Niagarani välja.) Mitmete Kanada meistrivõistluste ja teiste suurürituste kõrval on GHO võõrustanud ka ühte kolmest Kanada pinnal peetud orienteerumisjooksu MK-etapist aastal 1986. Pearajameistriks oli kogenud Mike Waddington, kes kauaaegse Kanada koondislasena on aastate jooksul startinud koguni kaheksal MM-võistlusel. Mike oli muide selgi hooajal osalemas nii Taani MM-il kui ka Eesti MK-etappidel.

Põhja-Ameerika MV peeti käesoleval aastal 4päevase "Lehtede langemise Orienteerumisfestivali" raames (reedest pühapäevani toimunud 3päevase põhiprogrammi järel joosti veel esmaspäeval Kanada tänapäeval ühisstardist toimuv pikkade traditsioonidega "Wine O-Cross", mille auhinnad on alati välja pannud üks Niagara viinamarjakasvatuspriirkonna veinitehas). Osalejaid oli kõigi klasside peale kokku ligi 350. Muideks, Põhja-Ameerika MV absoluutne osalusrekord pärineb aastast 1990, mil üritus peeti koos Aasia ja Vaikse Ookeani riikide meistrivõistlustega samuti Kanadas Albertas, kus startis koguni 1200 võistlejat.

VÕISTLUSEST

Esimesena kavas olnud sprindidistants joosti reede õhtupoolikul Ontario järve läänetipus asuva ligi poolemiljonilise elanikkonnaga Hamiltonis. Üritus toimus suures McMasteri ülikoolilinnakus, kus huvitav sprindirada kulges rohkem kui saja-aasta vanuste väänkasvudesse mattunud tumedatest tellistest majade ümber ja vahel.

Võistlejatel tuli majasoppidesse ja eri tasanditele pandud punkte külastades ületada väikeseid murulappe, läbida kangialuseid ja treppe. Hea kvaliteediga sprindikaart oli tšehhide kaardistamisfirma "Olles Maps" tehtud. Start ja finiš ülikoolilinnaku keskel ning pealtvaatajaille nähtavad vaatepunktid tegid võistluse põnevaks ja meeldejäävaks.

Nädalavahetusel joostud tavadistantsid toimusid aga Kanada suurimast linnast Torontost umbes 50 km kaugusele jäävas Rocky Ridge Ranchos. Võistluskeskus oli ameerikalikult suure ja paljude abihoonetega rantšo õuel, kus osalejad said pärast võistlust mõnusaasti aega veeta, tutvudes farmerite eluga, grillides hamburgereid või lihtsalt tuttavatega juttu puhudes.

Võistluskeskusesse tulijaid ootas ees üllatus – nimelt kinkisid korraldajad igale osalejale väikese kaasaskantava tooli, kutsudes niimoodi kõiki finišisirge äärde istuma ning lõpetajatele kaasa elama. Oktoobri kohta haruldaselt soe, üle 20 kraadne ilm lubas vabalt päikest võtta ning seetõttu kujunes üritusest suurepärase spordipidu.

Tavadistantside maastikku võib nimetada üsna nõudlikuks. Kuigi kõrguste vahe polnud suur, oli seal piisavalt reljeefi põnevate radade tegemiseks. Kivine aluspõhi muutis jooksmise kohati üsna raskeks, maastiku läbitavust raskendas paiguti veel ka tihe mets, mida tuli enam ette tavarajal. Pikemal rajal tasus tihti kasutada ka üpris suurte koefitsientidega ringijooksuvariante, sest rohelisena kaardile kantud piirkonnad võisid jooksukiirust juba oluliselt vähendada.

Kuna Põhja-Ameerika meistrivõistlustel oli ka World Rankingu staatus, olid mitmeid võistlejaid kohale tulnud teistelki mandritelt.

igal distantsil kummagi maa kolme parema põhiklassi mehe ja naise tulemust. Kui sel aastal oli seis enne viimast ala üsna tasavägine (kanadalased olid tugevamad sprindis ja ameeriklased lühirajal), siis pika rajaga suutsid võõrustajad kallutada vaekausi taaskord enda kasuks.

Olgu öeldud, et kanadalased on suurest naabrist orienteerumisaradadel alati veidi edukamad olnud ning nii on maavõistluse võit läinud Ühendriikidesse kogu sõpruskohtumiste ajaloo jooksul vaid üks kord.

Kui rääkida põhja-ameeriklaste parimatest saavutustest rahvusvahelisel areenil, on ka need read olnud kanadalaste kirjutada. Kõigi aegade kõrgeima tulemuse tiitlivõistlustel – 9. koha jooksis eelmisel aastal Jaapani MM-i lühirajal Sandy Hott-Johansen, kes küll hetkel elab Skandinaavias, olles abielus norralasest mitmekordse maailmameistri Holger Hott-Johanseniga. Meeste parimaks resultaadiks on jäänud nende praeguse koondise peatreeneri Ted de St Croix MM-i tavaraja 10. koht Austraaliast aastast 1985, mis püsis kaks aastakümnet ka kui kõrgeim mitte-eurooplase saavutatud suurvõistluse tulemus.

TULEMUSTEST

Olgu siinkohal toodud meeste põhiklassi meistrid: sprindis võitis noor Kanada koondislane Patrick Goeres, lühirajal veel juniioride klassi kuuluv ameeriklane John Fredrickson ning tavarajal vanim Smithide orienteerumisdünastia liige Wil.

Minu tulemused võib väga selgelt kaheks jaotada – sprint, kus olid selged šansid kõrgete kohtade eest võidelda ning tavadistantsid, kus neid eriti polnud.

KOMMENTAAR SPRINDIVÕISTLUSELE:

See oli mu esimene tõeline sprindivõistlus, kuid tundsin end 1:5 000 kaardil üsnagi kindlalt. Sprint on mulle alati meeldinud ning selgi korral istus kiire teevalikute tegemine üllatavalt hästi. Tundsin isegi, et hoolimata suurest mõõtkavast tulid kõik objektid kuidagi aeglaselt kätte

Juttu õnnestus puhuda näiteks nii Kanadas praktiliselt olemas oleva Austraalia ratta-o koondise särkis jooksnud juniiori kui ka USA-s tööreisil viibinud põhjanaabrist spordisõbraga.

Ka osadel kohalikel oli tee võistlustele üsna pikk olnud – näha oli nii põhja-territooriumide Alaska ja Yukoni kui ka lõuna-piirkondade Texase ja Florida särkides orienteerujaid. Kui välismaalased ametlikult Põhja-Ameerika meistrivõistluste medalitele ei saa heidelda, siis üks erand siiski on – nimelt täisajaga USA ülikoolides õppivatele tudengitele on see võimalus jäetud.

Lisaks individuaalvõistlustele on Põhja-Ameerika MV ka matskohtumine USA ja Kanada koondiste vahel, kus on auhinnaks suur rändkarikas "Silva Trophy" näol. Võitja selgitamiseks arvestatakse

ning kaardilugemiseks jäi aega ülegi, sest rattasadulas vuhiseb kõik ju palju kiiremini mööda ning olen seal harjunud ühe vilksamisi vaatamisega haarama korraga palju informatsiooni!

Kaotasin 3,1 km pikkusel rajal võitjale 38 sekundit ning sain sellega ligi 90 mehe konkurentsis 7. koha. Enamus kaotusajast tuli sisse-elamisest – esimese kolme KPga andsin ära 25 sekundit, ülejäänud 15 punktiga veel vaid 13 sekundit. Tegin paar kehva teevalikut, kuid mitte ühtegi suuremat viga. Lisaks lubasin rajal endale kaks kontrolliseisakut, kuid üldjoontes olen saanud tulemussega rahul, arvestades kogu USA ja Kanada paremiku kohalolu ning minu üsna olematu kogemusi ja ettevalmistust.

Üllatuslikult suutsin paljudel etappidel joosta liidritega võrdset

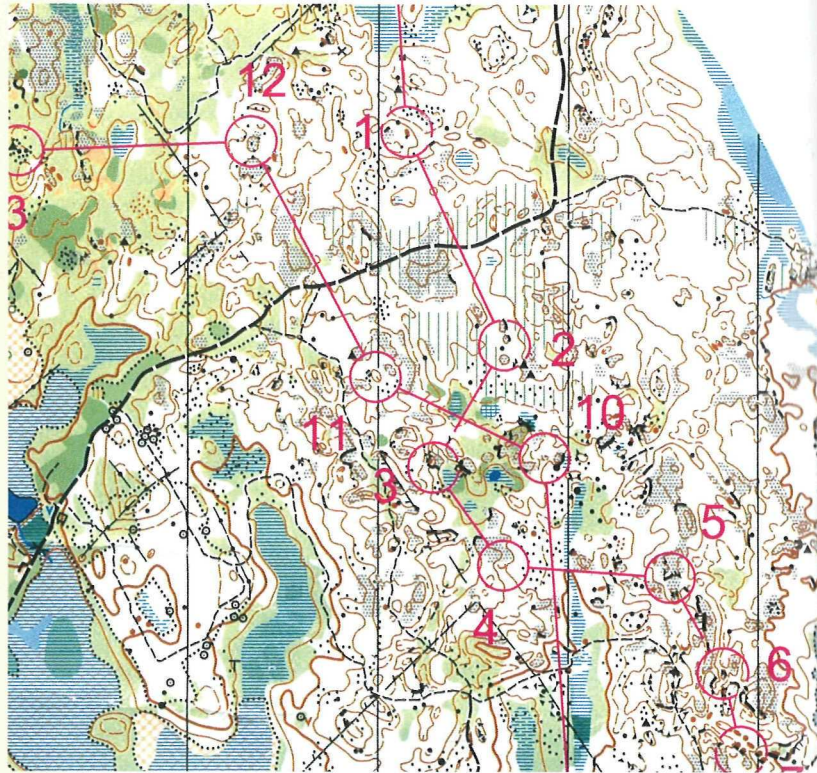
– seitsmel etapil kuulusin esikolmikusse, saades ka kolm etapivõitu, olles sealhulgas kiireim pikal finišisirgel. Samas, juba H18 klassis joostud isiklikud rekordid (100 m – 11,92 ja 1000 m – 2.40) näitavad, et kiiruslike võimete pärast ma häbenema ei pea. Kindlasti aitasid kaasa suutlikkusele maksimaalselt pingutada viimasel nädalal joostud pikad intervallid, mida ma pole kunagi teinud enne suveorienteerumismisvõistlusi.

Kuna lootsin kõige rohkem sprindivõistlusest, siis valmistusin selleks ka kõige professionaalsemalt, tulles juba eelmisel öhtul Torontosse kohale, käies ka võistluspäeva hommikul spetsiaalselt sprindi “Model eventil” jne. Usku oma võimetesse oli andnud eelmise aasta Ontario provintsi meistrivõistlused, kus sprindis suutsin võita, edestades paljukordset Põhja-Ameerika meistrit Mike Waddingtoni.

Lühi- ja tavarajal ei olnud nii suuri väljavaateid jõuda võistlejaterivi etteotsa. Kuigi salamisi lootsin imet, tuleb siiski tõdeda, et liiga erinev on olnud minu selleastane treening nõudmistest, mida need o-jooksu rajad esitasid. Alles viimase päeva tavarajal tundsin, et orienteerumistunnetus hakkab tagasi tulema. Meeste põhiklassi ligi 70 võistleja hulgas kirjutati lühirajal minu kohaks 32. ja tavarajal 22.

Kui lühiraja võistlus ebaõnnestus suurte vigade tõttu peaaegu täielikult, siis tavarajal lootsin tugevale füüsilisele toetudes ikkagi kümne hulka joosta. Ent krobelse alguse järel vigastasin raja keskel üsna tõsiselt põlve ning rahulikumalt lõpuni kulgedes ei saanudki ma tavadistsidelt korralikku tulemust kirja.

Kokkuvõtteks võib tõdeda, et ütlusel “Iga kingsepp jäägu ikka oma liistude juurde” on tõepõhi all – pikal rajal arvatavasti väsimusest tekkinud vigastusest paranemine võttis mu hooajalõpu treeningutest 2 nädalat. Ent ma ei kahetse – võistlused olid huvitavad ning kohtusin paljude toredate inimestega. Mul oli väike missioon ka - korraldajate palvel tutvustasin rattaorienteerumist lähemalt sellest alast huvitatud põhja-ameeriklasile.

Põhja-Ameerika MV lühirada.

Sprindirajal McMasteri ülikoolilinnakus.

Sprindi tulemused: (88 võistlejat)

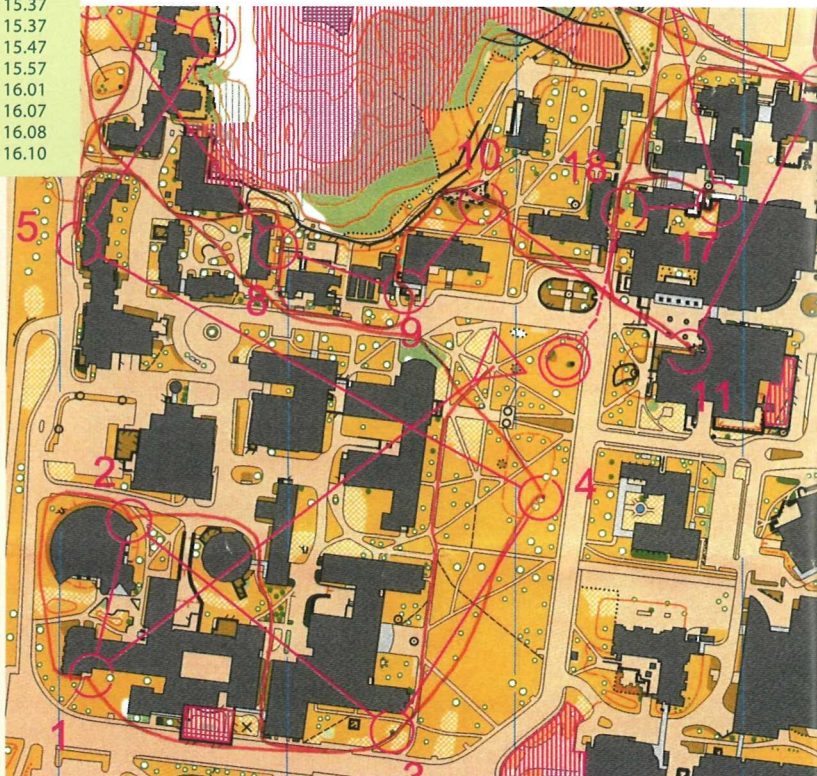
1.Patrick Goeres	CAN	15.23
2.Hans Fransson	CAN	15.34
3.Thomas Nipen	CAN	15.37
3.Michael Smith	CAN	15.37
5.John Fredrickson	USA	15.47
6.Douglas Mahoney	CAN	15.57
7.Margus Hallik	EST	16.01
8.Brent Langbakk	CAN	16.07
9.Eddie Bergeron	USA	16.08
10.Jon Torrance	CAN	16.10

HUVITAVAD TÄHELEPANEKUID

Naiste hulgas võitis kõikidel päevadel Kanadas elav rootslanna Katarina Smith, kes Katarina Allbergi nime all tuntuna kuulus aastaid maailma tippu, tulles näiteks MKsarja kokkuvõttes 2000. aastal neljandale ning 2002. hooajal viiendale kohale. Kanada koondislase Wil Smithiga abielus oleva, mitme MMmedali omanikuga põgusalt tutvudes sain teada, et ta elab nüüd vahtralehemaal, kus kasvatab last ning tippspordiga enam nii tõsiselt ei tegele.

Banketil toimus hääletu oksjon Kanada koondise toetuseks nende müüki pandud spordivarustusele (kõigi esemete juures oli paberileht alghinnaga, kuhu igaüks sai banketi käigus aina suuremaid numbreid juurde kirjutada). Ostsi sealt ühe mütsi, et meie meestel-naistel oleks tulevikuski kellegagi MMidel rinda pista.

Kanadalastel on oma orienteerumisvarustust tootev firma “Axis Gear”, kelle esindustelk oli võistlustelgi üleval. Ka meie koduklubi “Ottawa Orienteering Club” jookseb nende toodetud riietuses. Minu jaoks oli tõeliselt üllatav näha müügil nende valmistatud ratta-o planžetti, kuid müügiimees seletas, et Põhja-Ameerikas väga populaarsetel seiklusspordivõistlustel on see nõutud kaubaartikkel.

Põhja-Ameerika MV sprindi rada.

Eha ja Tõnu Laja Kirgiisias, 1964

3x ERAKOGU

Eha Teppo

Käisin Eha Teppol külas Paides teemaga juubelijuttu tegemas. Maret ja Sixten olid selleks eeltöö teinud: mul olid Eha koordinaadid ja küsitluse kondikava. Kõik sujus kui õlitatult. Oli mõnus jälleenägemine, Eha oli endiselt lahke ja asjalik.

Kust Sa, Eha, pärit oled? Millal ja kus algas Sinu sportimise tee?

Minu kodu oli Võrumaal Kirumpää ligidal. Mu koolitee algas esimese Eesti ajal väikeses Navi koolis. Mäletan selgelt venelaste kolonni sissetulekut 1939. aastal. Meiegi elu muutus.

Kooli oli meilt ligi 3 kilomeetrit. Sügisel ja kevadel käisin selle maa jalgsi, talvel suuskadel. Suusad tegi mulle pinginaabri vend. Väga külmade ilmadega jätsin suusakepid koju, ilma keppideta liikudes ei hakanud kätel külm. Nii sai selgeks ka suusa põhisamm. Igal talvel tulid külmad uuesti ja uuesti, ja kui hea treening!

Väikeses koolis sportisid kõik lapsed kõikidel kavas olnud aladel. Saime hea kehalise ettevalmistuse põhja kogu eluks. Pärast 7. klassi lõpetamist läksin Võrru kooli. Sinna oli metsaradu pidi umbes 5 km. Seegi maa tuli käia jalgsi. Kool oli suurem, aga lapsed tegid ikkagi kõiki spordialasid. Popid olid ju klassidevahelised võistlused: mängisime võrkpalli, tegime kergetõustikku, sportvõimlemist, suusatasime. Kõik tegid kõike. Keskkoolis tuli mul vahepeal aastaks õppimine katkestada: ema haigestus vähki, isa tervis oli üsna vilets ja vennad võeti üksteise järel sõjaväkke (kolmeks aastaks). Majapidamises oli minu abi väga vaja. Aasta pä-

rast operatsiooni oli ema juba paranemas, isagi kõbusam ja mina sain kooli tagasi minna.

Milliste spordialadega tegelesid, orienteerumist ju veel ei olnud?

Mulle meeldis väga sportvõimlemine, selles sain 9. klassis III järgu. Ega ma eriti andekas ei olnud, aga minus oli maalapse sitkus. Suusatamise sain selgeks algkoolis, selles olid head tulemused.

Kuidas sai Sinust võimlemisõpetaja ja aktiivne sportija pärast keskkooli?

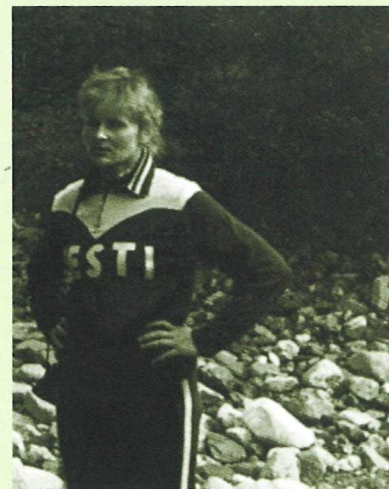
Mul oli majanduslikult võimatu kohe ülikooli õppima minna. Haanjas vajati õpetajat, läksin läbiraakimistele ja mind võeti tööle. Nädalalõppudel käisin jalgsi isakodus, busse ju ei käinud. Järgmisel aastal sai minust Viitinas õpetaja. Tegin sisseastumiseksamid Tartu Ülikooli ja sain sisse. Koolitasin end ise, õppima tuli hakata kaugõppes. Ülikoolis valisin erialaks suusatamise. II järgu täitsin ülikoolis. Lõpetamiseks tuli erialal täita I järk. Tulin sellega toime. Abiellusin ja kolisin Kehra. Olin suure kooli õpetaja.

Kuidas Sa orienteerumise juurde sattusid?

Ikka matkajate kokkutulekul. Seal oli kavas orienteerumine. Kokkutulekul käisin oma õpilastega. 1957. a. võitsime Noorte Hääle karika. Siis tuli vabariiklik matkajate kokkutulek Sinihallikul koos orienteerumisvõistlustega.

Koolis korraldasime orienteerumismänge. Hakati korraldama ülevabariigilisi orienteerumisseminare, kuhu ka mind kutsuti.

75

Kust said tegutsemiseks kaarte?

Sõprade orienteerumisentusiastide käest, kes pääsesid kaartidele ligi. Ka juhatus ja õpetusi sain neilt (H.Mardiste, A.Raik, U.Semper, A.Vilo jt.).

Kehrast läksin õpetajaks Märjamaale (abikaasa töötas sõjakomissariaadis, rändasin koos temaga). Siin oli lastega tööl suureks abiks matkaentusiast Harri Jõgisalu.

Minu järgmine töökoht oli Rapla. See oli ideaalne koht lastega tegelemiseks. Kaardiabi

Märjamaal, 1960

tuli Tõnu Raidilt. Raplas oli kõige tähtsam spordiala korvpall, aga lapsi jagus ka mujale. Kool eesotsas direktoriga (E.Laprik) toetas iga ti sporti, seal oli suurepärase õhkkond. Mind aitasid loodusesõbrad (A.Paidla Alust) rajooni sporditegelased ja mu oma abikaasa.

Kuidas Sa lapsi trimmisid ja nakatasid?

Orienteerumine võlus mind. Lapsed innustusid ruttu. Saime orienteerumise isegi fakultatiivseks õppeaineks. See andis ressursi ja võimalusi juurde.

Kuidas sa ei tee seda, mis lastele meeldib! Tasuks on ju laste rõõm ja innukus. Tegin lastega kõik treeningud kaasa. Sain ka ise hea füüsilise koormuse. Olin kehalise kasvatuse õpetaja ja treener. Ma tundsin hästi kõiki lapsi. Lapsi polnudki vaja nakatada, nendega sai koos tegutseda, üksteist nakatasid nad ise kõige rohkem.

Vist kolmel talvel tegime kooli abiga treeninglaagrit Käärikul. Põhitegevuseks oli suusatamine. Tulla tahtjaid oli palju. Kaasa said need, kelle hinded olid neljad-viied. Vaevu mahtusid kõik kaasa. Kool aitas rahaga, õpilased ei maksnud midagi. Majutuse saime Sihva koolis põrandale.

Hommikul äratus ja võimlemine, siis suusad alla ning Käärikule sööma. Pärast sööki arutasime natukene päevaplaane ning jälle suusad alla. Nüüd harjutasime veidi tehnikat, täis kõhuga ei saa treenima hakata. Mõne aja pärast andsin igale lapsele, vastavalt eale ja võimetele, kätte individuaalsed ülesanded ning kohe treenima. Ise sõitsin kaasa pikema distantsi tegijatega. Nii lõunani. Siis pesema ja sööma. Pärast sööki oli vaba tegevus Käärikul: vaadati natukene telekat, oli kellegagi kohtumine või mõni huvitav arutelu teema. Öhtupoolikul oli veel väike treening. Jälle pesema, sööma ja Sihvale tagasi.

Kas Sinu käe alt on ka mõni tipporienteeruja tulnud?

Ei ole, aga tublisid harrastajaid küll. Mulle pole vist kätte juhtunud erilist tippsportlase natuuri. See pole minu jaoks olnud ka eesmärk omaette. Mulle oli tähtis, et lapsed spordiksid rõõmuga. Ja nii see oli.

Kas Sa Paidesse kolides jätkasid oma entusiastlikku tööd?

Algul üritasin, aga koolilt ega rajoonilt ei saanud mingisugust tuge. Omal mul nii palju raha ei olnud, et kogu tegevust finantseerida. Paide ümbrus on lage, pole ühtegi metsatukka, kaugele sõiduks ei olnud raha. Mõned maastikumängud ikka tegime. Õnneks olid Türi tublid entusiastid. Kahju oli küll.

Rägi nüüd oma tulemustest!

Mul peaks vist olema 4 Eesti meistrivõistluste kuld. Esimese sain 1964. aastal Põlvas öistel võistlustel. Jooksin veel Andrianovi väriseva nõelaga kompassiga. Öö oli selge. Jälgisin Põhjaneela ja Suurt vankrit. Kõik sujus hästi.

Järgmised kullad tulid 1965. aastal suundorienteerumises, samal aastal märkesuusatamises ning ka 1966. aastal märkesuusatamises. Sellel ajal oli orienteerumises aasta jooksul individuaalselt võimalik saada 4 medalit.

„Jõu“ kuldasid peaks mul 4 või 5 olema, täpselt ei mäleta. Kõige lõpuks on mul üks veteranide võit.

Kas Sa oled kursis praeguse orienteerumisega? Kas selle ala põhiväärtused on püsima jäänud? Kuidas on ala muutunud Sinu vaatevinklist?

Jälgin praegu orienteerumist ainult nii palju, kui seda ajakirjanduses on kajastatud. „Orienteerujat“ mul tellitud ei ole. Ma arvan, et ala põhiväärtused on kindlasti alles jäänud. Looduses liikumise, otsimise ja leidmise rõõm on samad. Ainult aeg on muutunud ja inimesed vist ka natukene. Ahvatlusi on rohkem.

Mida andis Sulle orienteerumine? Orienteerumise koht Sinu elus?

Orienteerumine andis mulle suure rahulduse oma tööst. Suurim rõõm oli sära laste silmades, see innustas mind kõvasti. Mind toetas pere, kolleegid, rajoon.

Orienteerumistööd tegin suures osas ühiskondlikus korras, elatist andis õpetajaamet. Rõõmustasin ka oma heade tulemuste üle, kuid see oli nagu kaasanne tähtsaima – lastega tegelemise kõrval. Kui korraldasime klassidevahelisi võistlusi, innustusid ka kolleegid.

Küsis MAIRE RAID

Maire Ehas

Ehat õppisin tundma orienteerumise juures. See oli orienteerumise algusaegadel. Eha tundus meile väga tõsine ja pedantselt korralik. Ta oli meist vanem. Meie olime üks muretu tudengite kamp, tema aga kohusetundlik õpetaja.

Kuulates Eha lugu, näen teda hoopis teises valguses. Abivalmis ja lahe oli ta alati. Kohusetundlik kindlasti. Tema ajas kindlalt oma asja, kui meie polnud veel mitte keegi.

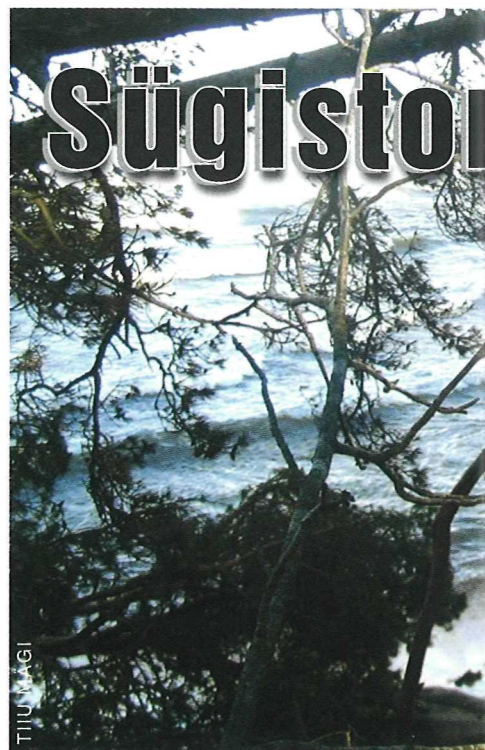
EHA TEPPO 75

Kui minu koolitee otsapidi Raplasse jõudis, olid tunnid (loe: parimad päevad Rapla spordielus) juba lõppenud. Kahtlemata on kena sedaviisi klassikut parafraseerida, aga tegelikult oli 60-ndate lõpp ja 70-ndate algus ikkagi vaid üks üsna tavaline lüli, tõsi, ajastuomane Rapla spordiajaloo pikas ahelas.

Mie, viienda klassi poiste üks lemmikpaiku olid võimla ja kooli koridor, kus tahvlitel reas kooli ja rajooni edetabelid, meistrivõistluste medalivõtjate nimed, Eesti koondisesse kuulunute fotod.

Viimaste hulgas ka Helle Pihlak (hilisem riigi esimene proua Helle Meri), tol ajal silmapaistev korvpallur, kiri EESTI uhkelt dressi rinnaesisel kaardumas. Korvpall ja kergejõustik olid tollal Rapla paraadalad ja oli aeg, kus viisikujagu mängijaid korvpalli-„Kalevis“ pärines Raplamailt. Mõlemat ala toetas suurepärase süsteem, alates õpilaste valikust spordikooli, võistlustest, treeninglaagrist kuni toitlustamiseni välja.

Väikeste poiste jaoks oli suur asi näha, kuidas suured tegijad, s.o koondisest kuulunud keskkoolipoised said spordikoolist mitte üksnes hiina ketse, mis tol ajal oli ikka päris kõva sõna, vaid ka suure lisaportsu kooli sööklas. Mida see ports sisaldas, enam ei mäleta, kuid meelde on jäänud „kohustuslik“ pool klaasi hapukoort.

Ja mis seal salata – eks oleks isegi tahtnud oma nime neilt tahvlitelt leida, koolipuhvetis hapukoort limpsida ja kirjadega dresse kanda. Pealegi, tegijaid tundsid nägupidi kõik marakratid ning nende saavutused nii vabariigi kui ka üleliidulisel spordiarenil olid peaaegu une pealt peas.

Sellised nimed nagu Olavi Ratas, Leili Tihkan (Kaas) jpt, polnud mitte üksnes nimed, vaid lihast ja luust inimesed, kellele staadionil ja spordisaalis käidi kaasa elamas.

Tollases Rapla keskkoolis oli ka palju neid õpilasi, kes kergejõustiku- ja korvpallitreenni kas ära ei mahtunud, sealt kasvu pärast välja arvati või igapäevast treenimist tippujõudumise nimel paljaks pidasid, kuid ometi meelsasti sporti harrastasid.

Sport oli popp. Koolidirektori Evald Laprik oli ise kunagi kõva teivashüppaja olnud, õpetaja Eha Teppo aga Eesti parimaid orienteerujaid. Klassidevahelised võistlused suusatamises, uisutamises, hokis, sise- ja väliskergejõustikus, korvpallis, males, lauatenises, öises ja päevas, suvises ja talvises orienteerumises jne., jne. olid üsna printsipiaalsed jõukatsumised, kus spordikooli-omade kõrval ka kõik teised kaasa löid.

Tänu Eha Teppo entusiasmile muutus orienteerumine lausa Rapla esindusalaks ja seda vaatamata tõsiasjale, et spordikoolis orienteerumist ei õpetatud. Rajoonivõistlustel olid kooli orienteerumisaugust väljas nii sportlikumad taibud, kes muul ajal ridamisi keemia-füüsika-matemaatikaolümpiaade võitsid kui ka nõ. spordikooli taustaga jooksumehed.

Rajoonis käis kõva rebimine naaberkoolide, Märjamaa ning Kohila keskkooliga, vabariiklikel kohtlajärvekatega. Mingil ajal oli nimetamisväärt osa Balti matshil osalenud Eesti võistkon-

nast raplakad.

Eha Teppo juhendamisel toimusid orienteerumistreeningud, millest kõige rängemad olid talvised laagrid Käärikul. Selleks, et rohkem lapsi laagrisse viia, ööbiti mitte Käärikul, vaid Sihva koolimajas mattidel.

Hommikupimedas sooritatud retked Sihvalt Kääriku baasi hommikusöögile olid väga lame- da maa poistele-tüdrukutele paras katsumus. Ja ega need päevalguses sooritatud laskumisedki palju leebemad polnud. Õnneks toimusid iga päev Karu kausis suured laskumisõppused. Ja siis tehnika lihvimine Karu kausi ümbritseval ringil, mille ise sisse ajasime. Võhmatreeninguks siirdusime pikkadele, sisseaetud radadele. Kaarditreeninguks kasutasime lisaks tavalisele kaardile ka reljefikaarti ja see oli asi, mida madala maa mehed varem näinud polnud.

Kuid kasu sellest oli palju juba kevadel, kui osalesime Jäneda mail traditsioonilistel Tööstusprojekti patrulljooksudel. Ning samuti Eesti koolinoorte meistrivõistlustel, mis meid mägedesse, s.o Elvasse ja Võrru viisid.

Nii Kääriku laagris kui ka võistlustel oli õpetaja Teppol alati kaasas kohver või kaks määrimis- varustust. Kohvrites oli suisa imeasju, alates leeklampidest ja kliistripottidest kuni teab kust hangitud Rex'ide ja Swix'ideni välja. Võimalik, et mingi osa varustusest hangiti spordiühingu "Jõud" kaasabil, kuulus ju sellesse ühingusse ka tollane Tarbijate Kooperatiiv (ETKVL), kes üht-teist importis.

Kääriku laagrist on meelde jäänud ka õhtused viktoriinid (õpetaja M. Kalle püüdis meid ette valmistada füüsika olümpiaadiks) ja eriti üks õhtu Kääriku sööklas, kus oma treeningutest ja võistlemistest rääkisid meile värsked EM medalitüdrukud Ann Karu (Tamm) ja Erika Valdson.

Orienteerumine ei piirdunud mitte üksnes tavaliste treeningutega, vaid sellele lisandusid kaardijoonistamise treeningud. Üheksandas klassis oli orienteerumine Rapla keskkoolis lausa õppekavas ja lõputööks tuli terve võistlus- maastik kalkale kanda (võistluskaardid olid tol ajal lillad valguskoopiad, hiljem ka fotod). Oli ikka jändamist, et õige paksusega jooned ilma tushshiplekkideta paberile saada.

Õpetaja Eha Teppo oli kooli spordielu suunajaid-organisereijaid 1970-ndate alguses. Sellesse kaasas ta ka mingi osa õpilastest, kooli kehakultuurikollektiivi nõukogu. Aitasime korraldada ja läbi viia võistlusi ning agaramad said isegi spordikohtuniku kategooria. Selleks tuli vastava ala määrustik ikka üsna hästi selgeks õppida. Toimetasime ka temaatilisi fotostende. Väga ilus oli Sapporo taliolümpiaa stend, millele tollane kehalise kasvatuse õpetaja Heiti Lumiste, hilisem mitmekordne Eesti meister 800 m jooksus hankis kusagilt suurepäraseid värvipildid.

Väike skandaal tekkis siis, kui me Euroopa juunioride korvpallimeistriks tulnud Mihkel Tiksi vastuvõtuks eristendi kujundasime, millel Mihkli pildi alla pikk-pikk keha oli joonistatud. Staar solvus ja õpetaja Teppo palus meil stend ümber kujundada.

Hoidsime tol ajal põialt mitte üksnes oma kooli sportlastele, vaid ka õpetajatele ning treeneritele, kes tegevspordis veel kaasa löid (Heiti Lumiste, Epp ja Toivo Ilves, Olavi Ratas, Eha Teppo).

Üks suur ja meelde jääv sündmus oli see, kui Eha Teppole omistati ENSV teenelise õpetaja aunimetus. Väga armastatud õpetaja äraminek Paidesse oli ikka päris kurb sündmus.

TIIT TALPSEP, Quattromed AS teadusdirektor

mis otsiti Libahundi jälge

TIIU MÄGI

Kolm aastat tagasi alguse saanud seiklusrogain Libahundi jälg kogub Eestis hoogsalt tuure.

2006. aastal toimus kaks kuuetunnist etappi: 5. mail Väana-Jõesuus ja 28. oktoobril Paldiskis. Ülesanne võistkondadel üks – leida etteantud kuue tunni jooksul valikorienteerumise printsiibil maastikul 38-39 punkti. Seitsmes punktis sooritada aga võistkondlikke ülesandeid osavuse, nutikuse, täpsuse ja meeskonnavaimu peale. Ülesannete mittedooritamise eest karistati trahvipunktidega. Seega ei piisanudki ainult ideaalsest orienteerumissooritusest – vaja oli üles näidata ka muid oskusi.

Kevadise etapi läbis ainukese võistkonnana "puhtalt" ja maksimaalse punktiarvuga Tapa Männikumäe võistkond koos seisus Joonas Oja, Asso Kesaväli ja Anni Vainola. Sügisetapil viskasid duellikinda Tapa noortele "Läbikukkjad" Jaanus Reha ja Margus Klementsov. Euroopa rogainimeistrid läbisid

Libahundi jälg

1:20 000

h 5 m

raja koguni 5 tunni ja 15 minutiga, sooritades kõik lisaülesanded ilma trahvideta, kokku koguti 159 punkti 159-st võimalikust. Üllatusosalejateks osutus võistkond "Puujalg" Rain Muru ja Marek Zahknaga, kes samuti täispunktiskooriga metsast välja said. Esimese-teise koha määramisel saigi otsustajaks "Läbikukkuja" parem aeg, lisaks "Puujala" üks trahvipunkt täpsusviskes. "Männikumäele" piisas teisel etapil 143st punktist, et kaitsta üldkokkuvõttes ülivõimsat esikohta.

Kolme järgmise koha arvestuses üldkokkuvõttes käis tihe rebimine punkt-punktiga. Väga edukalt ja stabiilselt mõlemal etapil esinenud võistkond "Miina" koosseis Villem Pata, Kristjan-Martin Kirjanen ja Piret Pärnik HD14 klassis (!) edestasid DD18 klassi kuulunud oma kooli "Miina Härma" võistkonnakaaslasid Marta Kaske, Kristi Tiimanni ja Hannula-Katrin Pandist 4 punktiga.

Vabaklassis meestega südilt rinda pistnud "Tillimilli" tüdrukud Nele Taba ja Merill Mägi napsasid endale kahe etapi kokkuvõttes vabaklassi üldvõidu.

Kui protokollil ülaosas platseerusid tõsised punktijahtijad, siis allpool olevad ei tulnudki metsa võitma, vaid iseennast proovile panema, seiklusi otsima, mõnusa seltskonnaga matkama. Loodetavasti leidis igaüks midagi enda jaoks tormisest vahutavast merest, jäisest pangaastangust, maaluste sõjaväerajatiste hämaratest võlvialustest ...

Ja kuigi teise etapi läbiviimisel võitlesid korraldajad looduse endaga – võistluskeskuse 25tunnine elektrikatkustus viis kriitilisse olukorda nii võistlejate toitlustuse kui ka pesemise, jäid osalejad väga rahule ja avaldasid vaid tunnustussõnu.

2007. aasta Libahundi jälg toimub 12. mail ja 27. oktoobril. Jälgige infot <http://libahunt.kutimuti.ee>

Osalejate kommentaarid Paldiski etapile:

JALUTAJAD (Margus Tell, Riina Salumäe, Siiri Salumäe, Janek Part):

Hommikul üles ärgates ja aknast välja vaadates käis peast hetkemõtte läbi, et ehk jääb "tänu" sügistormile see üritus ära, aga võta näpust. Ütlus – ei ole olemas halba ilma, vaid tuleb õigeid riideid kanda – pidas ka siin kenasti paika. Õnneks olime kõik selleks ka ette valmistunud ning positiivselt üllatas see, et metsaalune ei olnud sugugi nii märg, nagu arvasime ning juba tunnike pärast starti hakkasime juba üleliigseid riideid seljast ära koorima.

Hea seltskond, võistlus, kõrval mühisev ja lainetav meri. Ahvraudteega pankrannikult laskumine, mis eemalt paistis palju hirmutavam, kui tegelikkuses osutus, oli lõbus vaheldus. Pärast metsas ringiekslemist sai süüa kosutavat sooja suppi ning saiakestele teed peale rüübata. Hea jõukohane võistlus igaühele, kes ennast proovile tahavad panna. Siiani tuleb rahulolev muie näole, kui oma siniseks löödud varvast näen – sai väike „meene“ mälestuseks seiklusest kaasa võetud. Tänu korraldajatele!

VÕTAME MAHA (Marek Tabur, Kairiin Ruuven):

Kogu öö möllas Põhja-Eestis metsik torm. Hommikul puhus käre tuul, puid oli maha langenud nagu loogu, õnneks vihma enam ei sadanud. Kordagi ei tekkinud mõtet, et võistlus võiks ära jääda. Töötas tulla rabistamine tormises tihnikus.

Kõik sujus ideaalselt, kuni me lohakusest ei vaadanud pikal tee-etapil korralikult kaarti

ja sattusime võssa, kus ekslesime ligi poolteist tundi. See halvas meie võitlusvaimu. Suutsime üle olla tuulisest ja külmast ilmast ning anatoomilisest väsimusest, läbisime 1/3 rajast edukalt. Ikkagi jäi kripeldama, et me ei osanud riietust sobivalt varuda. Järgmisel korral oleme kindlasti targemad!

MYKÄN PEKKI (Eero Ots, Sandra Samuel, Irma Külaviir, Kätlin Kukebal):

Hommik oli väga külm. Otsustasime minna matkavariandile ja võtta vaid seitsmeseid punne. Kõige parem punkt oli 74, sest see oli pankrannikult alla laskumine ja see oli lõbus. See oli tõsiselt jube alguses, sest me pidime otse panga serval puust kinni võtma ja ennast lahti laskma, aga kui alla lasid oli ka väga jube.

Sa tundsid, kuidas oksad kriibivad su jalgu, aga see kõik oli seda väärt sest pärast oli väga mõnus tunne. Me eksisime vahepeal ära, sest suure kambaga leidub ikka keegi, kes kaardi lugemise ajal midagi muud märkab ja tähelepanu kõrvale juhib. Meil kõigil olid varsti kõhud jube tühjad ja me jõudsime finišisse 16.49 ning söime maitsvat suppi. Ja jõime palju teed. Kui aga olime jõudnud sooja bussi, olime kõik tänulikud. Öhtusöök Laulasmaal oli kohe eriti maitsev!

MARRAKESH (Hando Laasmägi, Martin Maremäe, Ethel Heleen Karinõmm, Haldi Vanatoa):

Oli äärmiselt mitmekülgne, huvitav rännak looduse rüpes keset metsi ja soid, keset raketikuure, okastrate ja pankrannikut. Meie võistkonda paelus enim pangaastang ja sellest alla laskumine, keha adrenaliinist

Libahundi jälg

Loodetavasti kevadel ei pea end riietama nii, et joosta ei saa! Ja muidugi oskame nüüd olla kogu ettevalmistuse suhtes palju targemad!

LAULASMAA RUULIB (Markus Otsa, Merle Jakobson, Kermo Metsis, Sylvia Köster):

Start oli Paldiski lähedal. Ja sinna viidi meid Laulasmaalt bussiga. Ka need, kes tulid Paldiskisse rongiga, võeti bussi peale ja viidi võistluskeskuse kohale. Võistkondi oli palju, see tähendab ka konkurente oli kõvasti.

Me olime vist kõige nooremad osalejad ja ega me eriti pikalt rada ei planeerinud. Vaatasime rohkem seda pangaäärt, et siis seal põnevaid lisaulesandeid saaks sooritada. Osa punkte olid kergemad, aga osade juurde oli päris keeruline jõuda. Ühes 7ses punktis pidime jalgrattaga sõitma ja palli kaenlaalusele panna. Tähtsusetult

tundus see jumala lihtne, kui aga see ühe kõrga ristast juhtsild porsari teel rattarööbaste vahel, ei olnud üldse nii naljakas. Aga järgmisel korral tuleme igatahes jälle!

LÄBIKUKKIJAD (Jaanus Reha, Margus Klementsov):

Jaanus Reha: Mäe jaoks sai lugu alguse paar nädalat enne võistlust. Olin juba Libahundist kuulnud ja huvi oli etja vastu suur. Alguil planeerisin osaleda koos poeg Jarmega. Pärast mõnda huviõde demoneerimise võitu (siis see võistlus ära ja nii otsustasime minna Margusega.

Võistlushommikul jõudime kohale viimasel minutil. Nimed said õles antud, kui juba kaarte hakkas jagama. Irm oli tuuline, aga küll kaarti õles, hakkasime läbimise järjekorda peale kandma. See tuli küllaltki lihtsaks, vaid ühe punkti läbimise järjekorraga tekkis küsimärk, kuhu see seetada, et ei kaotaks optimaalset liikumist.

Loomulikult oli eesmärk minna läbi panga. Start antiud, algas võistlus kõhe lähe tempoga. Vigu tegime ka. Eelmise tüli punkti 30 võtmisel. Mäe jaoks väheha segane koht. Edasi punkt 23. Lagedel suur lihv, mis paisus kaugemale. Seiditi sammud selle suures võetus. See lihv ümber ringi tõi, uurime kaarti – ah sa maik, vale lihv. Punktiga 41 oli vasti (see toimiga tekkunud hõõrdunud) teinud oma töö – viimad punktiühlas eemale lihv läbi. Leidime selle mõneminutilise üritamise peale õnnelis õles, kestust 5-6 min.

Punkt 50 oli kaveel. Kõigepesul cartusime vale väre otse. Edasi vaatama legendi-punkt peab olema väre aeg. Olime väre lõunest, seal on kaks ruumi, mis said läbi otsitud.

Loome legendi teiselt poolt, varem, äärmiselt teha teha otsust siin võime. Nii äärmiselt, suurem lähe-pääl asus hoopis teisel pool väre (reklamihõllet). Ja näe imet, punkt rüüb see äärmiselt õnnelis olem. ronnimise palatist saati osav. Edasi enam vigu ei tulnud. Rajal olid ka lisaulesanded, mis olid väge hõõrdunud. Need lisaulesanded olid järelehoiud nii lastele-noortele kui ka suurtale. Tuli kasutada mõistust, jõudu ja kiirust. Käelihased pidid ka tugineda olema ja meeskonnakaaslasega pidid oskama koostööd teha. Ulesanded olid teinud ka selle poolest, et võtsid hoogu mähe. Mende sooritamiseks läks parasjagu aega. Aga mitte lihtsasti, et oleks raha jätumad. Võistlus ise oli tore. Irm õus ja tulemus hea, järgmine korral tuleme kindlasti osalema. Järgi tõi!

tulevi ja süda peatselt. Kui ka vahel sai rajal jala märjaks, ei mõjendanud see meid sugugi. Jõukas võistlusvõime, teotab, sportlikku viha ja entusiasm!

Kõikjal võib mõnede inimeste tunda, et need, kes võtavad ette huvitumise sportlikku reisi, peavad küll peast hullud olema, aga tegelevad ei olnud see midagi väga hullu. Võibolla oligi see suur seltskond rahvast kõik piisav hullud, aga mis ja spordi läbiviimiseks ongi tihedalt vaja aeda võlkest hullumeelset, mis mõnel argilikamal juht puudu jääb. Iga inimesel oleks vaja ennast vahel proovile panna. Sellised lühikesed on juust selle jaoks ideaalid.

See võit küll trenni teha ja nautimada, et sul on hea vorm, aga õigava vormi tegamiseks on juust võistlusolukord parim. Ka värele mõjub see argutselt, vabastab pingetest ja finišijoonel läheades sõid olla enda üle uhke.

NILSONID (Ander Poosmaa, Indrek Lõhmus):

Õlgi vähe jõudnud see lähtis päev, kus meil oli vaja minna Libahundi esimesel etapil võideldud vabakõllest võitu kaitsma. Võistlus algas õigedalt, koguline päris õhtralt punkte kuma võiduts

sil suu. Aga ilm oli karm, koheti kottitas kvestest meid ka rahaga. Esimese ringi lõpp läks erid küllaks, kuma seda võimendam nälg. Teisel ringil oli juba väsimus suur ja punkte võimale vähem. Võistlus oli kokkuvõttes meie jaoks liiga aktiivne, et võita.

DYNAMIC DUO (Andri Org, Andy Gebnik):

Libahundi jälg on võistlus, mis sobib kindlasti kõigile. See võka saada veel suuremaks ja tugevaks, kui ta praegu on. Suurimale katsumuseks oli meie jaoks kuul, mis tekkis jooksmist ning ajas külma naha vahele.

Raja läbimiseks oli kaks võimalust. Esiteks, riietuda õhukeselt ning sundida end jookima. Teiseks, riietuda erid soojalt, et mitte halveks jääda, kuid samas kaotada liikumiskilbust. Mäe valimine teise võimaluse, sest me ei olnud varem osalenud ning ei teadnud mida oodata.

Etameeldõlv hea oli õlis, kui mõned ronnid pärast start läks kõht tähtjaks ning me ei olnud endise vaninud midagi hamba alla. Võistlus seega suuna sõõgipunkti poole, noppides tehti mõned punktid. Aga kui lõht oli õlis sõõdud, siis enam väga ei jaksanudki rajale formata. Peale võidust pingetõmmet silki jätkelema.

OK Kobras tegi AASTAST kokkuvõtte

Hooaja pidulikule lõpetamisele koguneti seekord Pühajärve Puhkekeskuse. Saime mängida bowlingut, käia ujumas ja saunades ning lõpuks toimus tublimete autasustamine stipendiumide ja klubi 2007. aasta kalendriga, mis oli äsja trükist ilmunud.

Korralduslikult oli meil veidi rahulikum aasta. Enim tähelepanu sai pööratud teispäevakute korraldusele ja koolikaartide ettevalmistustele. Üleriigilises projektis „Liigu kaardiga“ valmisid koolikaardid Oraval, Vastse-Kuustes, Põlgastes, Mammastes, Põlvas ja Savernas ja lisaks kaart Piigastes.

Edukalt sai läbi viidud klubi auhinnavõistlus märkesuusatamises Hatikul, üliõpilasmängud Tartus ja Taevaskojas, Eesti lühiraja ja HD 21 teatejooksu meistrivõistlused Piigastes, XVIII Koprakarikas Piigastes ning VI KoKu jooks. Lisaks orienteerumisvõistlustele viisime läbi suusa-, käimise-, jooksu ja rattavõistluse.

Tulemuste poolest pole meil nii edukat aastat veel olnud. Mihkel Järveoja tuli juunioride maailmameistriks ja Raido Mitt sai pronksmedali Euroopa noorte meistrivõistlustel.

Osalesime kõikidel tiitlivõistlustel, kus Eesti koondised olid võistlemas:

1. Orienteerumisjooksus MMil Taanis (Maret Vaher, Annika Rihma, Sander Vaher).
2. Rattaorienteerumise MMil Soomes (Maret ja Ruth Vaher).
3. Laskeorienteerumise MMil Eestis (Rain Eensaar).
4. Orienteerumisjooksu EMil Eestis (Maret Vaher, Annika Rihma, Liis Johanson, Sander Vaher, Rain Eensaar).
5. Rattaorienteerumise EMil Poolas (Maret Vaher).
6. Suusaorienteerumise EMil Venemaal (Taavi Nurm).
7. Juunioride suusaorienteerumise MMil Venemaal (Rauno Jõgeva).
8. Noorte suusaorienteerumise EMil Venemaal (Maris Palopääl).
9. Juunioride orienteerumisjooksu MMil Leedus Mihkel Järveoja, Martin Simpson ja Ly Trei).
10. Noorte orienteerumisjooksu EMil Sloveenias (Raido Mitt, Ly Trei, Triin Aedmäe, Adele Puusalu, Helena Heinväli).
11. Üliõpilaste MMil Slovakkias (Sander Vaher, Annika Rihma, Liis Johanson).
12. Sõjaväelaste MMil Brasiilias (Maret Vaher, Annika Rihma, Sander Vaher, Rain Eensaar, Silver Eensaar).

Eesti meistrivõistlustel said medali 33 klubi liiget. Kõikidel Eesti MV-l võitsime tänava 111 medalit (34 + 36 + 41). Sander Vaher ja Ly Trei sai 9, Maret Vaher 7, Mihkel Järveoja ja Triin Aedmäe 6, Taaniel Tooming ja Adele Puusalu 5 medalit. Täiskasvanute osa selles oli 32 medalit (16+10+6).

Noorte mitmekülsuse karika arvestuse võistlustel, mis haaras kõiki Põlva ja Eesti meistrivõistlusi, osales 34 noort. Võitis Ly Trei 1 punktilise paremusega Mihkel Järveoja ees.

Klubiliikme kohustuse teha aastas 15 töötundi täitis 46 liiget, lisaks 28 klubiliiget tegi 2 ja enam töötundi.

Tulevikuplaanidest

Järgmisel aastal algab aktiivne ettevalmistus üliõpilaste MMiks, mis toimub „alles“ augustis 2008 ja keskusega Tartus. Seoses sellega toimub järgmisel aastal Koprakarikas Krootusel WUOCi eelMMna.

Eesti sprindi ja öiste MV korraldamine keskusega Moostes on tõsine ettevõtmine. Päevakute ajad ja kohad on juba paigas. Lääraäkimate käigus tuleb leida veel rajameistrid.

Soovime edaspidigi aktiivselt osaleda Liigu kaardiga projektis, et koolid saaksid kaarte, varustust ja mis kõige olulisem – koolitust.

Klubi juhatusel tuleb ette valmistada arengukava lähemaks viieks aastaks. Veteranide spordi on lubanud südameasjaks võtta Raul Olesk. Eesmärgid on suured: kavas minna Jukolale eraldi võistkonnana ning veteranide MM Soomes.

Sportlikest eesmärkidest tuleb korrata selle aasta saavutusi ja lisaks võita ometi kord Jüriöö jooks!

klubi president NIKOLAI JÄRVEOJA

13. Veteranide suusaorienteerumise MMil Lätis (Tõnu Nurm).
14. Veteranide orienteerumisjooksu MMil Austrias (Tõnu Loog ja Raul Olesk).
15. Maailmakarika etappidel suusaorienteerumises (Taavi Nurm ja Rauno Jõgeva).
16. Metsameeste EMil Soomes (Tõnu Sikkal).
17. Balti matsil Leedus (Annika Rihma, Maret Vaher, Liis Johanson, Rain Eensaar, Sander Vaher, Martin, Mihkel Järveoja, Kaspar Kork, Raido Mitt, Ly Trei, Helena Heinväli, Triin Aedmäe, Adele Puusalu, Maris Palopääl).
18. Eesti-Läti-Leedu noortematšil Leedus (Ly Trei, Raido Mitt, Kaarel Kure, Kaarel Kork, Martin Simpson, Kaspar Kork, Triin Aedmäe, Adele Puusalu, Helena Heinväli, Linda Puusalu, Rene Post, Taaniel Tooming).

Täname sponsoreid, koostööpartnereid

Värksa Vesi AS, Lõuna Pagarid AS, Simracon OÜ, Bostik AS, Famila OÜ, Greeny AS, Tartu Betoontooted AS, Põlva Piim Tootmine AS, Standard AS, Eesti Kultuurkapitali Põlvamaa Ekspertgrupp, Põlva Spordikool, Põlva linn, Põlva vald, Kanepi vald, Vastse-Kuuste vald, Veriora vald, Mooste vald, Eesti Orienteerumislit, Põlva Maakonna Sprdliit.

Orienteer

Esimene orienteerumisvõistlus Eestis peeti 19. juunil 1926 Pirita jõe põhjakalda männimetsas tsaariaegse pooleverstase kaardiga (1:21 000). Tollastest ajaleheartiklitest selgub, et igas kontrollpunktis seisis tookord kaks vahekohtunikku, kellelt sai KP läbimist tõendavaid seadeleid, kontrollpunktid ise olid sihi pealt juba kaugelt nähtavad.

Võitja, tuntud kergejõustiklane Julius Tiisfeldt kulutas 4,9 km 5 KPga raja läbimiseks aega 29.18,8, seega linnulennulise 1 km aeg 5.59.

VELLO VIIRSALU

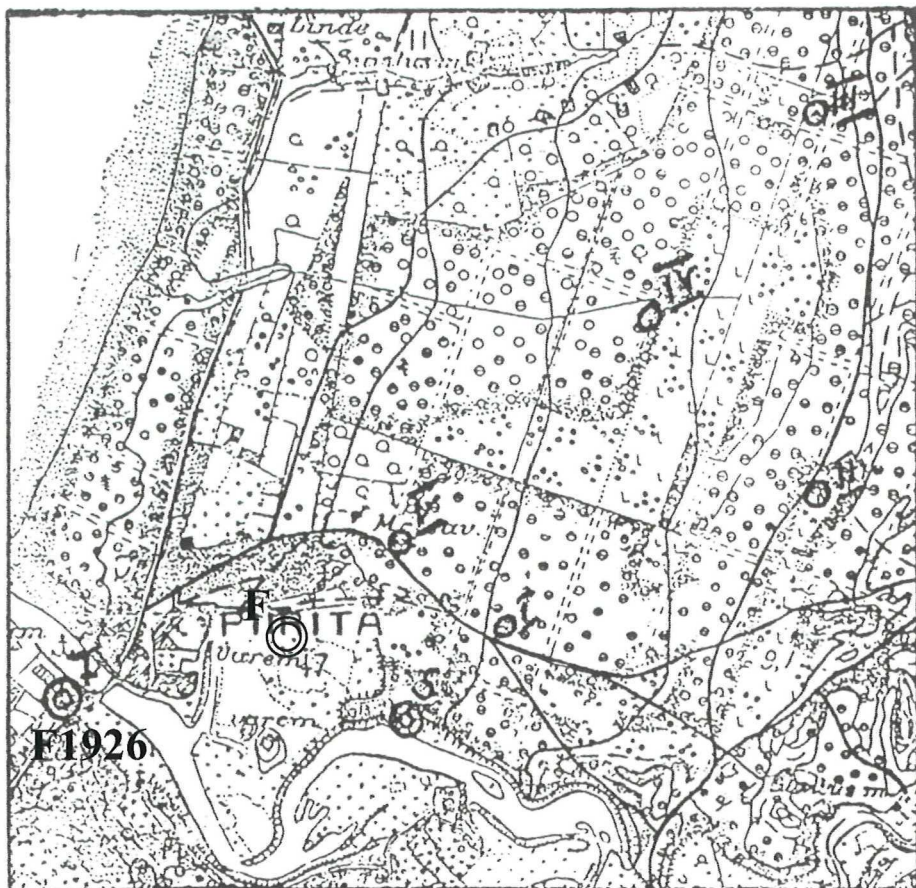
Sellel kaugel orienteerumisjooksul on kaks järge ka nüüdisajal. Aastate eest, pärast seda, kui olin ajalehest Vaba Maa leidnud selle esimese võistluse kontrollpunktidega kaardi, korraldasid Tõnu Raid ja Andres Käär täpselt 61 aastat hiljem – 19. juunil 1987 – äsjavalminud Andres Kääri 1:10 000 värvikaardil samade punktidega nn meenutusjooksu.

Seekord olid KP tähised riputatud 1 m kõrgusele ja kontrollpunktides kasutati värvipiilaseid. Stardi ja kontrollpunktide asukohad jäid muutmata, vaid finiš oli toodud lähemale (kloostrivaremete kõrvale parkimisplatsile), et lühendada puhast tänavajooksu viimasest KPst finišisse. Jooksma tuli 63 asjahuvilist, osavõtjate seas oli ka üks Tallinnas komanderingus olnud šveitslane. Jooksu võitis Valentin Mikson, läbides 4,4 km 5 KP-ga raja 21 minutit 23 sekundiga.

Edasiste sündmuste kohta on Andres Käär hiljem kirja pannud järgmised read: „Mõtlesin, et võiks sellist üritust hiljem mõnel juubeliaastal korrata, aga imiteerides enam toleaeegset orienteerumiskaarti ja situatsiooni.

Rääkisime sellest ka Tõnu Raidiga. Idee oli korraldada võistlus nn retrostiilis kaardil. Kaart oleks samas lahenduses, mõõtkavas ja kujunduses kui originaal, aga kaasaegse situatsiooniga. Nii asetaksime jooksjad tollasesse situatsiooni, kaart oleks ligikaudu sama usaldusväärne kui originaalselt kasutatud 1926. aastal. Kui olin saanud OCAD6, milles sai hõlpsasti ise leppemärke joonistada, katsetasingi retrostiilis kaarti teha.

Tänavu, kui “Juubeliüritus 19. juunil” kalendrisse ilmus, aga olemuselt täpsustamata

KADA: F - S - I - II - III - IV - V - F 4,9km

Esimesed orienteerumisvõistlused Eestis peeti Pirital kaitseliidu-päevade ajal 19. juunil 1926.

Tollane rada: S-I-II-III-IV-V-F1926 4,9 km

1:21000

Võitja: Julius Tiisfeldt (29.18,8)

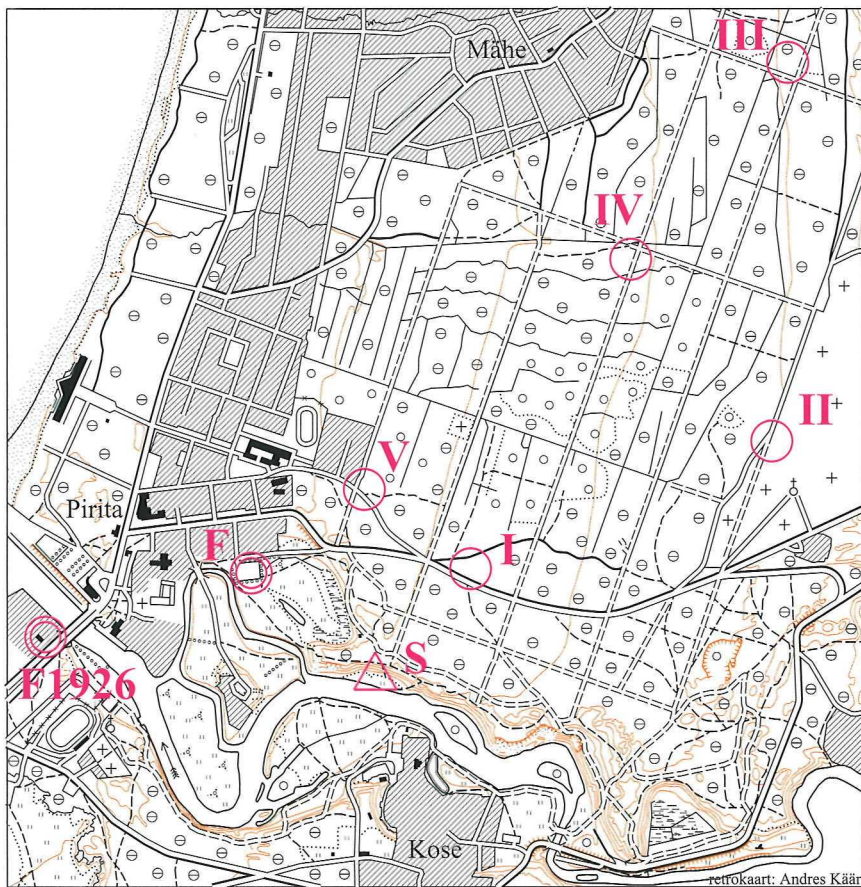
80 aastat tagasi

umisjooks

RADA: F - S - I - II - III - IV - V - F

1:21000 RETRO 19.juuni 1926

RADA 4,9 km 5kp
võitja: Julius Tiisfeldt (29.18,8)

ja tänapäeval

jäi, vaatasin asja üle. Kuna Jüri Tarmak on Tallinna kandis just sellistes originaalmaatides ürituste korraldaja, rääkisin esmalt tema ja ka Tõnu Raidiga. Tarmak haaras kohe asjast kinni, ta sai tuge veel EOLi kontorist Tõnu Lauterilt.

Viimasel hetkel hakkasid nad kartma, et rada saab Kloostrimetsa tundvatele päevakulistele liiga lihtne ja originaalkooopiaga oleks sekluslikum. Dilemma sai lahendatud nii, et osalejad said võtta kas retrostiilis kaardi või vana kaardi kooopia (või mõlemad). Punktides olid SI jaamad. Finišilõik läbi Pirita oleks läinud algsest palju pikemaks, nüüd on uus kloostriehitus ees. Originaalpikkuse, 4,9 km saamiseks startiti finišiga samast paigast ja vanas stardikohas oli esimene kontrollpunkt."

Starti tuli 92 asjahuvilist. Kõige kiiremini läbis 4,9 km ja 6 KP-ga raja Neeme-Rain Velleste uue kaardiga, aeg 23.49 (1 km aeg 4 minutit 52 sekundit). Vana ebatäpse kaardiga kulutas Rene Ottesson aega 30.21, rohkem kui Tiisfeldt 80 aastat tagasi. Naistest oli kiireim Riina Laev uue kaardiga, tema aeg oli 33.58.

Tarmo Klaari pilte orienteerumisjooksudelt

3x TARMO KLAAR

Paari mehe mõttest pikendada võislusperioodi 5päevajooksuga Istanbulis kasvas lõpuks välja tosina orienteerujaga Orienteeri reis, kus võistlemise kõrval on turismi osa ehk suuremgi.

Ja selleks pakub eksootiline Istanbul nii palju võimalusi, et nädalast kipub vähekski jääma.

□ MATI POOM □

Istanbuli 5päevajooks oli novembri alguses, mil üle Euroopa laotunud külmalaine lõunaserv ulatus Türgi tuues kaasa mitmepäevase lausvihma ja temperatuuri alanemise kõige tõsisemal võistluspäeval vaid +1 kraadini.

Võistluskeskus oli Istanbuli ajaloolises vanalinnas, meie hotell samas lähedal, kõik võistlused Istanbulis piires – tugeva reljeefiga (park)metsades (üks neist Aasia poolel) ja viimane päev vanalinnas, katusealusel Suurel Turul!

Paraku oli vihma võistluste eel tulnud sedavõrd palju, et esimese päeva võistluskeskus jäi mägedest tulvanud vee alla ja võistlus jäi hoopiski ära.

Teine päev oligi Aasias, pikemad rajad väga tugevasti liigestatud lehtpuumetsas, lühemad ehk veidi tasasematel, kuid erosiooni tõttu detailirohketel nõlvadel. Läbitavus oli lõunamaale omaselt vahvate okkaliste väärtide tõttu rohkem halvapoolne.

Kolmandal päeval oli lühirada (vt. kaarti lk 34) pisut tasasemas ajaloolises Yildizi pargis sultanite suvemaja ümber, kus lehtpuumetsa läbitavus oli küll väga vahelduv, kuid tiheda teede, radade ja rajakeste võrguga, mis lu-

KP-jaht Grand Bazaari katuse all

bas väga kiiret jooksu, kuid vigade vältimiseks nõudis tõsist kontsentreerumist. Nagu sprint ikka.

Neljas võistlus oli kõige nõudlikum – põhi-klassides maailma edetabelivõistlus ja selleks valitud maastiku karmust jätkus siis ka kõigile teistele radadele. Lisaks alguses juba mainitud kogu reisi jahedaim ilm koos lausvihma ja lumelõrtsiga.

Kõik kaardid olid Venemaa ja Ukraina kaardistajate tehtud ja olid usaldusväärsed. Kuid võistluste nael oli ikkagi viimane päev ja sellest siis pisut pikemalt (tüki kaardist on 33. lk).

Suur Turg, Grand Bazaar ehk türgi keeli Kapali Carsi on katusealusel hoonelahmakas vana Istanbuli südames, mõõtmeilt oma 300x300 m². Sees kohati korrapärane, kohati keerukas tänavatelabürint, mis on enamasti ühel tasapinnal, kuid turu äärealadel ka lahtiste sisehoovidega, mida teisel korrusel ümbritsevad rõdud ja terrassid, kuhu vahel pääseb mitmete treppide kaudu.

Just need osad tegid raja põnevaks ja nõudsid teevalikuks parajat nuputamist. Lahenduste leidmise kergendamiseks olid teisel korrusel paiknevate KP-de tunnusnumbrite ruudud trükitud rohelisteks.

Ja rajad polnudki sellel vähem kui ruutkilomeetril „maastikul“ väga lühikesed – pikim neist 3 km ja 30 KP. Suur Turg tähendab lugeamatut arvu poode ja poekesi, mis enamasti kõik on kauba laiendanud tänavale, tähendab rahvahulka kitsastel tänavatel ja käikudes, kus sind kaupmehed peaaegu igast poest ostma kutsuvad.

Esimest korda sinna minnes ei suutnud ette kujutada, kuidas selles segadikus üldse võistlust korraldatakse. Selgus, et pühapäeval on turg suletud, poed kinni, kaubad koristatud ja tänavad tühjad. Millistel tingimustel korraldajad turuomanikelt kaardi tegemiseks ja võistluseks loa said, ei soostunud peakorraldaja avaldama. Ütles vaid, et kergelt see ei tulnud.

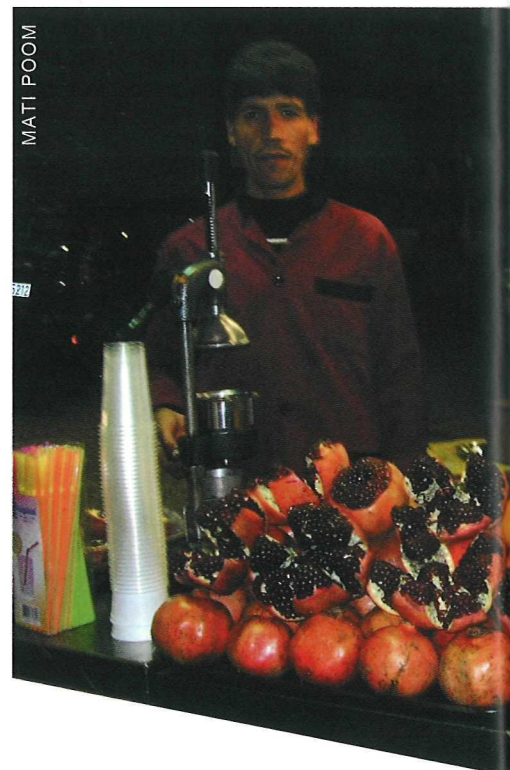
Võistluste osavõtjaskond polnud suur, jäädes 400 piiridesse. Kuid päris kirju (23 maalt), kusjuures autasustamisel andsid traditsiooniliste skandinaavlaste asemel kohati tooni näiteks serblased ja bulgaarlased. Meist said teise

koha Riina Laev (D35), Tõnu Taal (H50) ja Johannes Tasa (H55), „peaaegu kolmandaks“ jõudsid Kadri Kuusk (D21A), Virve Einpaul (D45) ja Urmas Laev (H40).

Ilmselt olime esimesed eestlased, kes on Türgis orienteerumas käinud. Turismi poolelt võiks kirjutada lausa pika järjejutu. Istanbul pakub eksootikat – esmapilgul on linn tohutu kaubahoov, Grand Bazaar on selles mõttes nagu terve linna väike koopiat!

Samas pakub ka mošeesid, mille minarettidega on mõnelt kõrgemalt paigalt näha kümneid ja kust vaimulike palvekutse ezan kaigub valjuhäälditelt üle linna esimest korda juba kell 5 hommikul.

Lisaks keeruka viimistlusega hiiglaslik Sinine Mošee koos sarnase, aga tuhat aastat vanema Ayasofya mošeelega selle lähedal, sultanite hiilgavad paleed Topkapi ja Dolmabahce, Grand Bazaari lisaks saab näha Vürtsiturgu ja väikesemaid, Euroopat ja Aasiat lahutavat Bosporuse väina koos vana ja moodsat Istanbuli eraldava Kuldsarve lahega, kogeda öist laevasõitu piki

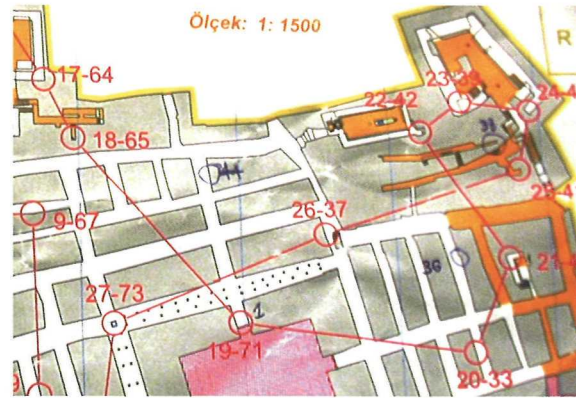
Bosporust, türgi sauna ehk hamami, autode kaost kitsastel tänavatel, derviiseid, kõhutantsijaid, vesipiipu, tänavakaubitsejaid, turul hullupööra maitseaineid, türgi maiustusi, vaipu, talismane, värvilist klaasi, ostu juurde kuuluvat tingimist, jootraha ja mida kõike veel.

Euroopalikku on Türgis palju, ebaeuroopalikku aga kordades rohkem. Sellest vaatevinklist on Türgi tee Euroopa Liitu veel väga pikk ja keeruline, poliitilistest probleemidest rääkimata. Türgi on nii suur ja kasvav Istanbul (praegu umbes

12 miljonit elanikku) selles nagu riik riigis, nii et ühe reisiga mõlemat ei haara.

Kes Türgi-reisi planeerib – alustage Istanbulist. Ei usu, et see *Istanbul 5 Days* viimaseks jääb! Pääseb sinna suhteliselt lihtsalt – üle Praha või Riia, hotelle on tohutult ja igal tasemel ning kus te ka viibite või mida teete – hinnad on madalamad kui sarnase kulutuse puhul Euroopas.

Mis muidugi ei tähenda, et kõike seda järele proovides odavalt pääseksite!

Mitte ainult neljapäevakutest

Minu esimene osalemine Tallinna neljapäevakul oli ilmselt aastal 1966. Kahjuks ei ole mul fikseeritud aeg ega ka koht. Kuid tollal toimus üritus umbes nii: sõbralik seltskond sõitis sama bussiga/rongiga piirkonda, kus teati asuvat start. Seal veedeti jutte heietades aega, kuni ilmus rajameister ja asus joonistama pidekaarti (vahel oli ta saabunud juba eelmise sõidukiga) KP-sid oli niivõrd, kui palju objekte õnnestus mehel indekseerida. Tavaliselt oli see igati tubli saavutus, kui arvestada asjaolu, et kaardipaki oli ta saanud eelmisel õhtul auhinnaks eelmise neljapäevaku võitmise eest ja see oli valguskoopia suvalisest maa- või metsakasutusplaanist.

Kriteeriumiks õnnestumisele loeti tihti seda, kui metsa viidud KP-de hulk ei ületanud osalejate arvu. Osavõtja oli õnnega koos siis, kui peale jooksu jõudis veel spurtida viimasele rongile; lohusauhindu saadi erinevaid - jalgsirännakuid ja pöidlaküüti harrastades. Autoomanikest orienteerumisharrastajaid oli tollal Tallinnas vähemalt kolm, kuid neljapäevakutel käisid nad harva.

70-ndate alguses viisid ettevõtlikud ja aktiivsed inimesed Tallinnas ja Tartus ning ka mujal kogu sarja süsteemselt uuele tasandile, mida võib nimetada NÄHTUSEKS nimetusega orienteerumiseljapäevak.

Milles siis nähtus ilmnis: üritusi oli kindel arv, nendest peeti kompleksarvestust, nad toimusid kokkulepitud ajal konkreetsetes kohas, osalejaid oli sadu. Teiste sõnadega – Vooremäel sai orienteeruda juulikuu kolmandal neljapäeval kell 17, sest nii oli viis kuud varem kokku lepitud ja korra ka ajalehes see ära trükitud (sellise täpsusega ei suutnud tollal uhkustada ükski vabariiklik võistlus – parimal juhul selgus nädal varem võistluskoht ja mandaadi lõppaeg).

Aga teisiti ei olnud see ka mõeldav, sest mobiile ei olnud nähtud isegi ulmefilmides (tavalist telefoni võis pidada sotsialistlikuks privileegiks), interneti leiutamiseni jäi veel mitu aastat (kasutamiseni mitukümmend – oo-õudust) ja esimese-teise põlvkonna arvuti mahutamiseks läks vaja spordisaali. Seega, kui mingil põhjusel neljapäevak ära muudeti (seda juhtus küll haruharva), ringles piirkonnas hulgi

Istambuli turul

□ JOHANNES TASA □

nõutuid inimesi. Aga Tallinna O-list toimis kõigest hoolimata, osalemiseks tuli viibida Turismiklubis kolmapäeval 17-18.

Neljapäevakutel osalejate arv hakkas kiiresti kasvama ja saavutas maksimumi 80-ndate teisel poolel. Jälgiti hoogsa brežnevliku paigalmarsi hääbumist perestroika ees ja kuigi helge kommunistliku tuleviku ideaal oli ähmastunud, vajas Nõukogude ühiskond uueks kiirenduseks teovõimelisi inimesi. Loosungeid püstitati erinevaid, uusi ja vanu: terves kehas terve vaim, kehakultuur massidesse, terve perega staadionile, kogu brigaadiga starti.

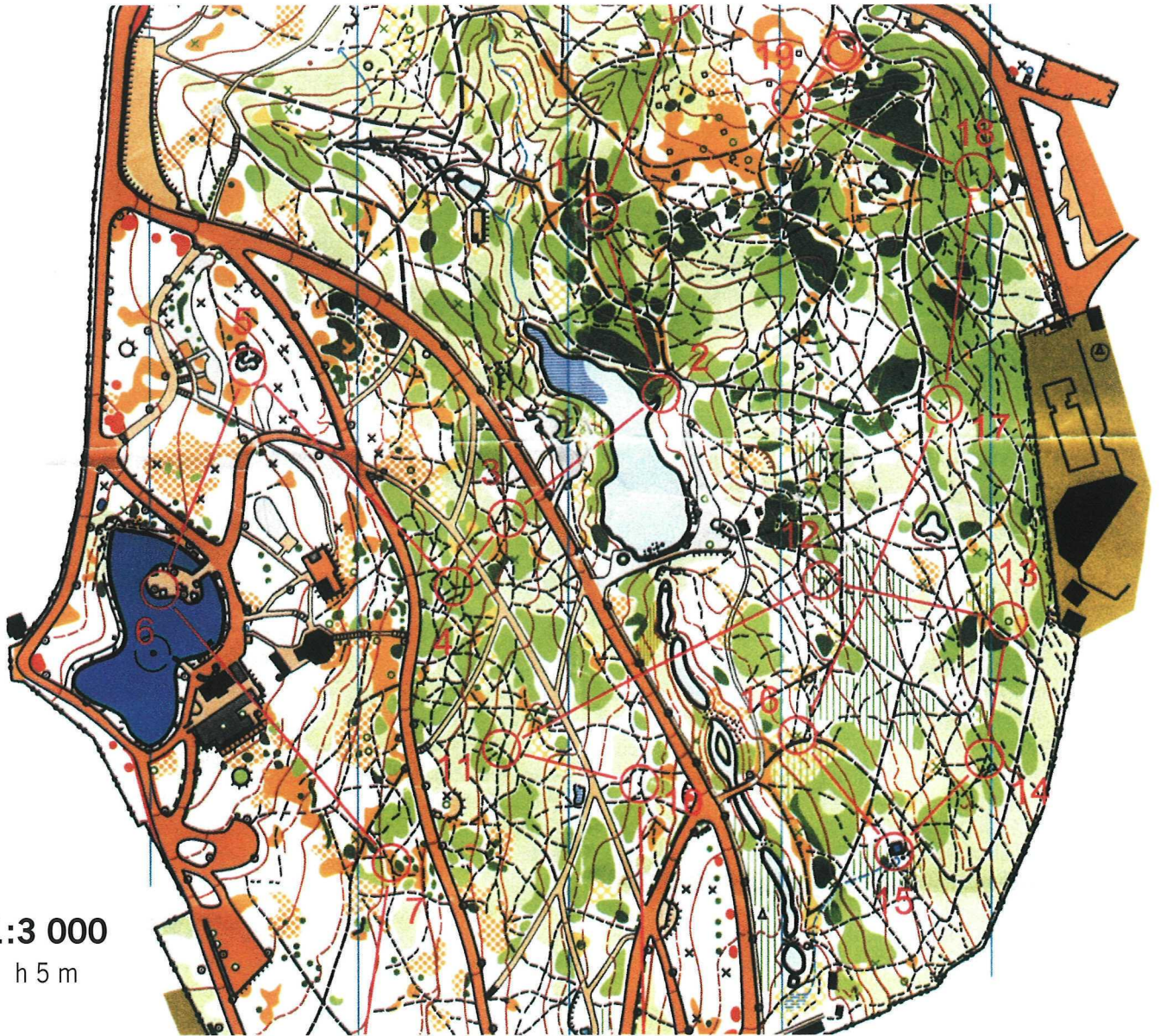
Sellesuunalisi üritusi toetati igati mitmel tasandil, nii omavalitsustes kui ka ettevõtetes. Orienteerujad oskasid olukorda hästi ära kasutada. Kõige rohkem abi oli transpordist, mida saadi suurte töökollektiivide spordiklubide initsiatiivil (kuna Bakuu ja Tjuumen olid veel meie, ei maksnud bensiin palju, kui seda parasjagu vaid saada oli).

Kindlasti ei häirinud tavalist tööritmi ka see, et poolest neljapäevast alustati valmistumist ja suurem osa reedest kulus muljete-kogemuste arutamiseks. Kuigi otseselt erilisi rahasüste ei tehtud, oli nimetatud ajajärgul orienteerumises kasutada ilmselt kõige rohkem lisafinantse. Sümbolise stardimaksuga – 15 kopikat (päts leiba 14, linnaliini bussipilet 5, pudel õlut 33 kopikat) – kogutud raha kulus organisatoritel sageli nende asjade ajamiseks, kus ainult tutvusest ei piisanud; muud kulutused kaeti ametlikest allikatest laekunud rubladega.

Erilist raha siiski sporti ei suunatud, sest seda ei olnud ju tegelikult olemaski (milleks kulutada miljon näiteks spordile, kui selle eest sai ehitada tanki). Seega spordisaale ega ujulaud asulatesse ei kerkinud, küll aga raporteeriti terviseradade valmimisest (mõned notid ja kivid lepikusse, kus neid sai tõsta-veeretada) ja nendel regulaarselt harjutavatest tuhandetest kehakultuurlastest. Kuigi neljapäevakutel osalejate arv ületas ka 1500 ja seega sundis korraldajaid tõsiselt pingutama, oli seda nõukogude spordistatistikale armetult vähe, kui arvestada asjaolu, et asutuste aruannetes said VTK (valmis tööks ja kaitseks) normi täitjateks kõik, kellel just erilist liikumispuuet ei teatud olevat.

Neljapäevakute korralduses oli aga latt küllaltki kõrgele seatud – ilma kaljapäti ja pesuveeautota ei olnud kuue parema korraldaja hulka asja. Kaartide tase paranes koos üldise kaardistamise taseme tõusuga. Kasutati paar aastat võistlustel tarbitud kaarte ja joonistati ka spetsiaalseid uusi kaarte lihtsatele lähimaastikele (tavaliselt tehti seda talgutööna, nagu tollal kombeks). Valguskoopiatega siirduti fotodele ning hiljem trükiti kaardid Riias.

1:3 000
h 5 m

Osalejate suur hulk seadis omad normid ka rajameistrile – näiteks jäi suurtes klassides 5 pidekaardist väheks. Tõsiselt tuli radu planeerides vaeva näha masside hajutamise ja suuremate vastujooksude vältimisega. Kas orienteerumise vaatevinklist jooks osalejatele suuri elamusi pakkus, on siiski küsitav, pigem näiteks Harkus kippsu neljapäevak samas peetavat Rabajooksu meenutama.

Peale impeeriumi kollapsit vilises välja ka palju õhku spordist. Jäi nõudlusel-pakkumisel tuginev turumajandus ja organisaatorite oskus leida-veenda sponsoreid ja teha lobbytööd soodsate otsuste kujundamiseks. Nagu seeni peale vihma kerkib siin- seal erinevaid marketeid ja ennäe imet, ka veekeskusi-ujulaid ning spordisaale.

Seda, mida ei suudetud sotsialismi viljastavates tingimustes, sai teoks üks-kaks raha toel. Ainult, et taas ei ole kuulda erilistest rahavoogudest orienteerumisse – mis on meie alal siis viga?

Tegelikult on lugu banaalselt lihtne – raha peab lihtsalt tegema raha! Kellele on kasu metsa alla maetud rahast? Panga toel ehitatud spordirajatisest loodavad omanikud nn. Sampot, mis jahvataks kuldmünste igavesti. Kuna aga konkurents on tugev, tuleb koha eest päikese all võidelda.

Uus aeg on püstitanud ka uued loosungid: investeeeri tervisesse – see on suurim varandus. Et aga piisaks neid, kes tuleksid sportima (loe: tooksid raha), oli vahepeal kuulda, et on valmimisel seadu-

seelnõu, mis lubaks maksustatavast tulust maha arvata sportimisasutustesse viidud raha.

Tegelikult ei oleks ma imestanud sugugi, kui oleks selgunud, et ka tugi- ja võistlusport on aksepteeritud, kui vaid oma harrastuse teostamiseks valid piisavalt suure halli. Üritus on aga kuidagi soiku jäänud ja vaid osa tööandjaid korvavad teatud summas sporditegemisele tehtavaid kulutusi.

Orienteerumine on ja jääb siiski vaid osaleja spordiks ja on vähe tõenäoline, et olümpiamängudele pääseme kunagi lähemale kui praegu, mil olümpiavõitja Jüri korraldab meile võistlusi ja Eesti lippu kandis talimängudel Eveli. Sest meil ei ole ju pealtvaatajale midagi pakkuda; nagu tödes Veerpalu – miks te jooksete verisena ja katkiste riietega võsas, kui tee peal saab ka joosta? Karm ala!

Seega, nautigem meile pakutavaid võimalusi kaardiga joosta. Neid pole sugugi vähe: mais-juunis on küll oma laiskus, kui mõni päev vahele jääb. Minu meelest on päevakude kalender selline, et tegelikult ahendab juba nädalavahetusel peetavate võistluste osalejate rivisid. See on tugev ja arendav konkurents, mis sunnib paremale korraldusele ja maastiku valikule.

Tundub küllalt mõttetuna hoida nn. „sooja kotiga“ elus selliseid dinosaurusi nagu näiteks Harju valik ja loota kuskil pärapõrgus osavõturekordeid. Samuti tunduvad mõttetuna näiteks Orioni poolt korraldatava Suvejooksuga eksperimendid nii maastiku valikul kui ka kaardi ja radade vormistusega (et kui madalale ikka annab osalejate

arvu viia?). Tühi vaev – mingi paarsada orienteerumishullu leidub ikka, kes kõigest hoolimata stardikoha üles leiavad ja joosta soovivad.

Päevakute korraldus on tõstetud täielikult XXI sajandi tasemele, paroolidelt-värvipiilitsitelt on kompostrite kaudu siirdatud digiaega. Võimalus osalemistasu ette maksta, saada stardis rajaga kaart ja peale jooksu saunas uurida SI-aegu, et kuhu need 12 sekundit ikka kadusid – lisavad piisavalt naudingut. On täheldatud probleeme, et hilisematele osajaletele ei jätku rajaga kaarte ja ollakse ka nõus nõgesevaba raja eest juurde maksuma.

Mida annaks teha paremini? Kuivõrd Tallinna neljapäevakud on täiesti märgatav osa kogu Eesti orienteerumisest, siis ei saa need kuidagi olla vabad meie üldistest probleemidest. Kuigi päevakud ei ole tingimata seotud IOF-i reeglitega, on siiski äärmiselt oluline, et stardis saab osaleja kaardi, mille järgi on võimalik iseseisvalt orienteeruda. See tähendab, et kaardile on kantud kõik orienteerumise seisukohalt vajalikud objektid nii, et neid on võimalised välja lugema ka väheste kogemustega osalejad igasuguse ilmaga.

Tallinna lähiümbruse lamedad maastikud oleksid ilmselt vähe-pakkuvad, kui ei kasuta 2,5 m lõikevahet. Kui aga sinna lisada linna lähedusest tingitud jalgradade võrgustik ja läbitavust näitav raster, siis saame juba sellise rägastiku, mis 1:10000 kaardil sulab ühtlaseks massiks, eriti kui on tegemist kehva koopiaga.

Seega, kui soovime anda osalejatele võimalust ise orienteeruda ja tahame seda neile ka õpetada, siis võiks küll julgemini kasutada paremini loetavaid mõõtkavasid 1:7500 või 1:5000. Seda sellistel platsidel nagu näiteks Vääna-Jõesuu, Keila-Joa, Jõelähtne, Harku, Kose-Lükati....

Muidu kujuneb päevak mingiks luuremänguks, kus jooksed mingis

suunas teiste järel seni, kuni KP vastu tuleb ja jääb üle vaid märke teha! Ja samuti on raha kokkuhoiuks küll viimane koht kaardi paljundus, (mingi kehva koopiaga joosta ...)

Mõningad näited sellest hooajast. Kevadel läksin Virumaa O-jooksule Arbaveres (Kõverjärve) eelinfo põhjal teadmise, et kaart on 2,5 – 10000. Stardis imestasin, et kuidas sellisele, peopesasuurusele kaardile on 8 km rada suudetud mahutada. Kui aga liikumine kaardil väga vaevaliselt edenes, vaatasin kaardi nurka – 1:15000.

No nii, mõtlesin – kuidas sellise sombuse ilmaga reljeefi ka lugeda õnnestub. Tegelikult selgus, et ilma eriliste komplikatsioonideta, mille tõttu arvamus endast oluliselt tõusis. Pärast saime Marjega kõvasti naerda, kui selgus, et tema oli mõõtkavast teada saanud alles jooksu järel. Puant saabus kodus, kui kaarti uurides avastasin, et h = 5 m. Taas näide sellest, et esmane on kaardi loetavus, mõõtkava-lõikevahe on teisejärgulised.

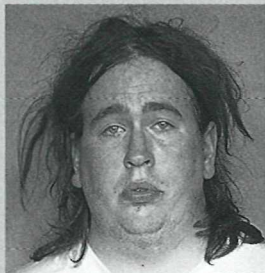
Teise näite võiks tuua 100 KP jooksult Mustla-Nõmmel, kus raja-meister Jaan meid õpetas – reljeefi järgi siin orienteeruda ei õnnestu. Teadsin oma kogemustest isegi, et kaardil on kõik künkad ühekõrgused – metsas aga mitte ja kuidagi ei tea, kas otsid nina või orvandit.

Näpp jäi suhu, kui avastasin, mittereljeefiKPSi ei olnudki ja sageli kulus aega. Olukord muutus aga märgatavalt, kui vahelduseks tuli kasutada puhast 5000 reljeefikaarti – kohe oli pilt selge. Hea loetavus oli ka Tallinna lühiraja MV vabaõhumuuseumis, kus TAOK kasutas loominguliselt 5000 mastaapi.

Huvitava kogemuse sain novembri alguses Istanbulis, kus pargi-jooks oli 1:3000 kaardiga ja Grand Basari turusprint 1:1500sega, ikka nii, et A4-leht ilusti kaarti täis ja hää lugeda (vt lk 33 ja 34).

Lõpetuseks tänan korraldajaid ning kaardi- ja rajategijaid ning soovin jõudu ka uuteks hooaegadeks!

dr O-Trops

No nii. Maa on must, lund pole

Viimastel aastatel katab see valge vaibake aina vähemat ja vähemat osa meie talvest. Aeg-ajalt tabab mind imelik tunne, et äkki on Euroopa Liit lisaks suhkrutrahvile määranud Eestile ka teise ettekirjutuse, et lund antakse meile seekord jaopäras, igaühele on ette nähtud mitte rohkem kui 3 lumepalli jagu lund.

Igatahes tundub, et ilmastiku muutumised ja pimedad päevad muudavad ka meid, eestlasi, ajades muidu rahuliku ja põlve otsas nokitseva põhjamaa rahva hundi kombel uluma, nagu oleks meie taevasse kerkinud üks lõputu täiskuu. Novembrist veebruarini vastu aknaplekkki pladisev vihm muudab meele nukraks ja juhib eestlaste mõttet

hulludele ideedele. Ta paneb tegema asju, mida muidu vist ei teeks.

Mõni elab oma emotsioone välja Sakala keskust lammutades, teised valvavad pronksmeest. Administratiivvõim sooritab taeva-laotuses kaelamurdvaid trikke dirijaabliga ja kusagil demonstreerivad mehed, kel on banaanikastid peas. Oleme astumas jõuliselt tõeliselt valgustatud kultuurrahvaste sekka.

Kultuuri kõrval mähiseb majandus. Oluline on teada kedagi, kes teaks kedagi, siis läheb äril eriti hästi. Inimeste asemel valitsevad ühiskonda paberid, mis on täiesti korras. Ja kui raha on juba piisavalt, siis on (Lääne)meri põlvini ning kala võib röstri asemel kasvõi korstnas röstida. Seadused on lollidele ja poliitsei funktsioon vaid riigi tööhõive protsendi kõrgustes hoidmises, kuna käibetõdedeks on saanud geniaalsed mõtteterad „kogu aeg tuleb teha selliseid pisisulitempe, et keegi sind kinni panna ei saaks“ ning kui vaja võib kõik kahekordselt kinni maksta, sest „raha tuleb, raha läheb“.

Tagasi ei hoita end poliitikamaastikulgi – küll hullutatakse inimesi aasta-aastalt astmelise tulumaksuga, teisalt jälle lubatakse Eesti viia 5 rikkama riigi hulka, olles samal ajal juba aastaid saaginud riigi sisejulgeoleku oksa (keskkonnakaitse, piirvalve, poliitsei, tuletõrje jne).

Uljal loobitakse muidki värvilisi sõnu ja õhupalle justkui Moskva tsirkuses. Miks? Sest taganemisteid on alati kaks: a) koalitsioonid

olles saab kurval ilmel tõdeda, et kahjuks ei saa seda või teist koalitsioonipartnerite vastuseisu tõttu siiski ellu viia või b) oi kuidas teeks, aga opositsioonis olles ei ole see võimalik.

Tundub, et kõige paremini saavad oma sõnade peremehed olla parteid, kes Riigikokku ei kuulu. Võtkem või Eesti Iseseisvuspartei – Eesti on täiesti iseseisev riik, eks ole.

Jõulukuul tuleb kõik see jamps prügi-kasti visata ja mõelda rõõmsaid mõtteid. Pääkapikkudega suhelda. Viia prügiämber välja jne. Sportlastel on kombeks ka oma vigastusi ravida. Kallid kaasad muidugi nunnutavad ja poputavad meie atleete. See on tore, eriti kui selline tegevus omab isegi lisandväärtust pere juurdekasvu näol. Eeskujulik näide on muidugi Olle, kuid mingi teooria järgi pidi ajalootelg sinusoidse iseloomuga olema ehk kipub end kordama. Kuldsed poisid, olge valvel!

Kallis lugeja! Elu koosneb pisiasjadest Sinu kõrval. Ja mitte ainult jõulukuul. Ela iseendale ja oma lähedastele. Keegi teine seda elu Sinu eest ei ela ning elavana Sa siit maailmast juba ei pääse.

Rohkeid üllatusi jõulukuuse alt ja ka 9 kuu pärast!

Dr O-Tropsik

EESTI MV SUUSAORIENTEERUMISES

19.-21. jaanuar 2007. a. Lääne-Virumaal Kõverjärvel

AJAKAVA:

- 19.01 kell 14.00 Sprindi startide algus
- 20.01 kell 12.00 Lühiraja startide algus
- 20.01 kell 15.30 Lühiraja ja sprindi autasustamine
- 21.01 kell 11.00 Tavaraja I stardirühma start
- 21.01 kell 11.10 Tavaraja II stardirühma start
- 21.01 kell 11.20 Tavaraja III stardirühma start
- 21.01 kell 14.00 Tavaraja autasustamine

OLULIST VASTAVALT EMV ÜLDJUHENDILE:

Sprint

Võistlusklassid:

H14-H20, H21E, H21A, H35-H60, D14-D20, D21E, D21A, D35, D45+
 Võistlusklassis H21E ei tohi stardiprotokolli esimese 1/3 hulka loo-
 sida 2006.a. suusaorienteerumise EMV sprindi ja lühiraja 3 paremat
 H21 ja 1 parimat H20 võistlejat. Võistlusklassis D21E ei tohi stardi-
 protokolli esimese 1/3 hulka loosida 2006.a. suusaorienteerumise EMV
 sprindi ja lühiraja 3 paremat D21 ja 1 parimat D20 võistleja.
 Stardiintervall on kõikides võistlusklassides 1 minut.

Lühirada

Võistlusklassid:

H16-H20, H21E, H21A, H35-H60, D16-D20, D21E, D21A, D35, D45+
 Võistlusklassis H21E ei tohi stardiprotokolli esimese 1/3 hulka loo-
 sida 2006.a. suusaorienteerumise EMV sprindi ja lühiraja 3 paremat
 H21 ja 1 parimat H20 võistlejat. Võistlusklassis D21E ei tohi stardi-
 protokolli esimese 1/3 hulka loosida 2006.a. suusaorienteerumise
 EMV sprindi ja lühiraja 3 paremat D21 ja 1 parimat D20 võistlejat.
 Stardiintervall on kõikides võistlusklassides 2 minutit.

Tavarada

Võistlusklassid:

H14-H20, H21E, H21A, H35-H60, D14-D20, D21E, D21A, D35, D45+
 Võistlus toimub ÜHISSTARDIST

OSAVÕTUMAKSUD:

Suusaorienteerumine

	Sprint	Lühirada	Tavarada
H14	35		35
H16	35	35	35
H18	35	35	35
H20	60	60	60
H21E	120	120	120
H21A	120	120	120
H35	120	120	120
H40	120	120	120
H45	120	120	120
H50	120	120	120
H55	120	120	120
H60	60	60	60
D14	35		35
D16	35	35	35
D18	35	35	35
D20	60	60	60
D21E	120	120	120
D21A	120	120	120
D35	120	120	120
D45	120	120	120

MAASTIK JA KAART:

Nõrgalt liigestatud Pandivere kõrgustiku servaküngastik
 Maksimaalne kõrguste vahe ühel nõlval 30 m. Avatud alasid 15 %
 maastikust. Kohati väga tihe suusaradade võrgustik. Kaart Kulno
 Voolaid mai 2006. Suusaradade võrgustik jaanuar 2007. Mõõtkava
 1:10000, h 2,5 m. (lühirada ja tavarada) Sprindis mõõtkava 1 : 7500,
 h 2,5m. Kaardi suurus kõigil võistluspäevadel A4 , laserprint.
 Varasemad kaardid: <http://www.orienteerumine.ee/kaart/kaartshow.php?Kood=2006020>
<http://www.orienteerumine.ee/kaart/kaartshow.php?Kood=2006019>
<http://www.orienteerumine.ee/kaart/kaartshow.php?Kood=2002010>

RAJAD:

Radade pikkused avaldab korraldaja koduleheküljel www.raok.ee

VÖISTLUKESKUS:

Asub Loobu-Tapa maantee ääres, Kõnnu teeristis.

Tähistus võistluskeskusesse algab Tapa-Loobu maantee Kadrina
 teeristilt ja Tallinn-Narva maantee Loobu viaduktilt.

MÄRKESÜSTEEM:

SportIdent

MAJUTAMINE:

OÜ Arbavere Puhkekeskus   **Gsm: +372 55 737 44**
 Tel: +372 32 93 636,   **Faks: +372 32 777 44**
<http://www.arbavere.ee/>

LA Tapa Spordikeskuse (põrandamajutus)

Tel: +372 32 77999 Riho Lööper
<http://tapa.ee/spordikeskus/>

REGISTREERIMINE:

Kuni 12. jaanuarini 2007. a. läbi Interneti Võistluskeskuse (<http://www.sportnet.ee/ivk/>, viited EOL-i või Rakvere Orienteerumisklubi
 koduleheküljelt), Koos registreerimisega tasuta osavõtumaks
 Rakvere Orienteerumisklubi arveldusarvele nr. 1120223575
 Hansapangas

NB ! Varuaeg võistluste läbiviimiseks on 17 – 19.03.2007
 Korraldajad teatavad võistluse edasilükkamisest hiljemalt
 17.01.2007

KORRALDAJAD:

Rakvere Orienteerumisklubi,
 peakorraldaja Kuno Rooba, telefon 5649 5436
kuno.rooba@tapa.ee

Tallinna 2007. a.
suusaorienteerumise
KARIKAVÖISTLUSED

Suusa-
orienteerumine lühirada
Aeg ja koht 07.01.2007 Pirita.
Start kell 10.00

Võistlusklassid, osavõtumaksud.

HD16	40 EEK
HD21,40	120 EEK (kuni 18a 40 EEK)
H50	120 EEK (1947 ja varem sündinud 40 EEK)

Kaart, maastik mõõtkava 1:10 000, kõrgusjoonte vahe 4 m.

Registreerimine kuni 02. jaanuar 2007, info: www.oknomme.ee

Märkus - kasutusel SI elektrooniline märkesüsteem.
- koos registreerimisega tasuta osavõtumaks ülekandega OK Nõmme arveldusarvele 221022570368 Hansapangas.

Tallinna 2007. a.
lahtised MV suusaorien-
teerumises –**MÄRGE**

Aeg, koht 06.01.2007 Jõelähtme. Tähistus Keemikute teelt.

Start kell 13.00

Võistlusklassid, osavõtumaksud.

HD16	40 EEK
HD21	80 EEK (kuni 18a 40 EEK)
HD40	60 EEK

Kaart, maastik mõõtkava 1:10 000, kõrgusjoonte vahe 2,5 m.

Registreerimine kuni 02. jaanuar 2007, info: www.oknomme.ee

Märkus - kasutusel SI elektrooniline märkesüsteem.
- koos registreerimisega tasuta osavõtumaks ülekandega OK Nõmme arveldusarvele 221022570368 Hansapangas.

Põlva maakonna lahtised MV suusaorienteerumises

13.-14. jaanuar 2007. a. Vastse-Kuuste – Küka

13. jaanuar sprint, start kell 12.00

14. jaanuar lühendatud tavarada, start kell 11.00

Tähistus: Tartu-Põlva maanteelt, 1 km enne Vastse-Kuuste risti.

Võistlusklassid: HD 21, 20, 18, 16, 14, 40, 50, H60+

Stardimaksud:

Täiskasvanud väljastpoolt	Põlva maakonnast	50 krooni päev
Noored	Põlva maakonnast	25 krooni päev
väljastpoolt		50 krooni päev

Maastik ja kaart:

Vastse-Kuuste ja Küka maastik: kaart 2005052. Lageda osakaal maastikul 15 %. Kõrguste vahe ühel nõlval kuni 30 m. Kaardistus Avo Veermäe ja Kalle Remm. Rajavõrgustik Nikolai Järveoja ja Kalle Ojasoo.
Mõõtkavad: sprindis 1: 7 500 ja lühendatud tavarajal 1:10 000, h= 2,5 m.

Autasustamine:

Kõigi vanuseklasside 3 paremat autasustatakse medali ja diplomiga, võitjaid lisaks kingitusega.

Registreerimine:

kuni 08. jaanuarini IVK kaudu <http://www.sportnet.ee/ivk/> või aadressil Metsa7, 63308 Põlva, e-mail: kobras@neti.ee. Registreerimisega koos tasuta osavõtumaks Orienteerumisklubi Põlva Kobras a/a 1120074588. Registreerimisel teatada SI-kaardi number, kui see erineb EOL andmebaasis olevast või kaardi rentimissoov. Renditasu 25 krooni päev

Majutusvõimalused:

põrandamajutus Põlva linnas. Põlva linnas ja ümbruskonnas asuvate majutuskohtadega saab tutvuda www.visitestonia.com/polva/ e-post: polva@visitestonia.com, tel. 7995 001

Korraldaja:

OK Põlva Kobras, Põlva Maakonna Spordiliit
Peakorraldaja: Nikolai Järveoja tel. 5034 368, tel. klubis 7994 851
Rajameistrid: Alar Assor, Kalle Ojasoo

**JUHATUSE
otsused**

04.11.2006

499. Lugada kehtetuks EOL juhatus 28.05.2004 otsus nr 338 ning kinnitada EOL orienteerumisjooksu noorte ja juunioride ettevalmistuskoondeste statuut.

07.11.2006

500. Kinnitada HD21 vanuseklassi orienteerumisjooksu ettevalmistuskoondeste statuut.

501. Kinnitada HD21 vanuseklassi orienteerumisjooksu ettevalmistuskoondeste 2007. aastaks järgmises koosseisus:

H21 A-koondis: Erkki Aadli, Rain Eensaar, Olle Kärner, Andreas Kraas, Marek Nõmm, Sander Vaher ja Markus Puusepp.

D21 A-koondis: Merike Vanjuk, Annika Rihma, Liis Johanson ja Kati Rooni.

H21 B-koondis: Jürgen Einpaul, Timmo Tammemäe, Tõnis Vaiksaar, Kristjan Trossmann, Mihkel Järveoja ja Timo Sild.

10.11.2006

502. Tänapäev sportlasi ja nende treenereid eduka esinemise eest 2006.a. rahvusvahelistel tiitlivõistlustel. Eraldada neile alljärgnevat toetussummad: 30 000.- Olle Kärner – 3. koht EM tavarada, 5. koht MM tavarada;

30 000.- Markus Puusepp – 1. koht JMM teade, 3. koht JMM tavarada;

10 000.- Mihkel Järveoja – 1. koht JMM teade; 10 000.- Timo Sild – 1. koht

JMM teade; 10 000.- Lauri Sild – 1 koht noorte EM H16, 3. koht noorte EM H16 teade;

5 000.- Kenny Kivikas – 3. koht noorte EM H16 teade; 5 000.- Raido Mitt – 3. koht noorte EM H16 teade; 15 000.- Tarvo Avaste; 15 000.- Vallo Vaher; 7 500.- Sarmite Sild; 7 500.- Nikolai Järveoja.

503. Kinnitada EOLi 2008.a võistluste korraldajateks:

OJ EMV sprint
SK Tallinna Kompass
Tallinna Vanalinn
RO EMV lühi- ja tavarada
JOKA Mägede-Nelijärve-Jäneda
OJ Suunto GamesOK Võru
Viitka
Jüriööjooks
OK West
Kilingi-Nõmme

15.11.2006

504. Kinnitada Eesti noorte- ja juunioride orienteerumisjooksu ettevalmistuskoondeste järgnevas koosseisus.

D16
1. Jane Lauter PV SKK
2. Sigrid Ruul JOKA
3. Kerstin Uiboupin OK Võru
4. Britta Panker OK Ilves
5. Madli Jentson OK Kape

D18

1. Helena Heinväli OK Põlva Kobras
2. Piibe Tammemäe OK Orvand
3. Maria Zuravskaja SRD SK
4. Hannula-Katrin Pandis OK Ilves
5. Adele Puusalu OK Põlva Kobras

D20

1. Eleri Hirv OK Võru
2. Kati Rooni OK Orvand
3. Grete Gutmann ROK Rae

4. Ly Trei OK Põlva Kobras
5. Eva-Maria Ehala ROK Rae

H16

1. Raido Mitt OK Põlva Kobras
2. Sergei Rjabõskin SRD SK
3. Aleksandr Shved SRD SK
4. Taaniel Tooming OK Põlva Kobras
5. Tauno Tiirats OK Ilves

H18

1. Lauri Sild OK Võru
2. Kristo Heinmann OK Ilves
3. Priit Randman Rakvere OK
4. Kaspar Kork OK Põlva Kobras
5. Kenny Kivikas OK Ilves

H20

1. Timo Sild OK Võru
2. Lauri Tammemäe OK Orvand
3. Martin Simpson OK Põlva Kobras
4. Jaagup Trusalu OK Kape
5. Mattias Rennel Harju KEK RSK
6. Janek Lauter PV SKK

20.11.2006

505. Kinnitada EOLi presidendi vastuvõtul 03.12.2006. autasustatavate nimekiri

Medalivõitjad 2006
Olle KÄRNER
Euroopa MV tavarada PRONKS
OJ MM tavarada 5. koht

Markus PUUSEPP
juunioride MM teade KULD
juunioride MM tavarada PRONKS

Mihkel JÄRVEOJA
juunioride MM teade KULD

Timo SILD
juunioride MM teade KULD

Lauri SILD
Euroopa noorte MV lühirada KULD

Euroopa noorte MV teade PRONKS

Euroopa noorte MV sprint 5. koht

Raido MITT
Euroopa noorte MV teade PRONKS

Kenny KIVIKAS
Euroopa noorte MV teade PRONKS

Koondise treener Tarvo AVASTE
Koondise treener Vallo VAHER
Treener Nikolai JÄRVEOJA
Treener Sarmite SILD

Parimate tulemuste eest 2006 Anu ANNUS

Euroopa MV sprint 8. koht
Maret VAHER

Euroopa MV lühirada 13. koht
RO MM lühirada 11. koht

Margus HALLIK
RO MM tavarada 4. koht

RO EM pikk rada 5. koht
RO EM lühirada 5. koht

Tõnis ERM
RO MM lühirada 6. koht

RO EM pikk rada 4. koht
RO EM lühirada 4. koht

Ingriit KALA
RO EM lühirada 6. koht

Lauri TAMMEMÄE
Euroopa noorte MV sprint 5. koht

Euroopa noorte MV tavarada 8. koht

Hannula-Katrin PANDIS
Euroopa noorte MV tavarada 7. koht

Ain ROOSIMÄGI
Euroopa noorte MV SO lühirada 6. koht

Aasta tegija 2006
Juunioride MMI kuldne teatevõistkond (Markus Puusepp, Mihkel Järveoja ja Timo Sild)

Parim orienteerumiskaart 2006 Kääriku – Kalle REMM ja Madis ORAS

Parim orienteerumisvõistlus 2006

Euroopa MV Otepääl – OK Ilves

EMV ja EOL 2006.a. võistlused/üritused korraldanud klubid: OK Põlva Kobras-EMV lühirada ja HD21 teade
SK LSF PT/Rakvere OK - EMV õine tavarada,
SK LSF PT/Rakvere OK - EMV sprint,
OK Kape- EMV tavarada ja n/vet teade
OK Ilves- EMV pikk rada
OK Võru- EMV RO tavarada ja lühirada
OK Kooperaator-Suusa-O EMV sprint, lühirada ja tavarada
OK Kooperaator- Jüriööjooks
OK West- Suunto Games

Toetajad 2006
Printcenter Eesti AS

Lauri Lahtmäe
AS Kalev Oliver Kruuda

AS Hekotek Heiki Einpaul
Kultuuriministeerium Tõnu

Seil, Elgur Palta
Trimtex Nils Arne

Johannessen
Eurocar Rent Arthur

Raichmann
Eesti Kultuurkapital

Raul Altmäe
Schetelig EV AS

Agu Koppa
Eesti Televisioon

Lembitu Kuuse
Eesti Päevaleht

Aavo Kokk

EOL edetabeli võitjad 2006 (loe eelmisest Orienteerujast)

506. Rahuldada Saue OK avaldus ja arvata ta EOLi liikmeskonnast välja.

03.12.2006

508. Lubada alates 04.12. – 31.12.2006.a. (26 päeva) korralisele puhkusele Eesti Orienteerumislidu tegevdirektor Tõnu Lauter.

Reklaami avaldamise hinnad

1.Eesti o-võistluskutsete avaldamine (must-valge):

- 1.1. suurus kuni A7 60 kr.
- 1.2. suurus kuni A6 125 kr.
- 1.3. suurus kuni A5 250 kr.
- 1.4. suurus kuni A4 500 kr.

(korduskutse avaldamine -30%).
Värvilised võistluskutsed reklaami hinnaga.

2.Reklaami avaldamine (sisemised leheküljed):

- 2.1. suurus kuni A7 värviline 400 kr.
- 2.2. suurus kuni A6 värviline 800 kr.
- 2.3. suurus kuni A5

värviline 1600 kr.

2.4. suurus kuni A4 värviline 3200 kr.

3. Reklaami avaldamine (tagakülj) A4 värviline 4000 kr.

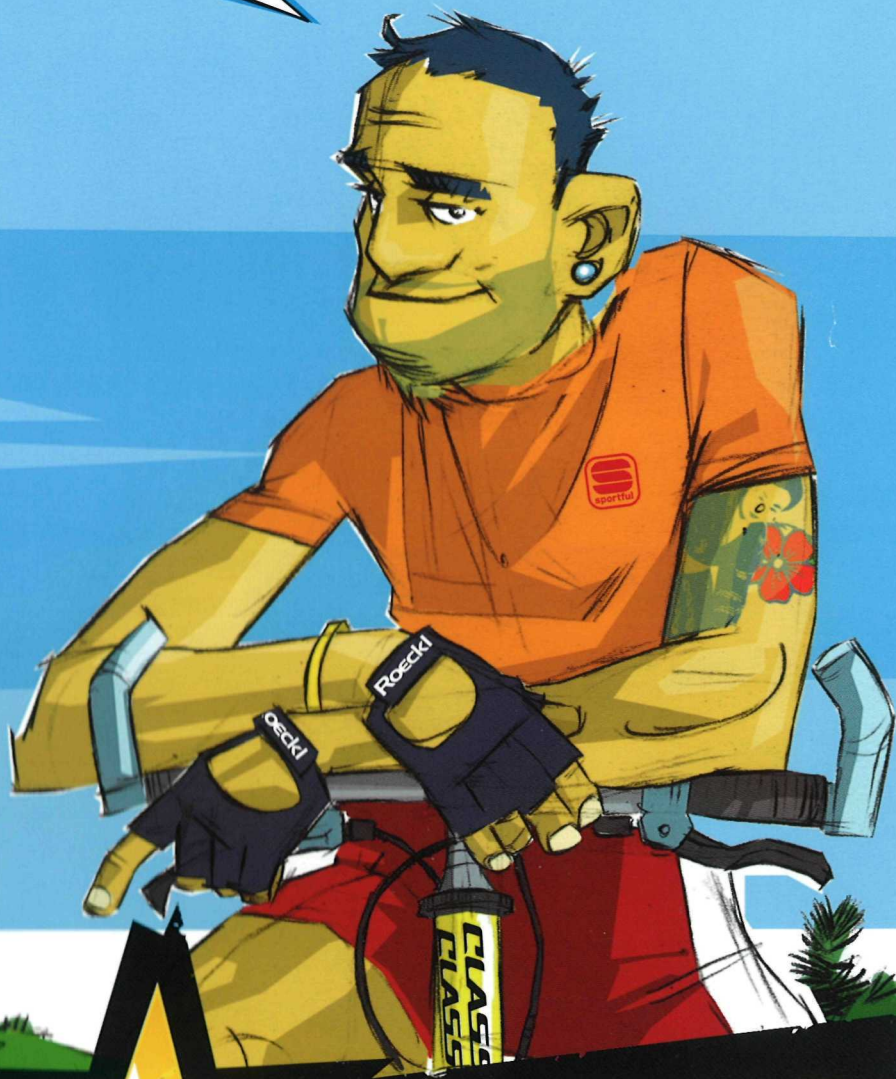
(kordusreklaami avaldamine -30%).

Eesti Orienteerumislidu liikmetele on reklaami avaldamisel soodustus -50%.

Võistlusmaastike sulgemise teadete avaldamine on tasuta.

**SUUSAMARATONIL
SIIS NÄEB!**

HAWAII **EXPRESS**

SG-119

Kiusatus aastast 1806

